

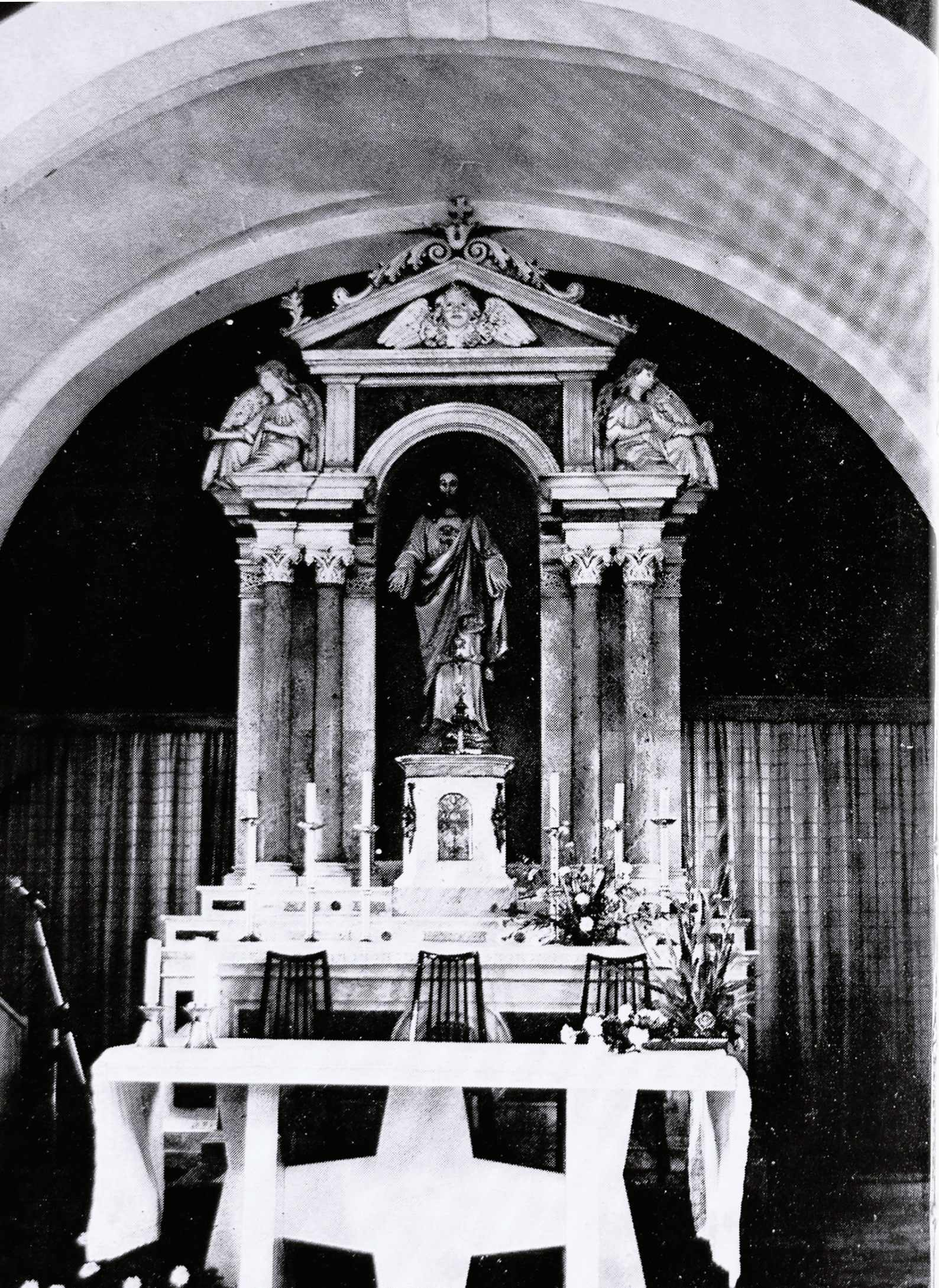
Miljevci

GOD. V.

BOŽIĆ, 1981.

BR. 2 (9)

MILJEVCI

LIST ŽUPE MILJEVCI

GOD. V.

BOŽIĆ, 1981.

BR. 2 (9)

Dragi Miljevčani!

Ovo, deveto, pismo koje piše Vaš župnik odnosi se na osmastotu obljetnicu rođenja sv. Franje Asiškoga, čija se proslava uključuje u »veliku devetnicu« (devet godina) proslave »13 stoljeća kršćanstva u Hrvata«.

Sv. Franjo je u trinaestom stoljeću bio obnovitelj Crkve. Bog ga je dao Crkvi da preko Evandjelja čovjek uzljubi Boga. Franjo je relativno malo živio (1182.—1226.), ali je njegovo ime ostalo upisano u povijesti Crkve Kristove.

I mi u našim skromnim mogućnostima na Miljevcima pokušat ćemo oživjeti uspomenu na čovjeka koji je razgovarao sa pticama i s vukom. Jednak mu je svatko: ljubi gubavca i popravlja srušene crkve. Postaje ponizan: prosi na vratima crkve i traži milostinju od vrata do vrata. Imao je osiguranu budućnost (oca trgovca), ali on izabire budućnost u siromaštvu i poniznosti. Franjo pjeva i ulazi u književnost. Franjo osniva crkvene Redove. I danas poslije više od 750 godina Franjo je živ i prisutan među nama.

Unaše krajeve stigao je 1212. ali ne znamo točno koji je grad posjetio. Kao što se sedam grčkih gradova otimaju za slavnog pjesnika Homera, tako se i sedam hrvatskih gradova otimaju za dragi spomen i dolazak sv. Franje. Nije bitno gdje je prije došao, bitno je da je bio i da je već za vrijeme njegova života niklo sjeme Franjine obnove u našim stranama.

I od tada do danas Franjini sinovi su postali nešto bez čega se ne može biti ni živjeti. Franjevci su na naš narod utjecali svojom kulturom. Bili su prosvjetitelji i ljubitelji svega što je napredno.

Mi na Miljevcima pripremamo u Franjinoj godini MISIJE koje ćemo održati u Korizmi 1982. god. (28. ožujka do 3 travnja). Svi smo pozvani da Misijske budu naše zajedničko razmišljanje o Bogu i samom sebi. Misijske od nas traže da se više uključimo u program koji se priprema posebno za tu prigodu. Svećenici-misionari će nam doći da s nama tjedan dana žive i da nam prenesu radosnu vijest. Za uspjeh Misijske potrebna je naša molitva, jer molitva i najtvrdja srca otvara. Molit ćemo Boga da nestane psovke i da se povрати obiteljska molitva u naše kuće.

Što se s nama događalo od posljednjeg broja našega lista? Sve je opisano i na sve se možemo u mislima povratiti. Svakako, mnogo se toga dogodilo, jer život je sada pun dinamike. Vjerujem da će Vas razveseliti sve ono što je bilo veselo među nama, a da će nam biti žao što je bilo žalosno. Učinimo da iduća godina bude više vesela a manje žalosna.

Neka nam sv. Franjo donese veselje u božićnoj noći, jer je on prvi koji je počeo raditi božićne jaslvice o čemu možete vidjeti i pročitati u malome stripu o novom Betlehemu.

Ovim je navršena i peta obljetnica izlaska našega lista. Hvala svima koji su činili da ovaj list bude bogatiji sadržajem kao i onim koji su činili da se pokriju troškovi tiskanja. Jednima i drugima vrijedi da ne zaborave »Miljevce« i u narednim godištim. Vjerujem da je list opravdao povjerenje svojih čitatelja — Miljevcana i naših prijatelja — materijalima što ih je nudio u ovih devet brojeva s preko 400 stranica.

Svima želimo Franjin pozdrav u narednoj godini »Mir i dobro« koji je on nosio širom svijeta.

Neka »Mir i dobro« bude na našim usnama dok jedni drugima čestitamo Božić i Novu godinu.

Svim Miljevcanima u domovini i inozemstvu kao i svim našim prijateljima želimo sretne božićne blagdane i blagoslovljenu, te punu »MIRA I DOBRA« Novu 1982. god.

Fra Vinko Prlić,
župnik

Uz Kristov božićni ležaj

I ti si, Kriste, bio stjeran
u času rođenja,
kao da si bio nasilnik,
u zabačenu tamnu staju
gdje caruje polumrak i hlad.

Zasjaj uz naša ognjišta stara
da ne zastre dim
djecu, mlade, zrele, očeve, majke,
dolij nam svoga žara,
jer hoćemo tebe, a ne sive bajke.

Izgnanik si bio
uz obalu Nila,
gutao čemer prognanstva
s majkom i Josipom,
okusio pljesnivi kruh,
a tek si prohodao.
bio rosat i mlad.

Mirko VALIDŽIĆ

U tebi sazreše sve patnje
djece što bijahu davno
umorena, mučena i gladna.
Za te proliješe krv
Mladenci Betlehema i okolice,
njihov vrisak osta porazni zov,
jer su tiranska srca
uvijek hladna.

U tvojoj patnji dovršuju
nebrojeni patnici
nedovršeni hod rasperjanja.
U svojoj djevičanskoj muči
oličuju osmišljenje života
i vječna križna uspinjanja.

Božić odbačenih

Marija »porodi Sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jasle, jer za njih ne bijaše mjesta u svratištu« (Lk 2, 7).

Govore vam oni za koje »ne bijaše mjesta u svratištu«. Rodio se naš Brat — Isus. Za njega »ne bijaše mjesta u svratištu«, ne bijaše mjesta među ljudima. Oni su mu zatvorili vrata. Tako je bilo i s nama. U srcu mladića, u srcu djevojke ne bijaše mjesta za nas. Bježali su jedno od drugoga, sakrivali se, pa smo tako ostali bez svratišta. Biće koje nas je nosilo pod srcem kucalo je na mnoga vrata, ali ne bijaše mjesta, čak niti kod svojih. Mnogo smo puta, u to vrijeme, pretrpjeli strah od smrti, dok nismo gledali svjetlo od sunca i strepili smo da ne ostanemo bez svjetla od srca.

U zdravoj obitelji, gdje bi se mama i tata voljeli, ne bijaše mjesta za nas.

Mi smo došli na svijet u Karitasu, u velikoj kršćanskoj ljubavi. U deset godina ovdje nas se sklonilo 720. Oni koji prihvatiše Isusa, našega Brata, prihvatiše i nas. Oni koji su se prvi došli pokloniti Isusu i donijeli mu darove svaki dan dolaze k nama i donose nam darove da možemo živjeti, rasti, biti ljudi.

Svaki mjesec samo za mlijeko i hranu potroši se oko tri milijuna dinara. Koliko je dobrote iskazao Isus prema svima nama. Od dana njegova rođenja pa sve do danas neprestano se pokazuje »čovjekoljublje Boga našega«.

Stoga smo radosni te za sve što činite za nas velika vam hvala. Novorođenim plačem i pljeskanjem ruku mi vam čestitamo i želimo sretan Božić, da u svojim srcima osjetite pravu radost što ste primili Isusa, što ste obdarili Isusa i što živite za Isusa.

To vam žele djeca Karitasa s Kaptola, s Vrhovca, iz Vugrovca i Oborova te osoblje Karitasa i voditeljica

Jelena BRAJŠA

Karitasova djeca u Zagrebu

Zašto božićna svijeća?

Božić se svetkuje upravo u vrijeme kad se sunce — pošto je doseglo najjužniju točku — počinje vraćati od južne obratnice prema sjeveru. Posljedica toga jest rast dnevnog svijetla i smanjivanje noćne tame: dani postaju sve dulji a noći sve kraće. Svi dobro vidimo i osjećamo što sunčano svijetlo i toplina znače za život u prirodi.

Nemamo tako prikladna i očigledna znaka koji bi izražavao djelovanje Kristovo na svijet kao što je znak sunca i svijetla. Taj znak nije uzet proizvoljno, nego ga je upotrebio sam Krist i neposredni svjedoci njegove povijesne pojave na svijetu.

Što je sunce za naravni život, to je Krist za nadnaravni, pa je sasvim opravdano da godine brojimo od kad se je na svijetu pojavio Krist — božansko Sunce, a također je iz prirodnih i nadprirodnih razloga prikladno da godinu započinjemo na zadnji dan božićne svetkovine: 1. siječnja — Osmine Božića, Mali Božić.

Otac Kristova Preteče osjetio je da Kristovim dolaskom na svijet sviće novi milosni dan: »Po beskrajnom milosrđu srca Boga našega pohađa nas Sunce s visine, da obasja one koji žive u tami i sjeni smrtnoj« (Lk 1, 78—79).

Starac Šimun ga je nazvao da je »Svijetlo za prosvjetljenje naroda« (Lk 2, 32).

Pojavu Kristovu na svijetu označio je sv. Matej kao pojavu nadnaravne svjetlosti: »Narod koji je živio u tami vidje svijetlo veliko, onima koji prebivahu smrtno sjene granu svjetlost« (Mt 4, 16; Iz 9, 2).

Na glavnoj božićnoj Misi čitamo početak Evandjelja sv. Ivana u kojem je Krist opisan kao Svijetlo koje daje život svijetu: »Svijetlo istinito koje rasvjetljuje svakoga čovjeka dođe na ovaj svijet... U njemu bijaše život« (Iv 1, 9 i 4).

Krist je sam sebe predstavio kao svjetlost: »Ja sam svjetlost svijeta... Došao sam na svijet kao svjetlost« (Iv 8, 12 i 12, 46).

Već od najstarijih vremena kršćani na Božić drže noćno bogoslužje, ne samo stoga što se čita u Evandelju sv. Luke da su u božićnoj noći pastiri čuvali noćnu stražu i da ih je svjetlost Božja obasjala, nego također i stoga što se užiganjem svijeće u noćnoj tami može bolje uočiti blagodat svjetlosti Kristove istine u tami zemaljskog neznanja i toplina Kristove ljubavi posred zemaljske hladnoće.

Kršćanski je svijet prihvatio božićnu svijeću — simbol božićne noći — i prenio ju je u svoje kućno obiteljsko bogoslužje, pa je užije na blagdane božićnog vremena.

Užiganjem božićne svijeće izražavamo svoju radost radi svijetla što je granulo svijetu Kristovim dolaskom na svijet. U isti mah izražavamo i svoju spremnost da i mi sami budemo svijetlo ostvarujući Kristove riječi: »Vi ste svijetlo svijeta... Neka tako svijetli svjetlost vaša pred ljudima, da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega nebeskoga!« (Mt 5, 14 i 16). U tom istom smislu treba shvatiti i napomene sv. Pavla prvim kršćanima: »Nekoć ste bili tama, a sada ste svijetlo u Gospodinu. Živite kao djeca svijetla, a plod je svijetla do-

brota, pravda i istina... Odbacimo djela tame, a oboružajmo se svjetlošću!« (Ef 5, 8—9; Rimlj 13, 12).

Za milost dostojnog ostvarenja ovih napomena molimo u glavnim misnim molitvama božićne Ponoćke i Zornice:

»Bože koji si dao da ova presveta noć zasja sjajem pravoga svijetla, daj, molimo, da u nebu uživamo radosti onoga čije smo otajstveno svijetlo spoznali na zemlji. — Obasjani novom svjetlošću utjelovljene tvoje Riječi, molimo, svemogući Bože, da nam u našim djelima odsijeva ona svjetlost koja nam po vjeri svijetli u duši.«

Fra Jure Radić

S upaljenim svjećama smo pratili Posvetnu molitvu

Župe su nekada bile bogate, a naročito neke. Davale su se desetine, crkve su imale zemlju. Danas je sve to nestalo. Crkve su ostale pusti siromasi, posebno u malim mjestima. A objekte uzdržavati treba i što dalje to teže. Isto se desilo i sa svećenicima. Nekada su primali državnu plaću, redovinu, štolarinu, a danas svega toga nema. Jeste li kada zapitali, dragi moji čitatelji: kako imovinski stoji naš župnik? Čovjek koji se potpuno posvetio vama. Neću o tome ovdje pisati i sami živite i znadete koliko treba. Zaustavit ću se samo na dva citata. Ono što govori crkveni zakonik paragraf 463: »Župnik ima pravo na pristojno uzdržavanje kao nagradu za svoj rad... podavanja koja se daju u naravi ili gotovini sa strane vjernika.« A za župu i župske objekti dužni su se brinuti vjernici »koje će biskup više savjetovati nego prisiljavati« (k. 1186). A drugi vatikanski koncil u dekretu o službi i životu prezbitera u br. 9 govori: »A sami vjernici neka budu svjesni da su dužnici svojim prezbiterima, pa neka im kao svojim pastirima i ocima iskazuje dug sinovskom ljubavlju, neka isto tako svojim prezbiterima, učestvujući u njihovim brigama, pomažu koliko je moguće molitvom i djelom da bi lakše oni mogli svladati teškoće i da bi što plodonosnije ispunjavali svoje dužnosti.« (Don Ivica Matulić, Bračka crkva, god. III. 1981. br. 1. st. 6)

Mnoge župe su uvele za uzdržavanje župnika i župske kuće doprinos od jedne dnevnicke godišnje. Naime, ako je svećenik-župnik na raspolaganje jednoj obitelji cijelu godinu za sve usluge (mise, vjeronauk, bolesnici, sakramenti...), može li dotična obitelj za dotičnog župnika doprinijeti godišnje jednu dnevnicu? Time bi mnoge stvari bile rješene. Tko može shvatiti neka shvati!

Na Miljevcima – najstariji datum blagdana Imena Isusova

Liturgijska proslava nadijevanja imena *Isus*, bila je u početku povezana s blagdanom *Gospodinova obrezanja*, koji se tijekom 6. stoljeća proširio po cijelom Zapadu. Slavio se 1. siječnja. Od početka 7. st. slavio se istog dana također osmi dan po Božiću te je u liturgijskim knjigama taj blagdan, počev od oko 615 godine, nosio dvostruki naziv: *Obrezanje Gospodinovo i Božićna osmina*. Da se baš uz ovaj blagdan povezalo i razvijalo štovanje Imena Isusova bilo je posve prirodno i razumljivo. Poznato je, naime, da je u Isusovo vrijeme obred obrezanja bio povezan s običajem nadijevanja imena (Lk 1, 5; 2, 21), a s druge pak strane, što je u ovom slučaju još od posebne važnosti istaknuti, imamo podatak u Lukinu evanđelju da su utjelovljenom Sinu Božjemu nadjenuli ime *Isus* baš osmi dan po rođenju, tj. na dan njegova obrezanja (Lk 2, 21). Ta činjenica je bila i glavni razlog što se na spomenuti blagdan čitao onaj vrlo kratki odlomak iz Lukina evanđelja o tom obrednom prizoru: »Kad prođe osam dana i kad je Dijete trebalo obrezati, nadjenuše mu ime *Isus*, kako ga je nazvao anđeo još prije nego se zače« (2, 21).

Zbog te podudarnosti, dakle, događaja *Gospodinova obrezanja* i nadijevanja imena u istom blagdanu, počeo se vrlo rano slaviti i spomen *Imena Isusova*. O tome imamo podatke već u 8. stoljeću. Taj, dakle, jedinstveni blag-

dan sa svoja tri sadržajna elementa — *obrezanje, nadijevanje imena i osmina Božića*, — slavio se 1. siječnja.

U 15. stoljeću imamo jednu značajnu novost. To je, naime, vrijeme kad se pod utjecajem propovijedanja sv. Bernardina Sijenskog i njegove subraće franjevac a štovanje Imena Isusova veoma brzo širilo i postiglo svoj vrhunac. Tada se grade crkve posvećene Imenu Isusovu, osnivaju se istoimene bratovštine, a Isusov monogram *IHS* (grčka kratica imena *Isus*) stavlja se na pročelja crkava te javnih i privatnih zgrada, utiskuje se na hostijama i liturgijskom posuđu, veze se na liturgijskom ruhu, a vjernici su ga sebi tetovirali na grudima i rukama. Nikakvo, dakle, čudo što se baš u to vrijeme povećane pobožnosti prema Isusovu Imenu rodila i želja da bi se uveo i poseban blagdan, odvojen od blagdana njegova obrezanja. Baš na zahtjev vjernika uveden je u drugoj polovici 15. stoljeća poseban *blagdan Imena Isusova*, a to se dogodilo u gradu Salisburyu, u Engleskoj. Po svojoj duhovnosti i porijeklu bio je to tipično franjevački blagdan, a slavio se 7. kolovoza. Brevijar toga grada iz 1493. godine na 7. kolovoza ima naslov: *Blagdan Preslatkog Imena Isusova*. No, u svezi s time treba napomenuti i naglasiti da je to bio zavjenti blagdan samo toga grada, a ne blagdan širega pravnog značenja. Imao je, dakle, strogo mjesni karakter.

Tek u 16. stoljeću na višeput ponovljene molbe franjevac papa KLEMENT VII. dao je 1530. godine povlasticu Franjevačkom redu da u svim svojim samostanskim i župnim crkvama slave poseban Blagdan Presv. Imena Isusova, na dan 14. siječnja. Eto, dakle, odgovora na postavljeno pitanje, otkada datira taj izuzetan datum patronalnog blagdana u Miljevcima. To je, kako se vidi, najstariji datum tog blagdana pravnog i crkvenog značenja. Papa ga je uveo i dozvolio cijelom Franjevačkom redu, tada rasprostranjenom po svim zemljama Evrope i nekim zemljama Afrike i Male Azije. Papina potvrda značila je u stvari službeno uvođenje blagdana Imena Isusova u sve zemlje Evrope i drugih kontinenta u kojima su živjeli i djelovali franjevci. *Svugdje se, dakle, slavilo Presv. Ime Isusovo na dan 14. siječnja.*

Što se kasnije dogodilo? Blagdan je sve više rastao u popularnosti kod vjernika te su se zbog toga javljali sve brojniji zahtjevi da se on proširi na opću Crkvu, odnosno da se uvrsti u opći liturgijski kalendar Crkve. Potaknut ovovrsnim sve brojnijim zahtjevima njemački car KARLO VI. uputio je papi službenu molbu da se blagdan Presv. Imena Isusova proglasi obve-

zatnim za opću Crkvu. Papa INOCENT XIII. udovoljio je njegovoj molbi i željama vjernika te je 1721. godine uvrstio spomenuti blagdan u opći kalendar Crkve i odredio da se slavi u drugu nedjelju poslije Bogojavljenja. Datum je, kako se vidi, promijenjen. Papa je, međutim, ostavio Franjevačkom redu povlasticu da u svojim crkvama i dalje slave taj blagdan 14. siječnja — po odredbi KLEMENTA VII. iz 1530. godine, dakle, po u to doba već dvjestogodišnjoj predaji i običaju.

Župna crkva Presv. Imena Isusova u Miljevcima sagrađen je 1699. godine, dok je sama župa ustanovljena prije; prema nekim mišljenjima ona je osnovana u 16. stoljeću (usp. *Opći šematizam katoličke Crkve u Jugoslaviji 1974*, Zagreb, 1975, str. 294). Ako je spomenuti podatak iz *Općeg šematizma*.. sigurno povijesno dokazan, onda bi to značilo da je župa Miljevci jedna od prvih župa posvećenih Imenu Isusovu u istom stoljeću kad je papa odobrio taj blagdan za Franjevački red. Velika starina postojanja župe Miljevci, bez ikakve sumnje, bio je uz franjevačku povlasticu veoma važan činilac da je župa sačuvala prvotni datum svoga patronalnog blagdana kod ove prve, a i kasnijih, papinskih odredbi o promjeni datuma ovog blagdana. Kod ove prve promjene datuma, Miljevci su se mogli pohvaliti skoro stogodišnjom predajom o proslav Presv. Imena Isusova 14. siječnja.

Dvostruki datum ovog blagdana, jedan po franjevačkom a drugi po općem kalendaru, sačuvala se sve do početka našega stoljeća. Novu promjenu datuma uveo je 28. listopada 1913. godine papa PIJO X. On ga je ponovno pomakao bliže Božiću i odredio da se slavi 2. siječnja ili nedjelju između 2. 5. siječnja. Zanimljivo je da je ovaj novi datum prihvatio i Franjevački red, ostavivši slobodu pojedinim crkvama da zadrže i nadalje prvotni njegov datum. Tako je i župa Miljevci posve zakonito zadržala prastari datum svoga potrona sve do naših dana.

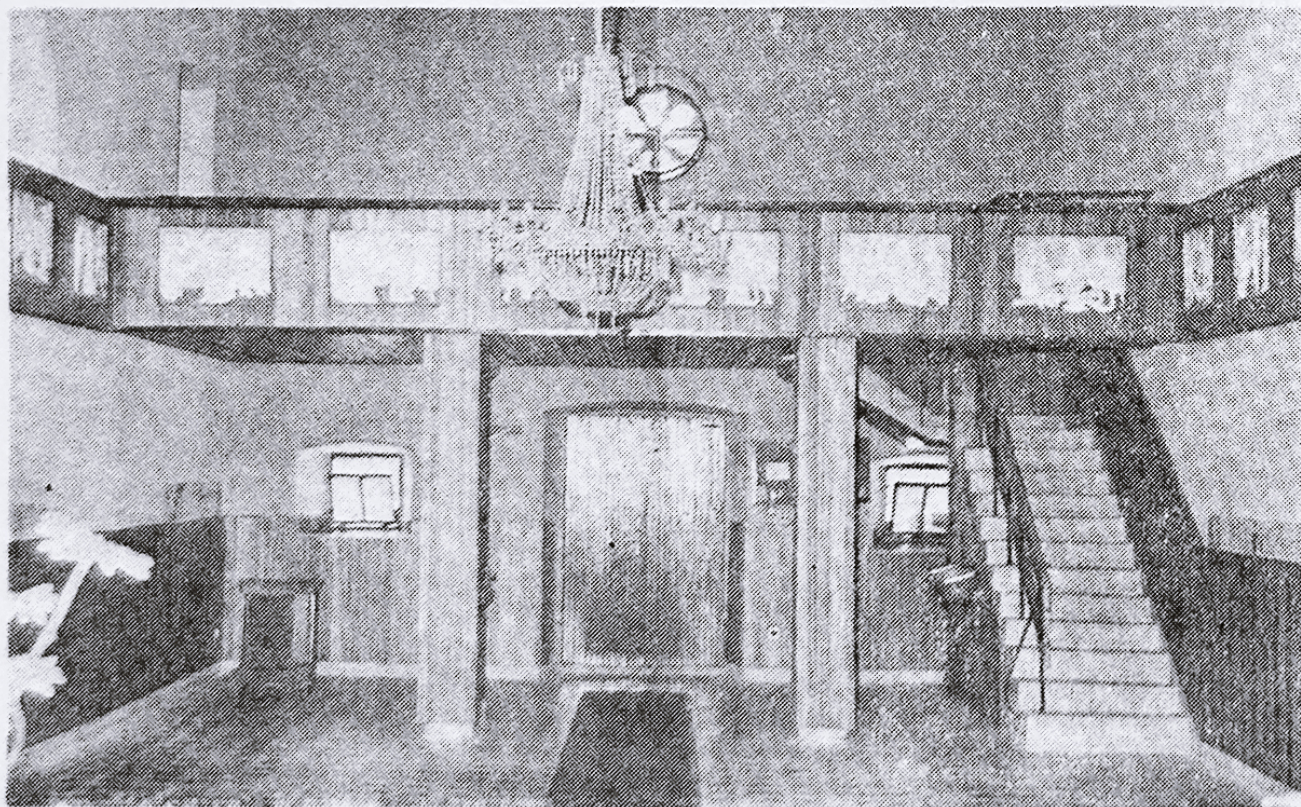
U najnovijoj pak obnovi liturgijske godine (usp. *Rimski kalendar*, Rim 1969), provedenoj prema odrednicama Drugog vatikanskog sabora, spomendan Imena Isusova nije uvršten u opći kalendar Crkve; spomen Gospodinova obrezanja i njegov imendan slave se

skupa u novogodišnjoj svektovini *Svete Bogorodice Marije*. U toj obnovi uvedeni su neki novi spomendani i blagdani, a neki stari dokinuti. Ipak, u toj koncilskoj obnovi liturgijske godine postoji jedna velika novost. To je mogućnost da se u okviru općeg kalendara mogu stvarati vlastiti liturgijski kalendari za pojedine zemlje, šira jezična nacionalna područja, za redovničke zajednice i biskupije (usp. *Uputa »Posebni kalendari«*, Rim 1970). Na temelju tih odredbi Apostolske Stolice, generali franjevačkih obitelji zatražili su i 1972. godine dobili potvrdu posebnoga liturgijskog kalendara zajedničkog za sve franjevačke zajednice. U njemu, zbog višestoljetne predaje, odobren je i spomendan Imena Isusova, a slavi se 3. siječnja. Prema tome, kako u svome nastanku tako i danas, spomendan Imena Isusova ponovno je povlastica Franjevačkog reda i njihovih crkava.

Ostaje još pitanje, kako uskladiti da se u Miljevcima i dalje slavi Ime Isusovo 14. siječnja ako se po najnovijoj odredbi slavi u franjevačkim zajednicama 3. siječnja. Želim odmah istaknuti da je ta razlika datuma posve zakonita i razumljiva. Drugi vatikanski sabor je ozakonio stvaranje dvostrukog

liturgijskog kalendara, tj. jednoga općeg, u koji ulaze blagdani i spomendani »koji zaista imaju sveopći značaj«, te drugih *posebnih*, koji bi bili vlastiti pojedinim zemljama, narodima redovničkim zajednicama i biskupijama (usp. SC 111). Prema toj zakonskoj odredbi mogu se u pojedinim mjestima i dalje *zadržati* običaji koji prema današnjim prilikama mogu na zgodan način hraniti pobožnost vjernika u slavljenju otajstva kršćanskog otkupljenja (usp. SC 107; *Uputa »Posebni kalendari«*, 1970, br. 1—37). Bilo je, dakle, potrebno da pojedine biskupije i redovničke zajednice sastave svoje vlastite liturgijske kalendare, usklade ih prema onom općem, odgovarajuće razlike obrazlože te zatraže potvrdu od Kongregacije za sakramente i bogoštovlje. Uvjeren sam da su to već svi i učinili. Tako župa Miljevci, koja se može opravdano ponositi da 14. siječnja slavi svoj patron već 300 godina, zakonito je i posve opravdano zadržala prvotni i najstariji datum Presv. Imena Isusova. Stoga čestitam svim župljanima i svećenicima Miljevaca živima i mrtvima, na tom živom dokumentu starine — vjerno čuvanog kroz tristo godina.

Dr. fra Benedikt Vujica

Mučenje fra Stjepana i đaka na Visovcu 1609 god.

»Sjećati se prošlosti znači zauzimati se za budućnost.«

(Papa Ivan Pavao II.
u Hirošimi 25. II. 1981.)

U našoj višestoljetnoj prošlosti franjevci su prolijevali svoju krv za krst časni i slobodu zlatnu braneći Crkvu i hrvatski narod. U posljednjem broju Miljevac saznali smo za nekoliko mučenika Visovačkog samostana iz druge polovice XVII. st. Listajući drevne papire pronašao sam među sedamdesetak franjevac koji su podnijeli mučeništvo između god. 1530. i 1613. i jednog franjevca koji je mučen na Visovcu. Evo kako opis tog mučeništva glasi u prijepodu:

God. 1609. u Gospinu samostanu na Visovcu, koji je na jednom otočiću što se nalazi usred rijeke koja se zove Krka dogodilo se slijedeće. Kada su tamo došli neki Turci, posjednici tih zemalja, i kada su najprije jeli i pili kod fratara, kao i obično u tim našim mjestima, na povratku povedoše sa sobom mnogopoštovanog oca fra Stjepana od Skoplja,* čovjeka kreposna i obdarena mnogim darovima pobožnosti i dobrote kršćanskoga života. Ukrkali su se u jednu malu barku skupa s njim i jednim fratarskim mladićem koji ih je prevezio preko rijeke, Turci ubiše mladića i oca fra Stjepana te ga baciše u rijeku. Kako je stajao u barci moleći i držeći krunicu i brevijar u rukama sklopljenim na prsima, na čudesan način mrtav ne potonu, nego dođe na obalu kao da je živ u onom položaju u kojem je u barci stajao među Turcima moleći. Tome su se mnogi čudili svi koji su ga vidjeli. Čitava Provincija i kršćani su ga oplakivali i dan danas plaču za dobrotom toga Oca.« (Prijepis mučeništva iz ostavštine fra Augustina Zupca objelodanio je Dominik Mandić, Acta... Mostar, 1934, st. 70).

Taj franjevac i đak pridružili su se onoj brojnoj četi franjevac i katolika mučenika koji su svjedočanstvima svoga vlastitog života hranili, čuvali i njegovali vjeru u našoj Domovini. Već stoljećima naši mučenici su prodrli u srce naroda i tu postoje kao »svetohranište« i svetište koje i dan danas živi i osjeća s franjevcima. Radi toga je hrvatski narod najfranjevačkiji narod na svijetu.

DR. FRA A. NIKIĆ

* »Skopljem se naziva sjeverozapadno područje Bosne, od Gornjeg Vakufa, odnosno Bugojnsko područje,«

A. S. KOVACIĆ, Antun Knežević. Njegovi pogledi na povijest Bosne i njezine probleme u drugoj polovici 19. stoljeća. Sarajevo, 1976. str. 27. bilj. 3.

Stablo s dubokim korijenima

Veoma sam rano počeo bilježiti zgode i nezgode svoga života. Ispočetka u svoj dnevnik nisam unosio sam život, već dječaćka razmišljanja o njemu. Mladenački moj dnevnik bio je uglavnom ispunjen sadržajem knjiga koje sam pročitao i mojim budućim književnim nacrtima. Naime, nakanio sam bio posvetiti se samo nauci i književnosti, ali je Bog odredio drugčije i poslao me u vučji brlog svjetskih poslova. Kasnije sam bilježio samo zgode i događaje, koji su bili ili presudni u mom životu ili su općenito bili značajni za svijet u kojemu sam se kretao.

Više puta htjedoh ovaj svoj dnevnik baciti u vatru. Jer po čemu je moj život toliko važan, da bi ga, na ovakav način, trebalo sačuvati uspomeni potomstva. Nije li i grijeh pred Bogom isticati sebe i svoj nevrijedni život? Ipak, dnevnik nisam spalio. Sačuvah ga, da svjedoči o jednom burnom i sudbonosnu vremenu, u kojemu sam i ja po volji Providnosti Božje igrao ne tako neznatnu ulogu. Sada kad mi je smrt već za vratom, dopunjujem dnevnik opisom svoga života i svoga podrijetla, da bi se bolje razumjelo i ono što me je izmijesilo i ono što sam ja umijesio svojim slabim silama, kao i da se bolje proniknu događaji koji su odredili sadašnjost i budućnost moje domovine.

Sunarodnjak i nekadašnji moj veliki prijatelj (sada su ga zajednički nam neprijatelji odalečili od mene) Antun Vrančić, rođenjem Hrvat iz Šibenika, prvim djetinjstvom Trogiraniin, izvrstan pisac i ugledni muž, još kao prepošt

Károly Gyula: Juraj Utješinović s Misalom kojeg je on sam dao na svoj trošak prirediti za Pavlinski red 1537. Misal je tiskan u Veneciji u tiskari Lucae Antonij Juntae. Slika se nalazi u Pavlinskom samostanu u Kamenskom kod Karlovca, 85 x 65 cm

u erdeljskom Biogradu (Albae Juliae) počeo je pisati povijest svoga vremena. Htijući i mene spomenuti u toj povijesti, zatražio je, da mu pošaljem podatke o sebi. I evo što mu ukratko napisah o svome podrijetlu i o svom životu do četrdeset i četvrte godine dobi svoje.

»Prečastni Gospodine i najštovaniji prijatelju! Pozdravljam Vas i nadalje Vam se preporučam.

Ugodno mi bijaše pismo Vašega Prečastnoga Gospodstva, koliko zbog novosti o kojima mi pišeš, toliko i zbog toga što moje ime i djelovanje želiš osvijetliti u povijesti koju si upravo počeo pripremati, radi čega me moliš, da Vašemu Prečastnome Gospodstvu dadem o sebi podatke koji mu nisu poznati. Kako god Vašemu Prečastnome Gospodstvu ni moj rodni dom ni moji

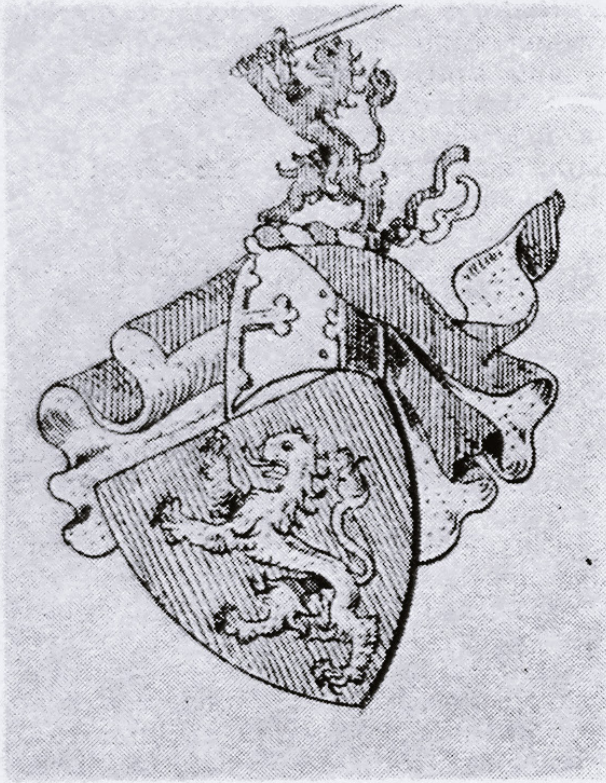
roditelji nisu nepoznati, ipak u ovom pismu dajem kratak ali potpuni opis moga roda i svega što se tiče mojega položaja.

Rođen sam od starodrevnoga plemićkoga koljena Hrvatskih Vladara. Zavičaj mi je Kamičac slavan po svojoj znamenitoj tvrđavi; moj otac se je zvao Grgur Utišenić, a majka mi se je zvala Ana iz staroga plemićkoga koljena Martinuševića. Bijah dječakom od osam godina, kada sam napustio zavičaj i bio doveden na presajjni Dvor slavnoga vojvode Ivana Korvina, koji me odavde pošalje u Transilvaniju u svoj grad Hunjad, gdje sam ostao trinaest godina, i ne bez velikoga poniženja, obavljao dvorsku službu; u dobi pak od dvadeset godina dođoh u čestiti dom uzvišene Vladarice majke moga nekadašnjega prejasnoga Kneza i Vladara Ivana kralja ugarskoga. Nu kad mi poče dosadivati dvorski život, sklonih se u samostan pustinjaka koji bijahu posve nevješti pismu i u njihovu redu ostanem četiri godine. Poslije toga privolim se nauci i, poučen od jednoga pobožnoga i učenoga pustinjaka, položim zavjet i primim sveti svećenički red, te budem, ne bez ugleda, nadstojnikom nekih samostana. Moj je otac pao od turske ruke, dok se je hrabro borio za Domovinu. Imao sam tri brata, svi trojica rođeni od istih roditelja. Nikolu, veoma sposobna vojnika. Drugoga, Matiju, po općem sudu vješta u nauci; oba ova brata umriješe naravnom smrću. Trećega, Jakova također vojnika, koji se je među vršnjacima odlikovao hrabrošću; ovaj se je, kad su Turci godine 1521. obsjeli Beograd i žestoko ga napali, proslavio kod utvrde koju su u hrvatskom jeziku zvali Kula, braneći je do posljednjega daha, a kod koje je i poginuo, kad su bedemi bili razoreni topovskom paljbom i on, nezaštićen, ostao sam na tom mjestu usred ruševina, imajući u sebi toliko hrabrosti i prisutnosti duha, da je, kad su to mjesto svi napustili pretrpjevši veliki poraz, s istoga mjesta uperenim kopljem navalio na neprijatelja i napokon proboden pao. Po tome, kada je kralj Ludovik poginuo u mohačkoj bitci, i kada kralja Ivana svi staleži Kraljevine izabraše ugarskim kraljem, pa kada ga Ferdinandova kraljevska vojska istjera

iz Budima i on se skloni u gradiću zvanom Sina, mene iz samostana Lada pozovu kralju, koji mi htjede predati neke dragocjenosti na čuvanje, što ja ne htjedoh primiti; zatim kralj Ivan napušten od svojih pristaša otide u Poljsku, kamo i ja podem za njim, pa se iz Poljske triput pješice u Ugarsku vratim, da nevoljnome kralju darežljivošću ugarske gospode pribavim što je potrebno; dovodih k njemu neke od ugarske gospode, među kojima bijahu najugledniji muževi kao što su Jakov de Thornalya, Stjepan Bator Somljanški Pavao Arthandy i mnogi drugi, da vjerno slijede kralja Ivana i da iz Ugarske dođu u Poljsku na službu Kralju, da kralja na povratku u Ugarsku dočekaju na granici Ugarske sa svim počastima, te da mu ne oklijevajući dođu ususret sa skupljenom vojskom. U svemu ostalome, što je uslijedilo, Prečasnost Vaša bijaše ne samo svjedokom već je u tome i surađivala, kako mogu prosuditi iz Tvojega ni dugoga ni kratkoga izlaganja o istoj stvari pročitana u posljednjem pisamcu koje sam s veseljem primio i s još većim zadovoljstvom pročitao i na koje evo odmah odgovaram. Vašem prečastnom Gospodstvu želim dobro zdravlje. U Varadinu, godine Gospodnje 1545. Brat Juraj biskup varadinski, rizničar, kraljevski namjestnik i vrhovni sudac.

Prečastnom gospodinu Antunu Vrančiću, prepoštu Crkve Transilvanske u Biogradu, štovanom prijatelju.

Povodom ovoga pisma dužan sam nešto reći o svojem i majčinom porodičnom imenu, da ih potomstvo ne zapamti iskrivljene i osakaćene. Jer to su ime razni pisari pisali, i još ga uvijek pišu, svakojako: Utisenitius, Utisenich, Utisenics, Utyeszenics, Utyesenich, Uthysenicsh, Utissinovich, Utisenovichius, Utisenoviski, Utissenovich, Utisenovich, Utesenovich, Martinusius, Martinuzzi. Budući pak da se je moj pradjed zvao Utišen, po njemu se prvi njegovi potomci prozvaše Utišenići, dok se mi današnji kao i neki prijašnji po narodnom običaju nazivamo Utišinići. Za razliku od očeva porodična imena koje je produženo, majčino je porodično ime po latinskom običaju pokraćeno, pa se nekadašnji Martinuše-

Grb plemića Martinuševića

vići sada nazivaju Martinušići. Iz velike ljubavi prema majci i štujući njezinu slavnu porodicu, ja se sada punim imenom potpisujem kao Juraj Utišinović-Martinušić, iako se najčešće i najradije potpisujem kao obični — Brat Juraj.

Osim spomenute braće, imam još živu sestru Anu. Ona je bila udana za Bartola Draškovića, iz prastare velikaške porodice, koji je tada živio u južnojhrvatskom gradu Bilini i imao svoje posjede između rijeke Krke i rijeke Zrmanje, u blizini Obrovca. Na slici, koja je sada u vlasništvu porodice Drašković, a na kojoj je naslikan golemi hrast i na njemu slike pojedinih članova iz porodice Draškovića, uz sliku muža Bartola nalazi se i slika sestre mi Ane s ovim potpisom (njeno porodično ime Utišinović napisano je u polatinjenu obliku): Anna Utesenovich uxor 1534.

Moram opovrći i jednu zabludu. Istina je, da je porodica moje majke veoma stara roda i da je nekada bila glasovita i bogata, te se je po bogatstvu i vojničkoj slavi brojila među prve hrvatske porodice. Istina je također,

da je ta porodica zbog navale turske u nevolje državne upletena, pa je osiromašila. Zato se priča, da je moja majka Ana nastojala ugoditi svome bratu Jakovu Martinušiću, biskupu skradinskom, kako bi postigla, da ja omilim svome ujaku, è da bi ovaj nešto učinio za moje školovanje i moj društveni napredak. U tom cilju majka me je, tobože, nagovorila, da ja za volju svoga ujaka uzmem prezime njezina roda. Ja sam se, priča se dalje, svojim ujakom do te mjere ponosio, da sam svoje otčinsko ime zamijenio imenom roda materina i tako se prozvao Martinušićem. Ova je priča začinjena tvrdnjom, da se je majka prevarila u svom računu, jer je ujak bio škrtica, pa se je slabo brinuo za svoga sestrića, izgovarajući se, da ja nisam sposoban za više nauke. Rečena priča bez ikakva je temelja. Istina je ono, što sam malo-prije napisao. Majčino sam porodično ime pridružio svojemu, jer sam na svijetu najviše ljubio majku. Ona me je rodila i odgojila, s ljubavlju i požrtvovnošću brinula se je za mene poslije prerane očeve smrti. Ona me je trudna tješila i za mene se je Bogu molila.

Stric moj Bartak, veoma hrabar muž, iskusan vojnik, junak u boju, neko je vrijeme živio zajedno s mojim ocem. Bratski su dijelili i dobro i zlo, ne misleći na diobu otčinske baštine. Ali kako im se je posjed nalazio na dvije udaljene strane, a jedan i drugi su imali brojnu obitelj, dogovore se, da svaki upravlja jednim od tih posjeda. Ocu mom pripadne imanje oko Kamička u okolici Skradina. Stric Bartak preseli se u Liku, gdje su bili veliki posjedi i plodne oranice, osigurani vojničkom posadom. Stric tamo na jednom brežuljku sagradi sebi tvrđavu i po sebi je nazove Bartakgrad. Sa stričevim imanjem graničilo je imanje bogatoga i moćnoga velikaša Kurijaka iz roda glasovitih knezova Kurjakovića, koji je stolovao u gradu Počitelju. Ovom rodu Kurjakovića, koji potječu iz plemena Gusića, pripada i neprežaljeni slavni knez Ivan Karlović, ban hrvatski, posljednji Kurjaković, koji je nakon jobovskih patnji pretrpljenih za svoju domovinu Hrvatsku umro ogorčen i siromašan u hladnom Medvegradu i pokopan u remetskoj crkvi kraj Zagre-

ba. Budući da stricu mome njegovo imanje nije dostajalo za bezbrižan život, stupio je u službu kod rečenoga Kurijaka kao štitnik njegove djece. U Vražjem Vartlu na Krbavskom razboju, gdje je u neželjenu boju s Turcima 9. rujna 1493. izgubljena najpresudnija bitka u hrvatskoj povijesti poslije one bitke s Ugrima na Gvozdu, stric Bartak je zarobljen i odveden u sužanjstvo. Uzalud ga je moj otac velikim novcem pokušao iskupiti iz ropstva. Strica Bartaka Turci ubrzo pogubiše. Kao što već spomenuh, od turske ruke poginuo je kasnije i moj otac.

Rod Utišinovića vodi svoje podrijetlo iz roda Snačića, koji se pisahu i Svačići. Rod pak Snačića ili Svačića dao je Hrvatskoj dva kralja, Slavca i Petra, oba rođena u gradu Kamičcu na lijevoj obali rijeke Krke i oba hrabri borci za slobodu Hrvatske Domovine. Slavac je junački poginuo na moru, a Petar junački i mučenički u središtu svih hrvatskih zemalja — na Gvozdu. Sve ovo sam našao zapisano u starim poveljama i porodičnim ljetopisima. Podatke o onome što nije zapisano crpio sam iz obiteljske predaje.

Pleme Snačića ili Svačića bilo je poznato i slavno još u staroj domovini iza Karpata, u današnjoj Poljskoj. Hrvati su se iz prapostojbine doselili u današnju domovnu u dva navrata. Najprije je došlo pet plemena, a zatim, u osvit sedmoga stoljeća poslije Krista, ostalih sedam plemena. Među prvima doselili su se i Svačići, da prokrče put ostalima i izvide mogućnosti naseljavanja. Vični rijekama i riječnom brodarenju, napokon se trajno nastane na rijeci koja utječe u toplo Jadransko more i nazovu je Krka po imenu slične rijeke iz prapradomovine. Malo pomalo rijekom Krkom spuste se do mora i brzo mu se priviknu. Ali plemenski grad na rijeci Krki sagradiše po dolasku i prozvaše ga Kamičac, zadržāše kao stalno sjedište svoga roda i kao trajno nadahnuće svoga poslanstva. Iz Kamičca se razgranaše na sve strane.

Slavac Svačić, ban a zatim kralj poslije smrti velikoga hrvatskoga vladara Petra Krešimira IV., potonuo je negdje u valovima Jadrana boreći se protiv gusara i stranih osvajača. Petar Svačić bio je također najprije hrvatski ban u doba kralja Zvonimira, a poslije smrti

posljednjega Trpimirovića kralja Stjepana II. izabran je na narodnom saboru za hrvatskoga kralja. Petrovo kraljevsko sjedište bilo je u gradu Kninu. Ovaj Petar je, kako bilježi ugarski ljetopisac Šimun de Keza, u borbi s Ugrima poginuo u planinama koje se nazivaju Gozd i od tada se sve do danas iste planine zovu Petrov gozd ili Petrova gora. Poginuo je, ma ne uzalud. Njegov junački rodoljubni odpor spriječio je Ugre, da vojskom osvoje Hrvatsku.

Smrću Slavca i Petra nije utrnula loza Snačića ili Svačića. Njihovi potomci nastavili su njihovo djelo. Budući da se je u Hrvata do našega doba sačuvao običaj, da sinovi dobivaju porodična imena po krstnu imenu očevu, pripadnici Svačićeva plemena nose u povijesti razna porodična imena. Kao rod Svačića podpisuje se još u ugovoru, koji su predstavnici dvanaest hrvatskih plemena sklopili s ugarskim kraljem Kolomanom nakon njegova izbora za hrvatskoga kralja. U Trogiru se pod kraj 13. stoljeća i u prvoj polovici 14. stoljeća kao ugledni građani spominju Stojša i Gauzinja Snačić. Iz Svačićeva roda bio je i knez Nelipac, čija se žena u ispravama spominje kao Vladislava udova Nelipca iz roda Svačića. Već Nelipčevi sinovi nose porodično ime Nelipići, kao što i potomci moga praoca Utišena Svačića nose porodična imena Utišenići i Utišinovići, strica mi Bartaka Bartakovići, a rođaka Mišljena Mišljenovići. Majčin pak rod naziva se Martinuševići i Martinušići po praocu Martinu.

Praotac moj Utišen iz roda je plemića Lapačkih, koji su jedna loza plemena Svačića. Bogdan i Stanislav Lapački, sinovi Bogoslavovi, prema povelji bana čitave Hrvatske Stjepana iz godine 1252. i kralja Bele iz godine 1257., radi svojih mnogobrojnih i čestih zasluga, od kneza Ladislava, sina Jakova Gušića Krbavskoga, dobili su na poklon posjed Gomiljani i selo Radoslavljavas u Bužanskoj župi. Po rečenu posjedu Gomiljani porodica je, koje je potomak moj praotac Utišen, također plemićima Gomiljanskim prozvana. Praotac moj Utišen (što znači ublažitelj, utješitelj ili sin utješena), sin Matije, koji se spominje u ispravi kralja Sigismunda iz godine 1412., posjedovao je imanje u Gomiljanima pod Velebitom. Kasnije

se je njegova porodica raširila i stekla posjede s obje strane Velebita, u Lici i u župama kninskoj i lučanskoj iznad Skradina. Od stare baštine Svačića toj porodici je pripao i plemenski grad Kamičac.

Utišinovići se spominju u raznim ispravama petnaestoga stoljeća. Tako je po zapovijedi kraljevoj Pavao Utišenić Kninski god. 1464. uveo u posjed grada Novi u Lučanskoj župi kneza Dujma Frankapana. U jednoj ispravi iz god. 1498., pisanoj hrvatskim pismom, koja se odnosi na parnicu između knezova Šubića i zadarskih franovaca, spominju se knez Bartol Utišenić i moj rođak po majci Stjepan Martinušević kao porotnici porotnoga suda koji je imao suditi po prastarom hrvatskom pravnom običaju (consuetudinem regni Croatiae). U jednoj povelji iz god. 1501. spominje se Grgur Utišenić Mogorović, što doka-

zuje, da su Mogorovići ili Mogorići iz istoga Svačićeva roda kao i Utišinovići. Pleme Mogorovića, kojih je stolni grad Mogorić u Lici, cvjetalo je već u doba narodnih vladara hrvatskih. U jednom dubrovačkom kodeksu iz god. 1426. spominju se Radoslav Utišinović od Vitaljine, Amiša žena Rodka Utišinovića, Zmaj Utišinović i Blaž Utišinović Radoslavov.

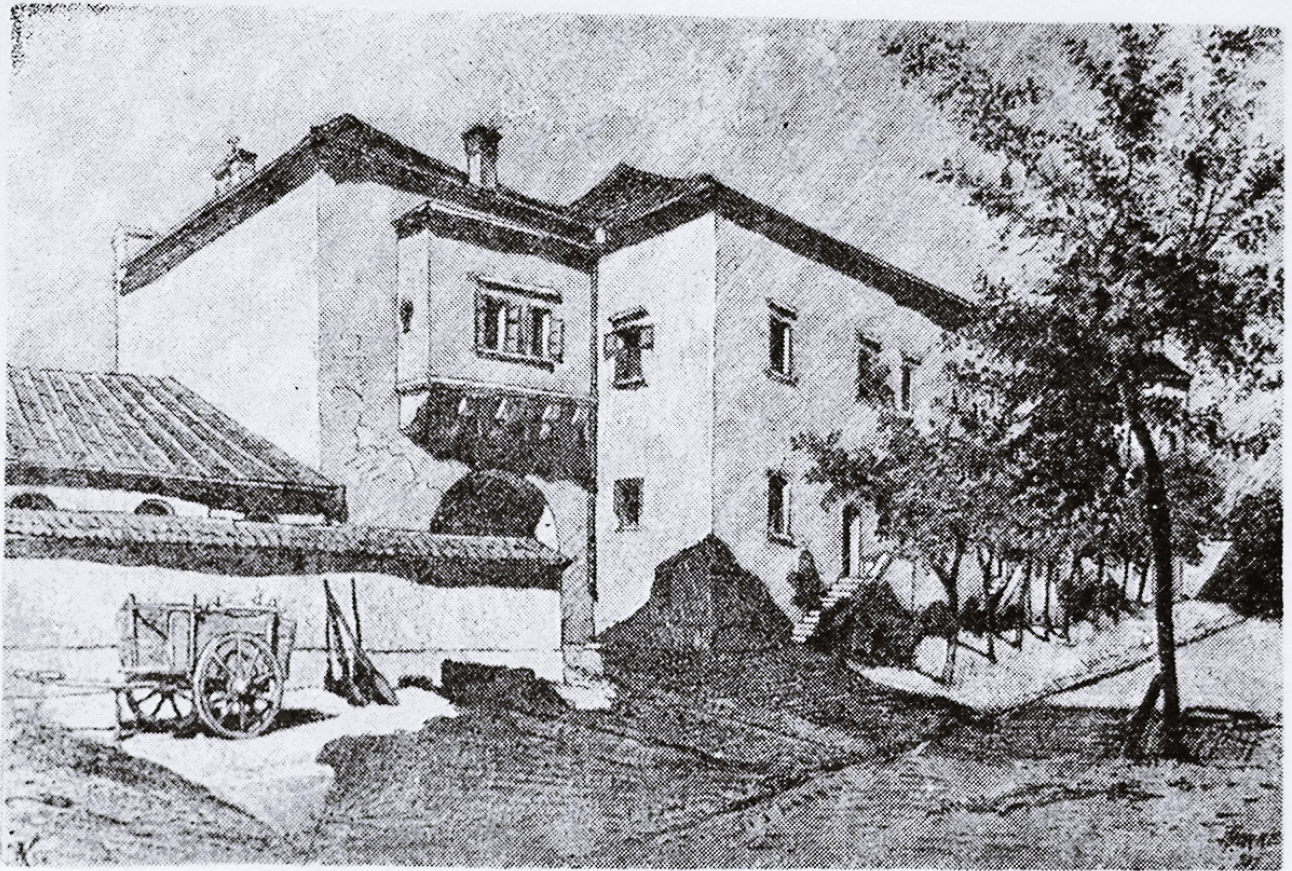
Evo kako se je daleko i široko razkrilio i namnožio rod Utišinovića, grana plemena Svačićeva, izdanak hrvatskih kraljeva. Došao je iz dubina povijesti i potvrdio se u njoj na plemeniti način. Izrastao je u golemo i visoko stablo s dubokim i razgranatim korijenjem. Ja, Brat Juraj, dio sam toga stabla.

(Iz neobjavljene knjige:

SMRTOPIŠ BRATA JURJA
UTIŠINOVIĆA-MARTINUŠIĆA)

Župnik je na početku pozdravio prispjele goste

Dvorac kardinala Jurja Utješinovića u Szomosujvariju gdje je nad ulaznim vratima dao ukesati svoj grb s latinskim natpisom:

FRATER GEORGIUS INFANS COATIAE,
EPISCOPUS VARADIENSIS, ET THESAURARIUS
REGIAE MAJESTATIS, MDXXXX.

Prijevod naslova grba u deseteračkoj varijanti glasi:

*Brat je Jure roda hrvatskoga,
Biskup on je Varadina grada
I blagajnik kralja ugarskoga. 1540.*

Nad pokrajnim vratima istoga dvorca uklesao je ove stihove:

*Quaesivit praesul virtute Georgius ampla
Haec arma, et titulos, natus de stirpe Croata,
Hic unicorno ut corvum praebere alimenta
Cernis, sic fide, et curis vigilantibus aptus
Assidue regi atuduit servire Ioanni, et
Posuit impensis longaevae heac praemia famae!*

Stihovi hrvatskim jezikom glase:

**Za se jedino tražiše znamenja i titule ove
Taj prvak krepošću, hrvatskog roda, što Juraj se zove.
Kao što ovdje (na grbu) gavran uvijek hranu jednorogom daje,
Tako on vjerom i brižnom brigom na duši što je
Uvijek spreman i voljan bi da kralju Ivanu služi
Te odličja gornja na službu slave njegove pruži.**

Prepjevao: RAPSOD

Na grobu kardinala Utješinovića

György Lissák

Razmišljao sam o tome, kako da nakon sedamdeset dana neukopan ipak prispijem do posvećenoga počivališta. »*Omnibus moriendum est.* — Svatko mora umrijeti!« Zar ni moj kostur neće ostati? Možda ću vječno živjeti na usnama puka?

Nisam dobio odgovora na moja pitanja iz sna, jer je uz moj krevet stajao samo redovnik u smeđoj haljini — starješina.

— Dobro vam jutro, doktore Jure! Već sam svršio sv. misu koju sam prikazao Spasitelju za vas... Radovat ću se, ako budem s Vama podijelio skromni zajutrak!

— Hvala vam, oče! Za četvrt sata bit ću u vašoj sobici. Ispričao sam mu noćasnij san dok smo blagovali meko kuhana jaja, sir, prepečeni kruh i kozje mlijeko.

— Sve ima svoj razlog, doktore Jure, pa jamačno i snovi...

— I ja sam tako učio, oče. Hvala vam na gostoprimstvu. Moram žuriti u *Alvinc* a zatim na grob redovnika Jurja, u crkvu sv. Mihovila...

— Nije se mnogo sačuvalo od alvinškog zamka, ali pod krovom je još kardinalova soba u kojoj je ubijen... Još prošle godine 17. prosinca išao sam onamo moliti. To je stoljetni običaj našega samostana...

— Posjećujete li 25. veljače i njegov grob?

— Hm. I u ovoj crkvi, pa i u stolnoj crkvi sv. Mihovila služimo mise za njega. Nadamo se da to nije uzalud!

— Kako to trebam shvatiti, oče? Zar za anđela čuvara eredeljske zemlje da bude uzaludno?

Kardinal Utješinović u svojoj odori

— To ćete razumjeti u crkvi sv. Mihovila, doktore Jure...

Francuski narod čekao je stoljećima da njegova osloboditeljica *Ivana Orleanska* bude proslavljena. God. 1431. umrla je Djevica Orleanska mučeničkom smrću, a tek god. 1920. proglašena je svetom... Kad jednom kardinalski zbor u konklavama ne bude izabrao Talijana papom, doći će na red proglašenje svetim brata Jurja Utješinovića, borca za slobodu naroda Istočne Europe i mučenika...

— Za papu i kardinala koji bi ga kanonizirali većina Hrvata, Poljaka, Mađžara i Erdeljaca molili bi se zahvalno...

— Rođen u hrvatskom zamku *Kamičku* na rijeci *Krki* kod *Šibenika* god. 1482. Juraj Utješanović je bio ratnik na granici dnevice izvrnut pogibeljima; bio je krotki redovnik u održavanju rasadišta znanosti pučkih i visokih škola koje su vodili pripadnici pustinjačkog reda sv. Pavla Pustinjaka za djecu iz puka; mudar je bio državnik koji se za ostvarenje boljitka

naroda i njegove slobode poslužio oružjem kao Kristov vojnik protiv nasilja sve do svoje mučeničke smrti; učinio je barem onakva čudesa kao njegov španjolski suvremenik *Ignacije Loöola* (1491.—1556.) kojega je Crkva ubrojila među svoje svece...

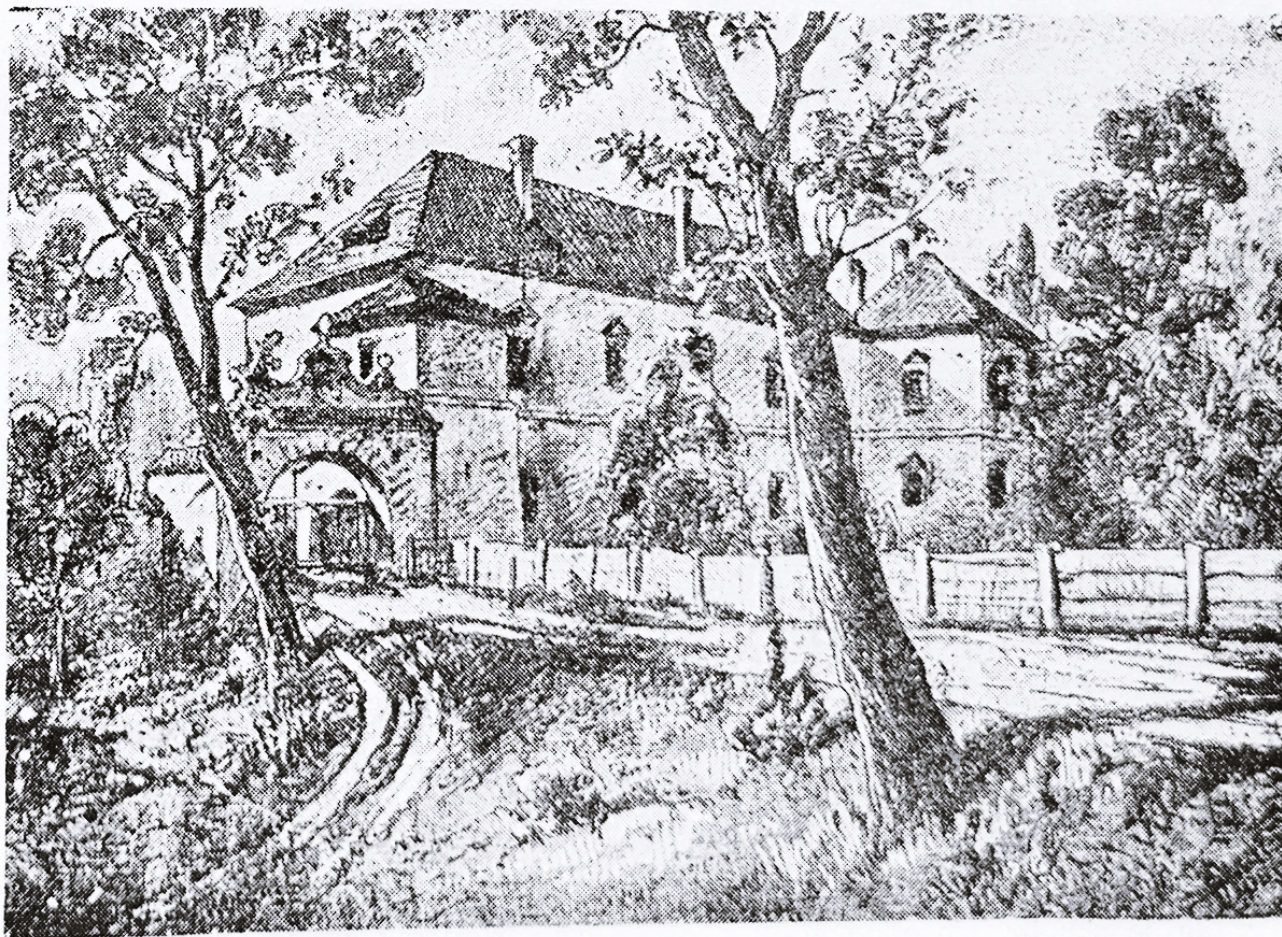
— Doista su obojica postali vojnici Kristovi, a to je već prema prijašnjem životu čudo. Djelatnost i uspjesi njihovi su također čuda, ali bit će, dragi doktore Jure, čudo ako pronađete zemne ostatke brata Jurja...

— Poštovani oče, nedostojan sam čudesa.

— Ne poznajem vaš život, ali znam vašu knjigu o bratu Jurju i na osnovi nje mogu tvrditi, da je Juraj Utješinić, kardinal, prvostolnik i nadbiskup dostojan čudesa.

Oko alvinškog dvorca paslo je stado ovaca, također i na mjestu negdašnje viteške dvorane i vojnog konačišta. Očito su kamenje odnijeli za gradnju kuća. Sačuvana je stambena zgrada. Ispod nje su nadsvođeni podrumi

u kojima je zemlja s ovčijim gnjnjem dosegla prazne prozore. Za nevremena služe kao obori... Stoljetnim drvenim stubama uspeo sam se na hodnik iz koga se ulazi u sobe. U metar debelim zidovima izdubljeni su prozori od kojih na ponekom ima još stakla. Po starim daskama, koje su škripale i pucale, stigao sam do kardinalove sobe. Na vratima su samo vratnice, ali u radnoj sobi su sačuvana kovana željezna vrata. Nema kvake na njima, samo je iznutra prijevornica, a izvana drška za lokot. Oprezno sam ušao i stupio na nesiguran pod. Prostrana dvorana je prazna, na širokim prozorima manjkaju stakla. — Ove će godine biti 423. obljetnica mučkog ubojstva. Od tada više je velikaških obitelji gospodarilo dvorcem; jamačno su ga obnavljale. Je li zatim ostao bez gospodara? Popisana je nekretnina, možda postoji i zemljišna knjiga i u njoj vlasnikovo ime... Jedva se tko stara o povijesnom i umjetničkom blagu... Vidi se mjesto kamina i otvor

Dvorac u Alvincu gdje je ubijen brat Juraj, danas ruševina

gdje je bila peć. Ali kroz široki prozor divan je pogled. Prisjećam se događaja na dan sv. Euzebija, vidim svakog sudionika. Zbiljski, istinski. Ne onako kao što su gledali tvorci mađarskog televizijskog filma o fratru Jurju... Zatim sam prošao kroz sve sobe. Jamačno je ovdje spavao Castaldo, ondje pak Pallavicini. Crvotočne daske na podu savijaju se uz škipu. Pogledam na svoju uru. Opet me zarobila čarobnost prošlog vremena. Požurio sam niz stube. U vratima je stajao čoban.

— Domule... reče, ali gurnuo sam mu deset leja u šaku. — Hvala vam plemeniti gospodar, hvala. Bog vas blagoslovio! — reče za mnom mađarski.

Na raskrižju državne ceste natpis na ploči pokazuje smjer prema *Alba Juliji*. Pogledao sam na trenutak zemljovid. Čini se kao da je ovo kraći put za taj grad. Kraći, ali neravan; zapušteni makadamski put. Spomen negdašnje Monarhije... Svejedno. Neću se vraćati na asfaltnu cestu. Pritišćem ubrzanje u autu, želim se vratiti do podne. Ostavio sam auto pred stolnom crkvom sv. Mihovila u *Alba Juliji*.

Crkvena vrata su otvorena. Ulazim i idem ispod pjevališta do stupa na desnoj strani. Pod nogama mi je žbuka. U desnoj crkvenoj lađi neožbukani zid s ulazne strane pokazuje golemo stoljetno kamenje. Prolazim gore-dolje. Umjetnički isklesani sarkofazi Ivana Hunyadija i brata mu leže prevrnuti. Tražim mramornu ploču... »*Omni-bus moriendum est.*« Nigdje je ne nalazim. Prešao sam u desnu lađu Sarkofag Ivana Žigmunda je na starom mjestu, neoštećen, nekoliko metara dalje sprijeda je sarkofag njegove majke kraljice Izabele. Vratio sam se u glavnu lađu, obišao sam cijelu crkvu. Kao da je temelj postao višim... Ili su pak crkveni zidovi utonuli? Sam sam, malo umoran. Sio sam na klupu. Nakon kraćeg čekanja u crkvu je ušla skupina ljudi. Vodila ih je srednjovječna žena. Onima s desne govorila je njemački, s lijeve pak isto to mađarski. Ponavlja o prošlosti crkve i umjetninama u njoj. Vodstvo stranaca i posjetitelja trajalo je dobra pola sata. Ispratila je skupinu do crkvenih vrata. Pohitao sam za njom.

— Gospodo! Oprostite na smetnji. Prosudujući prema onome što sam čuo, vi dobro poznajete ovu stolnu crkvu.

— Da. Skrbim se o njoj. Kazujem posjetiteljima ono što znam o njoj. Vi ste pak sve do kraja slušali besplatno.

— Nehotice, ali isplatit ću pristojbu, premda nisam čuo ništa nova.

— Onda mi ne treba novac. Podimo! Zatvorit ću vrata.

— Ostanimo još trenutak, molim vas!

— Što želite?

— Došao sam na grob *fratra Jurja*. No, ne nalazim ga; ni na starom mjestu, niti drugdje nema mramorne ploče koja ovako označuje grob: »*Omni-bus moriendum est.*«

— Nemojte ni tražiti! Nije uljudno uznemirivati mrtve.

— Duboko poštovanje prema njemu dovelo me ovamo. Molim, veoma lijepo vas molim, pokažite mi grobnicu! Neću vam biti nezahvalan...

— Ne mogu vam pokazati. Pođimo. Žurim gospodinu biskupu Martonu. Ozbiljno je bolestan.

— Zemnih ostataka brata Jurja nema više u crkvi?

— To nisam rekla. Ali ni drugo vam neću reći. Hajdemo, molim vas. — neću se ni za stopu maknuti, dok mi ne pokažete njegovo počivalište...

Tko ste vi, da se to usuđujete?

— Imam razloga za to, što vam se nisam predstavio, ali, ako je tako... Molim, evo moje putnice! Rekao sam joj ime.

— Isuse i Marijo! Pa niste vi valjda pisac Zlatne zmiје?

— Ja sam taj, gospodo.

— Ja sam ud. Stjepana Eöry. Čitali smo vašu knjigu. Gospodin biskup je posudio od nekoga. Pisala sam već desetak puta u Budimpeštu znancima, antikvarijetima. Naravno su je i na poštu predali, ali pošiljku već četvrtu godinu čekam uzaludno.

— Ako ste je čitali, zašto vas zanima?

— Čitala sam je u silnoj žurbi. Trebala sam je vratiti. Jedva je nekoliko primjeraka u ovom kraju, izlizanih od čitanja. A koliki je još žele čitati...

— Ako mi pokažete gdje počiva brat Juraj, darovat ću vam novi novcati primjerak knjige. U autu je, pred crkvom.

Uzela me pod ruku.

— Dođite! Vi ste prvi čovjek, koji će vidjeti gdje je. Samo gospodin biskup i ja to znamo. Umro je koji je pomogao smjestiti ga na sadašnje mjesto.

Posljednjeg dana svibnja 1974. stajao sam iza glavnog oltara stolne crkve sv. Mihovila u Alba Juliji ispred kovčega od neobrađenih grubih dasaka; ud. Stjepana Eöry, skrbnica crkve podigla je poklopac.

— Evo! *Grof Juraj Mogorović Utješinović, junak i branitelj pograničnih područja, fr. Juraj pavlinski starješina, lučonoša, glavni rizničar Ugarske, velikovardinski biskup, gospodar Erdelja, ostrogonski nadbiskup, kardinal ugarski...* neću nabrajati ostale naslove, jer sam i ove naučila iz vaše knjige...

Dugo sam gledao neoštećen kostur koji leži u kovčegu. U duši mi se javila slika fratra Jurja koju sam prvi put vidio u gimnazijskom povijesnom priručniku (tisku prema izvornoj slici — ulje — u trakošćanskom dvorcu). Niz lice su mi potekle suze. Sagnuo sam se i uzeo lubanju skupa s čeljustima. Ne manjka ni jedan zub. Poljubio sam čelo, a suze su mi kapnule na njega. Nježno sam ga pomilovao uz vratne pršljenove. Kleknuo sam.

Ud. Stjepana Eöry sručila se na tlo uz mene jecajući.

— Pater noster... šaputali smo skupa, zatim Ave Maria...

Poklopac od neobrađene, grube daske navalio sam na kovčeg.

— Sedamdeset dana nakon ubojstva ležao je neukopan u radnoj sobi svoga alviškog dvorca. Albajulinski stolni kaptol smjestio ga je 25. veljače 1552. na počinak u desnoj lađi stolne crkve, kod ulaza, ispod prvog stupa koji drži pjevalište.

Na nadgrobnom kamenu uklesali su samo: »*Omnibus moriendum est*«.

— Doista. Ali trebalo je popuniti crkvenu lađu, podignuta je razina klupe pa su tako zatrpana zemljom podnožja stupova zajedno s grobnicom brata Jurja.

— Kada je to učinjeno, gospodo?

— Ne znam. Ja sam samo nekoliko godina u službi gospodina biskupa i crkve. Kad sam došla ovamo počeo se zid desne lađe crkve rušiti kod ulaza. Znao, crkva stoji već mnogo stoljeća. Trebalo je skinuti žbuku, razbili

su također izbočine na zidu, jer su betonom iznutra učvršćivali zidove od posrnuća. Ispred stupa koji drži pjevalište (kor) našli smo razbijenu mramornu ploču, na kojoj se nakon čišćenja moglo pročitati »*Omnibus moriendum est*«, a ispod je bio kostur. Gospodin biskup i ja smo čitali vašu knjigu »*Zlatna zmija*«... Znali smo, dakle, čiji je kostur, ali kako nije bilo dovoljno novca ni za učvršćenje posrnutih zidova, sakrili smo zemne ostatke kardinalove iza glavnog oltara, u ovoj škrinji. O tome samo vi sad znate.

— Mogu li razgovarati s gospodinom biskupom Martonom.

— Veoma je star a sad je teško bolestan. Za nekoliko dana bit će mu bolje pa će vas rado primiti.

— Tada me već neće biti u Erdelju. Dođite sa mnom do auta, dat ću vam primjerak »*Zlatne zmije*« s posvetom.

— Ako ste već napisali kardinalovu povijest, *nemojte ga ostaviti neukopana*. Zaslužio je mjesto između sarkofaga kraljice Izabele i njenog sina Ivana Žigmunda. To će biti doista veoma skupo, a mi smo pak veoma, veoma siromašni...

— Ne mogu vam, gospodo, ništa obećati, ali vas mogu uvjeriti da će fratar Juraj biti ukopan na časnom mjestu. Možda će trebati mnogo godina, ali dok to ne obavim, ne mogu umrijeti...

— Zašto ste svojoj knjizi dali naslov *Zlatna zmija*?

— Nakon smrti kardinala Jurja naredio je kralj Ferdinand popis predmeta u alvinškom zamku. Ubojice kardinalove nisu ostavili mnogo vrijednih predmeta, ali popisivači su našli u pišačem stolu zlatnu zmiju, rad venecijanskih majstora. Popis se pak i danas čuva u carskom arhivu u Beču.

»*Brat Juraj je dostojan čudesa*« rekao je otac gvardijan, a sada sam to priznao.

U doba dok je Dr. Ladislav Lékai bio župnikom primio me je veoma prijateljski. Međutim, god. 1974. bio je vesprimski biskup i apostolski administrator ostrogonski.

Telefonom sam ga zamolio za razgovor. Nakon pola sata primio me je u prvostolničkoj palači.

Njegovoj uzoritosti ispričao sam sve što sam na putu po Erdelju čuo, vidio i obećao.

Namrštio se blaga i nasmijana lica.

— Za kardinala, prvostolnika i nadbiskupa ima ovdje u kripti bazilike dovoljno mjesta... I za mučenika fra- tra Jurja...

— Brat Juraj nije samo naš, on je čitavog svijeta. Za svoje počivalište izabrao je albajulijsku stolnu crkvu. Mirko (Imre) Vegedy, učeni naddekan albajulijski, bio je najiskreniji prijatelj kardinalov. On ga je sahranio ondje. Ne mogu, na žalost, za sada pomoći biskupu Martonu, ali je samo pitanje vremena, da brat Juraj dobije dostojno počivalište u crkvi sv. Mihovila uz svoga šticienika Ivana Žigmunda.

Dugo smo razgovarali. Zanimalo ga sve i o svemu u mome radu.

Ispratio me do stuba prvostolničke palače, a kad sam se opraštao rekao mi je uz naklon:

— Umiri svoje prijatelje pavline. Brat Juraj je naš, sviju nas!

U proljeće 1979. zazvonio je telefon u mome budimpeštanskom stanu. Sugovornik se predstavio: »Dr. Béla Gyéressy, povjesničar umjetnosti, u ime Pavlinskog reda, ja kao najstariji mađžarski bijeli redovnik, po imenu Augustin izražavam vam zahvalnost ne samo oko utvrđivanja pouzdanog mjesta groba brata Jurja, nego također glede pomoći da se nakon toliko godina časno sahrani njegovo tijelo; gospodinu biskupu Aron Martonu priopćeno je da u kapeli Széchy-Várday stolne crkve u Alba Juliji, u lijevoj crkvenoj lađi gdje su sarkofazi kraljice

Izabele i Ivana Žigmunda može na dostojno počivalište spremite zemne ostatke brata Jurja...«

— Hvala na obavijesti. Već danas ću pisati o. gvardijanu. Ispunio sam samo svoju obavezu... Dugo sam razmišljao u sebi. Doista je bio u pravu o. gvardijan: i mrtav Juraj Utješinović dostojan je čudesa; i mrtav Kristov vojnik, a navijek doista živi koji na usnama živi puka...

Doznao sam od izvornog povjesničara i svoga prijatelja Dr. Ladislava Száboa, negdašnjeg pavlinskog novaka, da se god. 1982. priprema kod Hrvata i Poljaka svečana proslava petstote obljetnice rođenja Jurja Utješinovića. Od župnika Ilije Martinovića, prijatelja Dr. L. Száboa, dobio sam divne knjige koje izlaze na hrvatskom jeziku. Također i časopis »Miljevci« koji izdaje župa na čijemse teritoriju nalazi rodno mjesto kardinala i nadbiskupa brata Jurja Utješinovića i koji oživljava uspomenu na brata Jurja.

Sredinom ljeta 1980. našao sam se s kardinalom, prvostolnikom i nadbiskupom Dr. L. Lékaijem u njegovoj negdašnjoj župi. Pitao me je, vedar i nasmijan, čime se bavim.

U trenutku nas je obasjalo srpanjsko sunce.

— God. 1982. bit će petstota obljetnica rođenja brata Jurja. Hrvati i Poljaci proslavit će toga narodnog junaka...

— I, mi ćemo to učiniti — odgovorio je kardinal i pozdravio se sa mnom uz blagoslov.

Pohrvatio:

Dr. Ante SEKULIĆ

»Najveći izraz neljubavi, nepoštovanja stvari ili osobe jest reći »nemam vremena«. Nemati vremena za nešto ili za nekoga znači učiniti stvar ili osobu nevažnom, nezanimljivom. Pogotovu kad reknemo nekoj osobi da za nju nemamo vremena, onda smo istodobno izrekli i tihi uključivi sud: Ne volim te, ne ljubim te, a to sa sobom povlači i posljedicu: ne želim te niti sam u stanju upoznati te.«

T. Pervan, Naša ognjišta, 1981. br. 7, st. 5.

MILJEVCANI!!!

U PRIGODI OSAMSTOTE OBLJETNICE ROĐENJA SVETOG FRANJE U NAŠOJ ŽUPI ĆE SE ODRŽATI MISIJE OD 28. OŽUJKA DO 3. TRAVNJA 1982. GOD. PRIBILJEŽIMO U SVOJ KALENDAR!

Velikani ne umiru

Samo narod što čuvene broji
U pov'jesti neumrlo stoji.
Hrvatski nam narod takvih ima,
Što na ponos stoje nama svima.
I Miljevci porodiše tića,
Porodiše Utješinovića,
Kardinala, priora i diku
Što rodi se u petna'jstom viku,
U Kamičku, u kanjonu Krke
Koji dugo odbijaše Turke.
Otac Grgur, majka Ana b'jaše,
Martinuš(ev)ić djevojkom se zvaše.
Ta poteknu od starih plemića,
Od preslavnih Martinuševića
Što vladahu iz Rogova grada,
Slava njemu znana je i sada.
Nasuprot se on Kamičku vio,
Mnoge slavne ljude izrodio.
Ana sina od osam godina
Posla na dvor vojvode Korvina.
Tu se Juraj pòkori nauči,
Tu prijeći Zapolji odluči.
Kod bana se borbi izvještio,
Tu za Bogom čežnju osjetio
Te odlazi u bjele pavline
Što su puni Božije vrline.
Poljska tad mu, kao i Mađarska
Otvarahu već vrata zemaljska.
Otvarahu pute ljudske slave,
Što kasnije sta ga svete glave.
On puneći četrdeset šestu
Stupa žarko Zapolje pokretu.
On se bije s kraljem Ferdinandom
Vodeć vojsku pod svojom komandom.
Tad zbog slave posta gubernator
Od Erdelja i još prokurator.
Posta Juraj prva glava dvora
Sam o svemu brigu brinut mora.
Do t'jela mu crkvena odora,
A preko nje mač nositi mora.
Kad Zapolja, mrtav Bogu pođe
Tada na vlast naš kardinal dođe.
Mnoge ljute ratove vodio
S Ferdinandom što mu takmac bio.
Vjek' kardinal s njim miru težiše,
Napast Turke njemu naum biše.
Stog'u Tordi postav vođa prvi,
Blagajnikom, sudcem kom sve vrvi.
Kad do mira se Ferdinandom dođe
Tad Juraju sve od ruke pođe.
On postaje prvim generalom,
Komandira ne baš vojskom malom.
Vodi vojsku protiv turskog cara,

Biraju ga tad za kardinala.
No kada se do vrhunca stigne,
Zavist, zloba svoju glavu digne.
Bi prosinac te iste godine
Kad Juraju smisliše zločine.
Izabela žena Zapoljina
Potpiruje na njeg' svoga sina.
Ferdinando svoj pristanak daje,
Miljevčanac smaći se imade!
A Talijan Kastaldo se zvaše
Što umorstvo Jurju spremijaše.
Ferrari je ubojica bio
Koji ga je prvi udario
U Alvincu sred Jurjeva grada.
Ovaj njemu još smrti ne zada,
Neg' njeg' Juraj u snove pošalje
I nastavi boriti se dalje.
Tad kad na njeg' mnogi navališe
Hrabri starac dušu ispustiše!
Narod kaže da tajne nemade
I za ovaj zločin svak saznade.
Naš kardinal još slavniji posta,
I umorstvo to tajno ne osta.
Evo ima pet stotin' godina
Da Hrvati slave svoga sina.
Sretan narod koji ga rodi,
Sretna grada odakle ishodi!
On je predak slavnih Miljevčana
Sa ovijeh vrletnijeh strana
Koji znaju branit pov'jest svoju,
Za Krst časni biti se u boju.

RAPSOD

Ićo Malenica: Anita

Kako su Miljevci dobili ime?

Po usmenoj predaji starih Miljevčana sačuvala se ova legenda sve do naših dana. Evo kako glasi.

U davna vremena Miljevci bijahu pokriveni neprohodnom hrastovom šumom. Bila je tako gusta da se mogla prijeći s jednoga hrasta na drugi bez silazjenja na tlo, i to od desne obale Čikole do lijeve obale Krke.

U toj bogatoj šumi živjele su srne, vukovi i druga mnogobrojna divljač.

Dva kilometra južno od današnjeg sela Ključa, na ravni iznad klisure Orlovače, sjao se grad Ključ. Na sjevernoj strani Miljevaca, na lijevoj obali rijeke Krke, na strmoj klisuri, kod današnjeg sela Bogatića, blistao je Bogov-grad (Bogočin).

Grad Ključ je pripadao jednog hrvatskoj plemićkoj porodici, a član te porodice Andrija bijaše oženjen Čikom, sestrom hrvatskoga kralja Krešimira. Andrija i Čika imale su dvije kćeri: Većenegu i Miljevu. Većenega je bila pobožna i stupila je u redovnice, a Miljeva je bila lijepa kao vila iz čikolske klisure. Pošto bijaše gospodskoga roda a ni po ljepoti joj nadaleko ne bijaše ravne, za ruku su joj se otimali plemićki sinovi.

Pošto roditelji nisu imali muškoga potomka, nisu htjeli dati Miljevu ni za jednoga prosca koji nije bio voljan priženiti se u grad Ključ. Nisu htjeli ni čuti da se grad Ključ poslije njihove smrti proda ili, još gore, da opusti.

Vrijeme je prolazilo a nijedan se prosac nije htio priženiti te su Miljevini roditelji morali pristati na pogodbu s gospodarom Bogov-grada Bogomirrom koji je bio posljednji izdanak svoje porodice.

Pogodba je ovako glasila. Ako u braku Bogomira i Miljeve bude blagoslova i sinova, jedan će od njih naslijediti grad Ključ i u njemu izroditi potomstvo.

Kada su se složili o ženidbi i nasljedstvu valjalo je prokrčiti šumu iz-

Sve rjeđi hrastovi na Miljevcima

među Ključa i Bogov-grada da bi svatovi mogli doći na konjima po djevojku.

U ono vrijeme na Miljevcima nije bilo naseljâ pa su roditelji mladenaca morali sakupljati drvosječe po drniškoj i skradinskoj krajini da prokrče šumu između Ključa i Bogov-grada kako bi svatovi mogli doći na konjima po djevojku. Prosjecanje šume trajalo je 33 dana.

Kada je šuma bila prosječena, roditelji mladenaca dogovorili su se i za dan vjenčanja. Odmah nakon toga Bogomir je sakupljao ugledne svatove, a roditelji djevojke rođake i prijatelje. Među Bogomirovim svatovima bilo je i onih koji su prosili Miljevu, ali se nisu htjeli Miljevi priženiti. Kada su čuli za Bogomirovu ženidbenu pogodbu, uzdizali su i pitali se kako nisu došli na takvu pametnu misao. Ali je bilo prekasno.

Sakupljeni svatovi su na dogovoreni dan krenuli s Bogov-grada u grad Ključ po lijepu Miljevu. Pred Ključem su ih dočekali Miljevini roditelji, rođaci, prijatelji i uzvanici, a Miljeva je bila u odajama sa sestrom i drugim djevojkama plemićkoga roda.

Po ondašnjem običaju mlâda se morala otkupiti zlatom, a to je bila dužnost staroga svata, koji je bio iz roda mladoženjina. Kada je stari svat »otkupio« mlâdu i izveo je pred svatove, tek onda su svatovi ušli u djevojačke dvore.

Poslije pjesme, šale i svatovskih do-
skočica vjenčanje je obavljeno u obi-
teljskoj kapelici grada Ključa, vjenčao
ih je neki Zadranić, rođak mladin.

Nakon vjenčanja priređena je goz-
ba, a poslije gozbe pjesma i šala kao
u svakim svatovima još i danas u na-
šem kraju. A kada je došlo vrijeme
da svatovi s mladom krenu k dvori-
ma mladoženjinim, tiha je tuga obu-
zela srca Miljevinih roditelja.

Da bi svatovi stigli u sumrak Bo-
gov-gradu, izveli su mladu, pozdravili
njezine roditelje, rođake i prijatelje te
pojahali konje i zavijdjela se uputili
Bogov-gradu udarajući u bubnjeve, fru-
le i svirale, poigravajući dobre konje
i pocikujući. Takvog veselja nisu Mi-
ljevci doživjeli nikada ni prije ni po-
slije jer su bubnjanje i pjesma trajali
sve do Bogov-града.

Visovački daci na tvrđavi Ključ

Ajde curo

Ajde curo, kad se ruči srića,
Za Ivića ili za Bačića.
U Ivića kula i palaca,
U Bačića stotine ovaca.
U Ivića kraj Krke livada,
U Bačića pod gajem ograda.
U Ivića svega ko u kneza,
U Bačića dva konja viteza.
Ako l' nećeš od nas ni jednoga,
Onda misliš na nekog drugoga.
Kajat ćeš se diko materina
Ako l' čekaš maloga Skelina.

Kada su svatovi s lijepom Milje-
vom stigli pred Bogov-grad, bila je već
mrkla noć a veselje nije popuštalo. No,
nekoliko koraka prije ulaska u Bogov
grad mladenkin se konj poplašio i s
mladom se niz klisuru strmoglavio u
duboku provaliju Krke. Kada to vidje
mladoženja, natjera konja i na njemu
se za lijepom Miljevom baci u pro-
valiju.

Roditelje obuze duboka tuga te se
u svom jadu obraćahu Bogu, a narod
taj kraj između Bogov-града i Ključa
prozva Miljevcima u spomen lijepe
Miljeve.

Ps.

Dok sam bio dječak, ovu sam legendu
više puta slušao od Mije Skelina, Martina
Kulušića i Nikole Cipčića. Sva trojica su
slično pričali. Jedan je pričao da je Milje-
vu povukao zmaj niz klisuru, drugi je pri-
čao da se na konja zaletio čikolski orao
krstaš, dok je treći pripovijedao kao što
sam i u ovoj priči opisao.

Napominjem da grad Ključ nema ništa
zajedničkoga sa tvrđavom Nelepića iz XIV
st., čije se zidine još i danas dobro drže.

Što se tiče priča, narodnih pjesama i
zagonetki, bilo ih je na Miljevcima puna
torba ali su mnoge naši stari sa sobom u
grob ponijeli. Mnoge sam upamtio ali ni
deseti dio od narodnog blaga koje je na
Miljevcima pred pedesetak godina postojalo.

O povijesnom postanku naziva Mi-
ljevci pisano je u prvom broju našega
lista (1977. br. 1. st. 10). Svakako do-
bro je sačuvati i gornju legendu, pa
neka se prepričava...

Đul divojko

Đul divojka pod dulom zaspala,
Đul se truni, đul divojku budi.
Kad se j' ona iz sna probudila,
Obisnom je đulu besidila:
Ne trudi se, moj đule rumeni,
Nije meni do čega je tebi.
Ako j tebi do obisti tvoje,
A meni je do nevolje moje.
Zato moji haju i ne haju,
Mlad me prosi, za stara me daju.
Volim s mladim po svitu prositi,
Neg' sa starim na zlatu siditi.

»Kad mami na šećer te mami, kad primami i kruha zabrani!«

(Narodna mudrost)

Euharistija – sakrament prisutnosti

Ovo je poseban vid euharistijske stvarnosti. U vjerničkom razmišljanju o euharistiji vrlo je često na dnevnom redu i tema Isusove stvarne prisutnosti i zato želimo o tome i na ovom mjestu vjernički razmišljati.

1. Što to znači »biti prisutan«?

U našem ljudskom naravnom iskustvu vidimo da je jako višeznačna ta riječ »prisutnost«. Jer, mi ljudi možemo biti jedni drugima prisutni na različite načine, različitim intenzitetom. Često smo podvojeni, i osjećamo kako znademo biti na nekom mjestu prisutni tijelom, ali nam je duša negdje daleko u carstvu snova, želja. I dok boravimo tjelesno uz nekoga, možemo lako registrirati da u isto vrijeme sve naše misli i htjenja borave negdje drugdje, uz nekoga drugog. To je tajna naše ljudske podvojenosti, rastrganosti. To je razlog mnogih naših tjeskoba, razilaženja, nesporazuma. Posebno nas se teško doima činjenica da su tako »neprisutni« i mnogi s kojima živimo ili za koje mislimo da su nam prijatelji. I kad doživimo izraze očite rastresenosti, nepažnje, neprisutnosti, onda se kidaju ljudski odnosi.

Jako se radujemo onima koji su nam zaista prisutni. Koji nas mogu saslušati do kraja, cijelim bićem, bez žurbe ili gledanja na sat, s puno srca i duše. Čeznemo upravo za tak-

vim susretima i takvim osobama. Gladni smo blizine.

2. Bog naš jest »Bog prisutni«

Biblija Starog zavjeta otkriva nam izraelsko iskustvo Boga blizine i ljubavi. Izraelci doživljavaju Boga kao neposrednog spasitelja, Onoga koji im je blizu, koji čuje vapaje njihove, koji lice svoje od njih ne skriva. Taj Bog neprestano bdije nad svojim narodom i jednostavno se može vlastito ime za izraelskog Boga, tj. Jahve, prevesti s izrazom »Bog prisutni«. To je puno i jedinstveno iskustvo Boga u njegovoj povijesti. Izraelci se na to neprestano vraćaju.

U trenucima povijesnih muka i tjeskoba, kad je narod u odnosu na Boga postao »neprisutan«, tj. nevjerran, kad se okrenuo drugim božanstvima, kad su ih zadesile potom mnoge nevolje, onda proroci opet najavljuju radosnu nadu vjernoga Boga: ponovno će Bog pohoditi svoj narod. To će biti »Emanuel«, tj. Bog s nama, Bog prisutni u našem životu. S tom nadom raste izraelski narod kroz svoju povijest i čuva tu nadu sve do sretnog ostvarenja u osobi Isusa Krista.

Isus Krist je taj Emanuel. U njemu je Bog na jedinstven i konačan način pokazao kako i koliko ljubi narod svoj, kako mu je blizu, kako je prisutan tom narodu. Isus je objava Boga prisut-

nog u određenom trenutku povijesti spasenja i dao je pečat cijeloj toj povijesti.

Osim toga Isus je nastojao i u svom životu zaista ostvariti poslanje Boga ljubavi i blizine. Zato je on u svakom času svog života bio prisutan svim ljudima koje je susretao. Prisutan je bio bolesnima i nemoćnima da ih tješi i on ih je do kraja znao razumijeti. On je našao korijene njihovih bolesti i znao im je dati lijeka. Nitko ih nikada nije s tolikom pažnjom slušao, toliko prisutno ljubio, kao što je to činio Isus. To su osjetili i grešnici u času preobrazbe, oprostjenja grijeha. Svi su nalazili u Isusu Kristu pravoga prijatelja, a vjerničko srce je u njemu slavilo Boga koji je pohodio narod svoj. U njega su nalazili zaštitu bespravni, mogla su se s njime igrati djeca, komunicirao je silu svoju onima koji su bojažljivo skrivali svoje stanje pred svim drugim svijetom. Bio je svima sve. Gubavci se nisu morali skrivati, nego su izlazili na put gdje je on prolazio. Jer, Isus je želio svakoga čuti, vidjeti, razumjeti, podići, ozdraviti. Isus se tako i legitimira. Upravo je zato i došao i želi sasvim vjerno ispuniti svoje životno poslanje koje je primio od Oca. Želi svojim učenicima i za budućnost zagarantirati tu svoju prisutnost i poziva ih da nastave okupljati se u njegovo ime.

3. Euharistijska prisutnost

Vjera nas Crkve uči da je Isus pod prilikama kruha i vina na poseban način istinski, stvarno i cijelim svojim bićem prisutan. U tom otajstvu Crkva prepoznaje svoga Spasitelja, koji je uvijek prisutan u svojoj zajednici i koji i danas svoju zajednicu hrani i puni pravim živo-

tom. Prihvaćajući tu vjeru Crkve prepoznajemo posebno u euharistiji i na poseban način u prilikama kruha i vina onoga istog Krista Spasitelja koji je za svoga zemaljskog vidljivog života bio svima sve. Prepoznajemo ga u euharistiji kako ostaje vjeran svojim obećanjima: »Gdje se dvojica ili trojica okupe u moje ime, i ja sam među njima!«, kao i onom drugom obećanju: »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta!«. Obistinjuje se upravo u euharistiji na poseban način to Isusovo obećanje i na najjasniji način postaje kvascem rasta i života Crkve. U euharistiji se Crkva raduje Isusu koji svoje poučava i tješi, koji nemoćne podiže i liječi. U euharistiji Isus i danas grešne prihvaća i prašta im, a mrtve uskrsuje. Euharistija je privilegirano mjesto Isusova trajnog djelovanja u Crkvi i znakovi njegove djelotvorne prisutnosti upravo su najjače povezani s tim sakramentom prisutnosti.

Vjera nas Crkve uči da je u sklopu euharistijskog otajstva Isusova prisutnost i na druge načine vidljiva i znakovita: kroz čitanje Riječi Božje, u službeniku Crkve, u okupljenoj zajednici i onda na poseban način u prilikama kruha i vina. Sva ta raznolikost tih vidljivih znakova htjela bi jednostavno naglasiti istinitu prisutnost Kristovu usred svoje Crkve.

Što se tiče samih prilika kruha i vina, odnosno kruha napose, to je u Crkvi postao dragocjen još jedan vid radosti nad Kristovom prisutnošću: posvećeni kruh, euharistijska hrana, koja od pojedine euharistije ostaje u crkvi na raspolaganju da se ili nosi bolesnicima, ili da se vjernici mogu tom otajstvu klanjati. U tom vidu Krist može svojom pri-

sutnošću dosegnuti i one koji zbog bolesti ne mogu u vidljivo okupljenu zajednicu. Isto tako Krist na taj način želi kroz vidljive prilike kruha biti neprestano vjernicima izazov na razotkrivanje njihova života u poklonstvu, zahvalnosti, prošnji i kajanju. Dok vjernici pribivaju pred tom dragocjenom tajnom njegove prisutnosti, ne mogu a da ne osjete u dubinama svojim mnogostruke vjerničke osjećaje povezane s objavom Boga prisutnoga u Njegovu jednorodnom sinu Isusu Kristu.

S druge strane euharistijska bi nam prisutnost Isusova htjela pose-

bno naglasiti da nam je u tom otajstvu Bog i danas neobično blizu, da čuje svaki naš vapaj, razumije svaku našu tjeskobu, da je on i danas Bog s nama, »Emanuel«, da na njega možemo uvijek računati, da nas neće nikad ostaviti siročad. On je Bog vjeran i svoju vjernost potvrđuje najjasnije u svojoj Crkvi upravo euharistiji. Tu se skriva tajna prisutnosti u punom smislu riječi, jer nikada nam nitko ne će biti tako blizu, tako prisutan, kao što je nama Bog naš u otajstvu euharistijske prisutnosti Isusove.

Zvezdan Linic

Ičo Malenica: Mojsije sa zmijom

»Izraelci se zapute od brda Hora prema Crvenom moru da zaobiđu zemlju edomsku. Narod putem postane nestrpljiv. I počne govoriti protiv Boga i protiv Mojsija: »Zašto nas izvedoste iz Egipta da pomremo u ovoj pustinji? Nema kruha, nema vode, a to bijedno jelo već se ogadilo dušama našim.« Onda Gospodin pošalje nad narod ljute zmiје; ujedale ih one, tako te pomrije mnogo naroda u Izraelu. Dode narod k Mojsiju pa reče: »Sagriješili smo kad smo govorili protiv Gospodina i protiv tebe. Pomoli se Gospodinu da ukloni zmiје od nas!« Mojsije se pomoli za narod, i Gospodin reče Mojsiju: »Napravi zmiју i stavi je na stup: tko god bude ujedan, ostat će na životu ako je pogleda.«

Mojsije napravi zmiју od mjedi i postavi je na stup. Kad bi koga ujela ljutica, pogledao bi u mjedenu zmiју i ozdravio. (Br. 4-9)

Tvoja baština

Rodio si se na Miljevcima. Tu si proveo djetinjstvo. Možda završio osnovnu i srednju školu. Tu si primio i sakramente u svojoj crkvi. Drag ti je bio i put do Visovca, posebno na Gospine blagdane i na Cvjetnicu.

Život te odveo drugim putem. Našao si se u jednome od naših gradova ili u svjetskim metropolama. Često se sjetiš svojega kraja. Možda je za tobom krenuo i tvoj brat... Pomalo opustje tvoje dvorište i tvoja baština. Roditelji ostali sami, možda su ih dobri susjedi pokopali i oplakali a ti nisi »mogao« doći na pogreb svojega roditelja i staratelja, koji su željeli da se nastavi život na njihovoj baštini.

Nekako se može trpjeti da je zemlja neobrađena, vinograd zapušten ograde srušene. Teško je vidjeti kako je prozor već razbijen, vrata napukla, a štakori se okupljaju oko komina gdje si nekad slušao priče o vilama i vukodlacima, pjesme o junacima, gdje si se grijao i veselio životu. Sada si daleko, možda i ne toliko da se ne bi mogao češće navratiti... prozračiti, urediti malo kuću koju ti otac i djed sagradiše. Možda si sagradio kuću na moru ili imaš klet u Zagorju, da imaš gdje primiti prijatelje. No tvome bi prijatelju bilo možda draže da ga dovedeš u svoje gnijezdo, u svoje selo da vidi ograde koje podigoše tvoji preci. Možda si i ime zaboravio baš onima čije vrijedne ruke sagradiše te ograde i zidove.

O ovome često razmišljam kad prolazim selom... Kuća se nagnula, cigle popucale, ploča pala, vrata su još samo na jednoj »voćeti«, ulazi magarad u kuhinju... Djeca se slobodno igraju po dvorištu i igralište su napravili, jer to je »ničije«, nitko im ne smeta igrati. Za kiše se sklanjaju u tvoju kulu ili kužinu... igraju na karte, mladenački puše...

Sjeti se svojega obora, svoje njive i ograde. Autâ imamo, dođi i uredi svoje. Kad novaca ima za sve, neka budu novi prozori i škure, neka vrata i dvorišna ograda budu čvrsti. Daj nekome ključ da ponekad otvori i prozračí. Vikend provedi kod svoje kuće pa će nam biti draga baština ostavljena od naših starih koji su obilazili Evropu, kopali, lovili ribu i prodavali je skupa sa smokvama da se skuće, a mi možda to njihovo odbacismo. Jesam li i ja jedan od takvih?

Sjetih se riječi hrvatskog književnika Petra Zoranića, koji davno napisao:

»I mi bismo odovud pobigli,
ali nas slatkost baščine uzdrži«!

Fra VINKO PRLIĆ

Zovem te da se vratiš na ove preostale hridi
Na ovaj opustjeli otok, u ove sunčane škrape
U ova tvrda brda gdje bura dan i noć bridí,
U ove blatne ravnice što prazno u nebo zjape.

Josip Pupačić

Krv i dobrovoljni davaoci

Smijem li dati krv? Da, vi biste dali krv, ali strah ometa tu vašu nakanu. I niste zbog toga krivi. Neka vam ovaj kratki članak pripomogne donijeti odluku. Ali vaša odluka nije konačna. O tome će, u suradnji s vama, odlučiti liječnik. Budite hrabri i postanite dobrovoljni davalac krvi jer »dijelić vaše krvi spašava život«. Sigurno i među čitateljima našeg lista ima dobrovoljnih davalaca, a mnogi će im se pridružiti. Čestitamo im na toj hrabroj i solidarnoj odluci.

Sastav i uloga krvi. Krv je tekuće tkivo sastavljeno od krvnih stanica i plazme. Odrasli muškarac ima $4,4-5,8 \cdot 10^{12}/L$. crvenih krvnih tjelešaca (eritrociti), a odrasla žena $3,8-4,9 \cdot 10^{12}/L$.

Eritrociti prenose kisik iz pluća stanicama, a vraćaju ugljični dioksid. Kisik je neophodan za život ljudske stanice.

Bijeli krvnih tjelešaca (leukociti) ima $3,5-8,0 \cdot 10^9/L$. Oni imaju zaštitnu ulogu, čuvaju naš organizam od napadaja bakterija, drugih mikroorganizama te stranih tijela.

Broj krvnih pločica (trombociti) je $100-350 \cdot 10^9/L$. Tekući dio krvi (plazma) prenosi hranjive sastojke neophodne za život ljudskih stanica.

Odrasli čovjek ima 5 do 7 litara krvi. Podijelimo našu tjelesnu težinu s brojem 13 i saznat ćemo približno volumen naše krvi.

Svježa (puna) krv vrijedi 21 dan, toliko se može čuvati u hladnjačama. Zbog toga ne držimo svježu krv u većim količinama u rezervi. Iz pune krvi možemo izdvojiti pojedine njene sastojke (derivate). Oni će nam pripomoći čekajući na svježu krv.

Kad je potrebna transfuzija krvi? Uslijed većeg krvarenja do kojeg dolazi kod ranjavanja, pri povredama na radu, u prometnim nezgodama, elementarnim nepogodama, požarima, pri porođajima i kod složenih kirurških zahvata.

Neke bolesti (anemija, hemofilija) zahtijevaju češće transfuzije. Potreba primanja krvi javlja se i uslijed trovanja kemikalijama, kod opekotina. Izmijenu krvi treba izvršiti odmah po porodu kod neslaganja Rh faktora ili krvne skupine majke i djeteta. Djetetu je potrebno dati krv kod raznih infekcija, poremećaja prehrane itd.

Transfuzija krvi ne primjenjuje se kod manjih krvarenja. Ljudski je život u opasnosti tek kod gubitka više od trećine krvi iz organizma. I tad je potrebna transfuzija.

Tko sve ne može biti davalac krvi?

1. Sve osobe mlađe od 18 a starije od 65 godina.
2. Osobe koje boluju od tuberkuloze, žutice, te osobe koje boluju od bubrežnih, krvnih, živčanih i sličnih bolesti.
3. Osobe koje su primile krv ili bile operirane ne mogu dati krv za slijedećih šest mjeseci.
4. Žene za vrijeme menstruacije i trudnoće, te devet mjeseci nakon poroda.
5. Osobe s akutnim bolestima dišnog sustava, kože i slično.
6. Osobe s visokim ili niskim tlakom, pothranjene osobe itd.

Uzimanje krvi, njena obrada i cijena. Krv od zdravih davalaca uzima stručna osoba poslije obvezatnoga liječničkog pregleda. Pri tom se određuje ABO i RH sustav krvi. Kod nas se kod davalaca krvi uzima 125, 250, 300 i 350 gram krvi. Već za 24 sata ljudski krvotok dolazi u normalno stanje, a potpuna kakvoća dobiva se tijekom 24 dana. Razmak između dva davanja krvi je tri mjeseca. Davanje krvi je neškodljivo, ako se radi o zdravom davaocu.

Koliko vrijedi ljudski život? Kako platiti plemenitost, solidarnost? Tu cijenu nitko nema pravo određivati. Zato se i krv ne plaća jer joj nitko ne zna i ne može

odrediti cijenu. Neka vas ne čudi što bolnički cijenovnik sadrži i »cijenu« krvi. Ta se cijena odnosi na troškove obrade krvi.

Nekad se krv mogla prodavati. Običavali su takvi davaoci davati netočne podatke o preboljelim bolestima, zadnjem davanju krvi. To su bili bolesnici koje je trebalo liječiti, a ne oduzimati im krv.

Značenje Rh faktora. Kod svakodnevnog određivanja krvnih skupina razlikujemo dva sustava — ABO i Rh sustav. U okviru ABO sustava imaju četiri skupine — A, B, O, AB. Krvne skupine su nasljedne, sve jednako vrijede.

Rh sustav dijeli ljude na Rh pozitivne i Rh negativne. Krv Rh pozitivne osobe daje se Rh pozitivnoj osobi, krv Rh negativne osobe Rh negativnoj osobi. Nikad dati krv Rh pozitivne osobe Rh negativnoj osobi, a obrnuto može. No, zbog manjeg broja Rh negativnih osoba njegovu krv čuvamo za potrebe Rh negativnih.

U mješovitim brakovima, tj. tamo gdje je majka Rh negativna a otac Rh pozitivan djeca mogu biti Rh pozitivna ili Rh negativna. Rh negativan plod ne pravi problem, a Rh pozitivan plod izaziva u majčinu organizmu stvaranje protutijela koja napadaju crvena krvna tjelešca djeteta. Obolijeva drugo dijete (prvo se zdravo rodi) te je potrebna transfuzija. Majka poslije poroda dobije hiperimuni gama-globulin (anti-D). Preporučujemo svim mladim trudnicama neka njihovo prvo dijete ugleda svijet.

Dr. MISLAV, liječnik

Lovci, stop!

Na području Krke zaštićene su sljedeće životinjske vrste:

Sve vrste šišmiša (Chiroptera)
Siva gubavica (Bufo bufo)
Zelena gubavica (Bufo viridis)
Obična bjelica (Elaphe longissima)
Četveroprugi kravosas (Elaphe quator-lineata)
Pjegava crvenkrpica (Elaphe situla leopardina)
Veliki zelembać (Lacerta trilineata)
Obični zelembać (Lacerta viridis)
Smeđi blavor (Ophisaurus apodus)
Kornjača — obična čančara (Testudo hermanni)

Odlukama o posebnoj zaštiti zaštićene su:

Ptice pjevice i ptice korisne za poljoprivredu i šumarstvo
Ptice vodenih staništa
Ptice grabljivice iz reda sokolovki
Ptice grabljivice iz reda sovki

Od ptica nisu zaštićene samo sljedeće vrste:

jastreb kokošar, kobac ptičar, eja močvarica, svraka maruša, vrana siva, čavka zlogodnjača i šojka kreštalica.

(Nacionalni park Krka, Razvojni prostorni plan, Zagreb, 1971. st. 16.)

Sova ušara

GRECCIO - 120VI BETLEHEM

GODINE 1223. BILA JE VRLO OŠTRA ZIMA. FRANJO JE MNOGO TRPIO OD STUŽENI, ALI JE I TO S RADOŠĆU PODNOSIO, JER „STUŽENI JE MOJA SESTRICA“. U BOŽIČNOJ NOĆI TE GODINE, ON SE NALAZIO KOD SIROMASNIH SELJAKA U SEOCU GRECCIOU BLIZU RIETIJA, POK JE RAZMATRAJUĆI HOVAO SUMOM BLIZU SELA, OTVORNOU MZU SINE MISAO I ŽELJA DA UŽIVO PRIKAZE BETLEHEMSKO OTADSTVO.

SIPE U SELO I OBITUJE SVOJU ŽELJU PRIJATELCU IVANU VELITI, POBOZNOU GOSPARU ONOGA KRAJA, GOSPAR IVAN ODMAH SE VADE NA POSAO DA U SPILDI, IZVUBENOD U ŽIVOU STUŽENI SVE PRIKUPI ZA NOVI OBRED: DABLE SA BIDEUOM, VOLA I MARGARA, OLTAR ZA SV. MISU.

MLAIO POVALE, DJECA IZ GRECCIO, A ZNATIZELJNO...

ŠTO KAVE?

MOŽDA BRAT FRANJO ŽELI ŽIVJETI U REČINI?

FRANJO? TKO? ONAJ KOJI JE PRIPITOMIO VUKA... KOJI JE RAZGOVARAO S PTICAMA... KOJI JE BIO U EGIPTU KAO KRIZAK?

BOG BIO S VAMA, BRACO! POTREBNI STE MI.

MI?

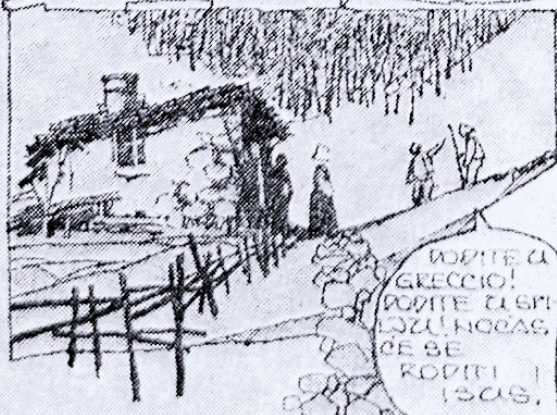

ŠTA MOŽEMO UČINITI ZA TEBE?

BIT ĆETE ANĐELI BLAGOVJESNICI!

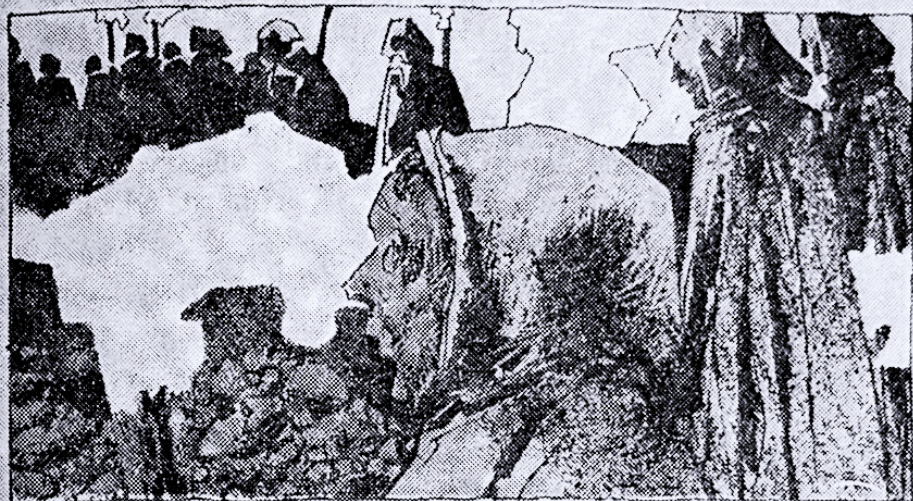

SLIDEŽECI FRANJINI POZIV, DJECA SE RASPRSE PO BRVIMA, IZGUBISE PO ŠUMAMA ISTI-GNU U PASTIRSKIH I SEOSKIH KAĆICA...

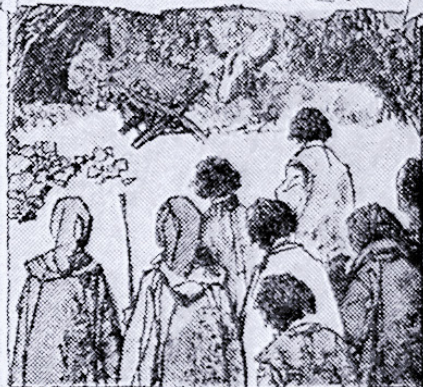

MOŽTE U GRECCIO! POTITE U SPILDI I HOVA, ĆE SE KOPITI IŠOAS.

U DUBOKOJ NOĆI U ŠUMI SU TREPERILA SVJETLA!

PASTIRI I SELJACI, KAO ONOMADNE PRIJE 1225 GODINE, SKUPISE SE ISPRED SIROMASNE ŠPIJE, JASLE, MAGARAC, VOL... I TAKO NASTADOSE JASLICE!

U PONOĆI JE BILA MISA. FRANJO JE SLUŽIO KAO ĐAKON... ON JE OVRZAO I PROPOVIDEJ.

... BRATČO, JEDNE NOĆI KAO OVE RODIO SE ISUS. U OVAKVU SIROMAŠTVU ...

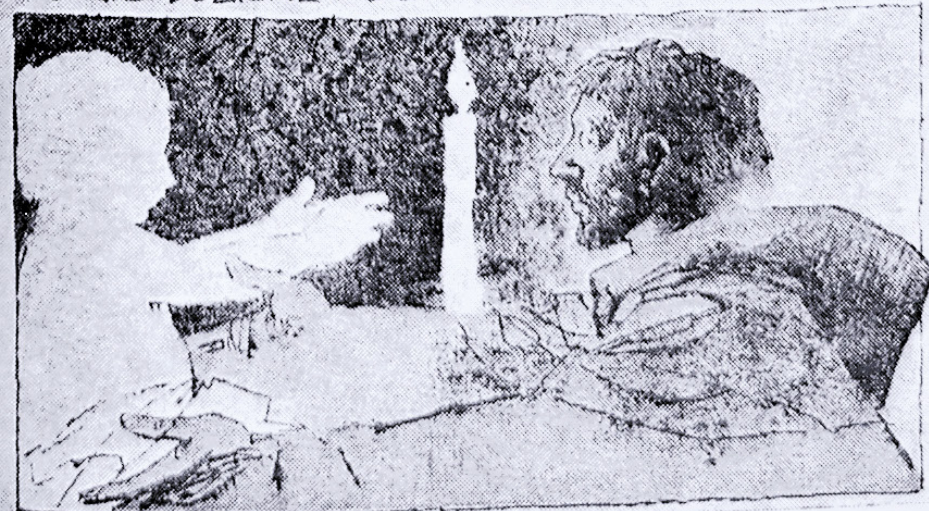
NJEGOVO NAS JE SIROMAŠTVO NEIZMJERNO OBOGATILO. NOĆ ONA BIJAŠE SVJETLIJA OD SVAKOGA VAHA. BETLEHEM JE SADA OVDJE!

PROPOVIDEA SE DA JE FRANJO POSLIJE PROPOVIDEJI OTIŠAO I KLEKNUO ISPRED JASLICA... PRUŽIO JE RUKU...

NEKI SU TADA U NJEGOVIM RUKAMA VIDJELI DJETESCE! ... O DA, NEKA BETLEHEM BUDE U NAMA - SVAKE BOŽIČNE NOĆI.

ITO JE ZASIGURNO ŽELJA FRANJOVA: NEKA BETLEHEM BUDE U NAMA, SVAKE BOŽIČNE NOĆI!...

Krka – žila kucavica našega krša

Nedjelja. Lijep sunčani dan. Tih, zaista šteta da ga potrošimo u ništa. Poslije mise odlučismo ići na mali izlet. Hodali smo mirno, čas brže — čas sporije. U tili čas bili smo na vrhu strane. Kad stigismo na vrh ugledavši Visovac pomolismo se Gospi Visovačkoj. Sjurismo niza stranu. I dok su drugi produžili ostadoh sam na jednoj stijeni gledajući našu divnu Krku i na njoj biser našega krša — Visovac. Dok je sunce palilo i žarilo naš goli krš, razne misli prolazile su kroz moju glavu.

Kako je Bog toliko velik i baš nama, našem kršu podario taj zlatni dijamant. Mirno prolazi Krka kroz kanjone i klance, kroz guste šumarke i neočišćene i neiskorištene plaže. Moja divna razmišljanja prekinuše povici mojih drugova koji su već bili na Stinicama. Pogledam još jednom Visovac i astronomskom brzinom sjurih dolje. I dok sam trkao između gustih četinarskih predjela i dalje sam u svojim mislima imao samo Krku i Visovac. Ta dva pojma zauzimaju počasno mjesto u mojem srcu. Zar bi Miljevci bili poznati da nije Visovca i Krke, (ali i našega dragoga lista »Miljevci«)?

ROBERT SKELIN

Ugodna pjesma s novim orguljama u očekivanju vjeronaučnog natjecanja, Miljevci, 31. V.

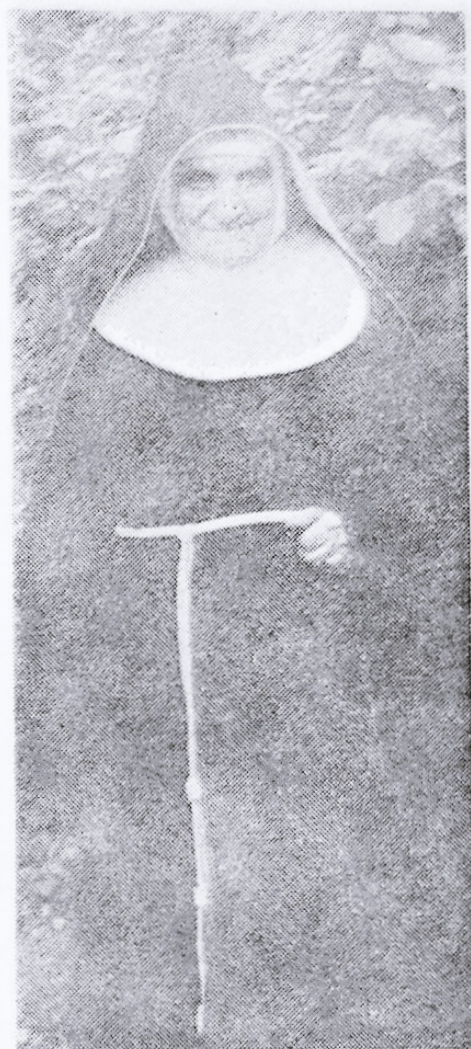
S. Roža Luca Lovrić

(19. X. 1885. — 19. II. 1976.)

Sestra Roža Luca Lovrić rođena je 19. listopada 1885. u Širitovcima, župa Miljevci kraj Drniša. Potječe iz ugledne i kršćanske obitelji. Njezina majka je na poseban način svojim životom utjecala na kršćanski odgoj svoje djece. Pa nije čudo da je Luca već u 14 godini donijela odluku da stupa u samostan i sav svoj život posveti Bogu služeći tako svakom čovjeku.

12. kolovoza 1905. primila je redovničko odijelo u samostanu sestara Franjevki od Bezgrešne u Šibeniku. Teško je sažeti u nekoliko rečenica sve ono što je s. Roža bila, činila i nastojala u službi Boga i svoga naroda kroz 70 godina samostanskog života. Tokom svoga dugog vijeka proživjela je dva svjetska rata i u tim teškim trenucima nije klonula duhom, već je uvijek ostala postojana i vjerna slijedeći Krista u djevičanstvu, poslušnosti i siromaštvu.

U Zajednici je vršila razne službe od Vrhovne Glavarice do najskromnijih kućnih poslova. Svako njeno djelo je prožeto ljubavlju prema Bogu i svojoj Zajednici. Pokazivala je posebnu brigu za duhovno i materijalno uzdizanje redovničke Zajednice. Svojom pobožnošću i marljivošću odgojno je utjecala na mlade naraštaje sestara. Svoju okolinu je znala obradovati i sitnim pažnjama. Zbog njene vesele naravi, velikodušnosti i odvažnosti svima je bila draga i simpatična. Sestru Rožu nisu cijenile samo sestre u samostanu već je bila poznata gotovo cijeloj Drniškoj i Šibenskoj krajini. Bila je vrlo snalažljiva i komunitativna, osjetljiva za potrebe bolesnih i siromašnih ljudi. U danima oskudice iz ljubavi prema njima spremno se odričala i svoga jela. Ljudi su joj se obraćali u raznim problemima i teškoćama. Na vratima samostana često se čulo pitanje: »Gdje je naša s. Roža?«

Redovničke službe je vršila u više kuća: Šibeniku, Drnišu, Senju, Visovcu i dr. U franjevačkom samostanu Visovcu vršila je dužnost kućne predstojnice više godina. Kao sakristanka i vješta krojačica mnogo je pridonijela u odgoju franjevačkih novaka, budućih svećenika. Rado je molila za njihovu ustrajnost i druge sestre poticala da mole za tu nakanu.

Zadnje godine života provela je u kući matici u Šibeniku. Iako stara i bolesna, svima je davala primjer molitve i rada. Gospodin, kojemu je posvetila sav svoj život, pozvao ju je k sebi u vječnost, 19. veljače 1976. g.

S. ZDRAVKA GVERIĆ

SANJA DUILO

(26. X. 1971. — 28. VII. 1981.)

»Primi opet svoje dijete,
Dovijeka će tvoje biti,
Ljubit tebe svako doba,
U tvom polju daj mu groba,
Tvojim cvijećem grob mu kiti!«

(Petar Preradović, Putnik)

Primili su Miljevci, drago dijete, Sanju Duilo, krći *Marka* i *Marice Šipraga*, koja je našla tragično smrt na magistrali života u Slavenskom Brodu na povratku iz Njemačke.

Samo mjesec dana prije primila je sakramenat prve sv. Pričesti u Trosingenu gdje živi sa svojim roditeljima. Pošla je na praznike u svoju Domovinu, da se nadiše našega zraka, da je ugrije naše sunce, da se kupa u našem moru... I pošla je u susret Gospodinu kojemu je obećala ostati vjerna do konca života.

Sprovod je bio iz kuće žalosti u Bogatiću do groblja sv. Pavla na Miljevcima. Teško je bilo gledati i slušati djecu kako plaču za svojom Sanjom, ali nas kršćane tješi nada u život koji nas čeka u Bogu.

Dragoj Sanji želimo slatki pjev pjesme kod dragog Boga, a njezinim roditeljima smirenje i pouzdanje u Boga znajući da njihovo dijete živi i za njih se moli kod Gospodina kamo svi trebamo doći.

»Zdravo da si, Domovino mila!
Moja majko, zdravo, zdravo bila!
Pozdravlja te vjeran sinak tvoj.
Iza duga teška putovanja
Tvome licu on se opet klanja
I pruža ti vrući cjelov svoj.«

(Petar Preradović, Pozdrav domovini)

U SPOMEN

POK. ALOJZU GRUBIŠINU

koji je našao smrt u valovima našega mora u Srimi kod Šibenika 1. srpnja t. g. njegova obitelj poklanja za list »Miljevce« 1.500 din. Gospodine daj mu svoj sveti mir i pokoj!

Prvi euharistijski kongres na Miljevcima

U 1981. god. održavaju se kongresi u našoj Crkvi. Tako se sve metropole pomalo uključuje u duhovnu obnovu našega naroda. Šibenski je biskup naredio da se uz pokrajinski održi i župski kongres u svakoj župi kako bi se uz molitvu i pjesmu doživjela vjerska i duhovna obnova.

U prigodi kongresa na Miljevcima je nabavljen i postavljen kameni oltar u crkvi Imena Isusova. Oltar je posvećen na dan kongresa.

Ovome danu prethodila je trodnevica koju je držao o. Nediljko Buljan, kapelan iz Drniša. Za tri večeri imali smo misu, propovijed, kronicu, probe pjevanja i film, a posljednju večer umjesto filma koncert VIS »Maranata« iz Drniša u trajanju od 90 minuta.

Euharistijsko slavlje i posvetu oltara vodio je o. fra Jure Radić, profesor iz Makarske, uz asistenciju fra Marka Babića, isto tako profesora iz Makarske, i svećenika s Visovca.

Svečani ophod išao je iz župske kuće. Na čelu procesije nošeno je Evanđelje po Ivanu, za njim su stupala djeca u narodnim nošnjama, ministranti, i ostali puk. Uz pjevanje litanija Imena Isusova i slavljenje sa zvonika ušli smo u crkvu.

Obredi su se lijepo odvijali, jer je sve na vrijeme pripremljeno. Ton je davao novi oltar koji je čekao potpuno čist, sami kamen. Poškropljen je lepezom sv. Jakova (morskom školjkom), ulje se uzimalo iz školjke biser-nice, a vatra je paljena iz goruće kalice. Puk je poškropljen iz minijaturne kristionice kneza Višeslava (rad akad. kip. K. Hraste). Blagoslov novih orgulja obavljen je poslije škropljenja puka. Zatim je slijedilo svečano sviranje s. Petronile po prvi put na orguljama Farfisa FK 50 i pjevanje Slava Bogu na visini... Posveta je oltara

obavljena po novom obredniku (Rimski pontifikal, izd. KS, 1980.).

Vjernici su sudjelovali pjesmom koja je za to pripremljena, psalmima i hvalospjevima... kongresnom himnom. Svi smo imali sve redosljedom otip-

Božja riječ se naviješta

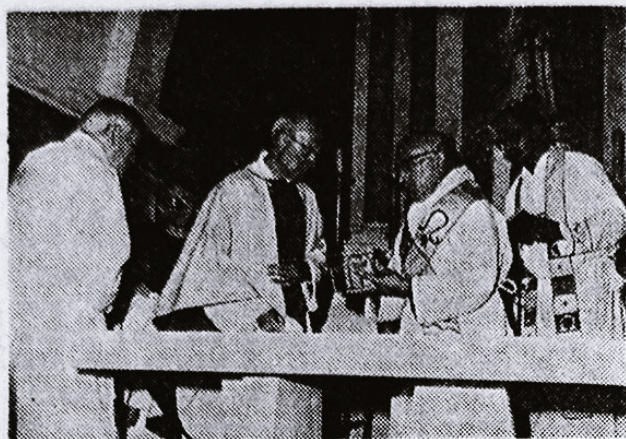
kano u rukama za ljepše obavljanje obreda. Svi smo imali svijeće upaljene na žaru tamjana i svijeće na oltaru.

Mazanje sv. uljem

Poslije mise bio je blagoslov s Pre-svetim na četiri mjesta oko crkve te završni u crkvi. Molitve koje je fra Jure za tu prigodu pripremio (sve spon-tano u pjesmi) bile su izraz cijeloga toga dana.

U posvetu oltara spadao je i obred ljubljenja oltara. Prisutni vjernici su u svečanom mimohodu ljubili oltar i dobivali spomen-sličicu za tu prigodu. U svakom slučaju obred kakav se ri-jetko doživljava.

Škropljenje oltara

Tvoj narod, Gospodine, podiže ovaj oltar koji tebi u radosti posvećujemo.
(Bogoslužje posvete oltara)

U S P O M E N A
POSVETE OLTARA
U CRKVI IMENA
ISUSOVA

koji posveti Biskupov delegat dr. fra
Jure Radić.

Miljevci, 31. svibnja, 1981.

Homilija fra Jure Radića

Dragi vjernici Miljevčani,

srdačno vas pozdravljam i čestitam vam ovaj nadasve svečani dan u kome je zajedno s vama i meni dozvoljeno da doživim jedan od najsajajnijih dana mog života, a sigurno jedan od najsajajnijih dana vaše župe u kome imamo obaviti jedan od najsvečanijih obreda što ga kršćanstvo poznaje: to je posvećenje novog oltara. To je nadasve važan obred i za nas sve neka bude nadasve srdačan, proživljen i po-božan doživljaj našega bogoštovlja. Za mene je ovo prvi a sigurno i zadnji put da vršim ovakav obred. Za većinu od vas je to prvi put da sudjelujete u svečanom bogoslužju posvećenja oltara. U većini naših crkava oltar nije posvećen nego bla-goslovljen onako kao što se i sve druge stvari blagoslivljaju a vi eto imate osobitu čast: poslije nego što ste se potrudili i učinili nešto svojim doprinosom, a oni koji nisu doprinosom jesu svojom vjerom i podrškom da se od jednoga kamena napravi žrtvenik na kome će se vršiti glavno bogoslužje kršćanstva Kristova žrtva — žrtve-nik koji će biti središte našeg bogoslužja. Molim vas ,stoga, da zajedno sa mnom i braćom svećenicima, pameću i srcem doživite ovo što imamo sada izvršiti.

Ja bih želio da vas kratko upozorim, što je to što imamo učiniti da ono što se na izvanjski način vrši vi nevidljivim svojim doživljajem doživite. Prije svega da se združimo s Kristom i sa njegovim svecima koji su od početka kršćanstva njemu pri-padali, zazvat ćemo njihov zagovor da budu s nama a još više da obnovimo svijest svi mi da pripadamo jednome istom organizmu: Krist glava mi udovi, Krist lozov

panj, a ni mladice na tome panju, Krist živi, temeljni kamen a mi kao živo kamenje na tome temeljnom kamenu. Stoga, sve ovo što se čini u ovome znaku Krista koji je živi oltar čini se radi nas da se i mi ugradimo u živi oltar da budemo živi Kristovi udovi. Prije svega to je bio početak obreda, ono što je Krist doživio na Jordanu kad se je krstio. On koji nije imao grijeha na sebi kršten je radi nas da mi budemo kršteni u njegovu krštenju. Tako je oltar na neki način kršten. Iza toga ima svečano mazanje oltara sv. krizmom, da oltar na neki način bude krizman. Krist radi nas, on na kojega je sišao Duh sveti u liku golubice, Duh Sveti kojega i mi zazivamo da siđe i da zapali u srcima našim vatru svoje ljubavi, on koga nazivamo da je Krist a mi koji se nazivamo da smo kršćani. Isto ime nosimo mi i on. Pomazan božanstvom» više nego itko od drugova njegovih«. Kad je bio u Betaniji u kući Šimuna gubavca žena neka je pristupila s posudom alabastra punom dragocjene pomasti da izlije na glavu njegovu dok sjedoše za trpezom. Ono što je učinila Marija Magdalena samo je na izvanjski način označila da je on kao čovjek pomazan božanstvom, bitno Bog i čovjek. Mi smo po svetom mazanju pomazani Kristovim božanstvom i nosimo njegovo ime: on Krist a mi kršćani. Stoga dok mažemo sveti oltar da na neki način Krista živa pomážemo, budimo svjesni da je on pomazan našom vjerom, našom ljubavlju, našom odanošću: ovo što se čita danas u tekstu svetoga evandjelja, kad je rekao Spasitelj Ocu: Došao je čas proslavi Sina svojega. Proslavljen je mukom, smrću, uskrsnućem, užašaćem na nebo; proslavljen je vjerom svih kršćana, proslavljen je vašom vjerom koja je učinila da se ovdje podigne ovako divni oltar s kojim se može ponositi i najveća crkva... Došao je Krist na svijet i kazao je: »Ja sam došao da vatru donesem, što bi drugo htio nego da se vatra zapali«. Kada na svečan način na svetom oltaru zapalimo svetu vatru moleći da Duh Sveti i u našem srcu zapali vatru svoje ljubavi, sjetimo se da ta vatra gori u svim vašim srcima, u cijeloj vašoj župi. Neka gori naprijed da odražava život Božji, koji je ljubav, koji je istina, o kome kaže poslanica Hebrejima: »Bog je naš plamen koji sažiže.« Na kamenu će biti paljeni miomiris i oltar će se kaditi miomirisom da se mirisom tamjana i vi pokadite. Vi ste pridruženi Kristu, oltaru, svećeniku i žrtvi, jer svi smo mi jedna žrtva kao što ističe sv. Petar apostol, kako čitamo u II. čitanju.

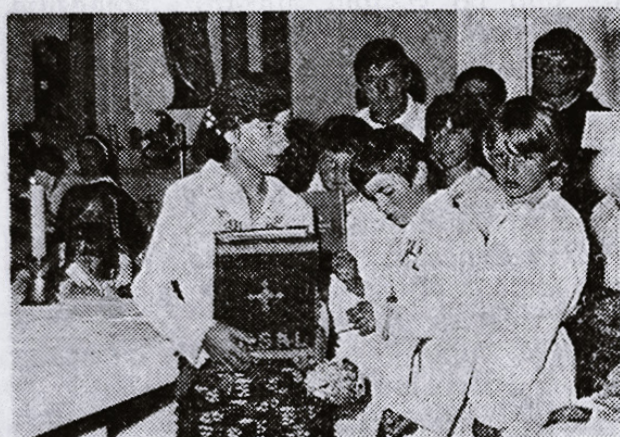
Neka dakle, svaki od nas ostvari po ovome posvećenju oltara ono što imamo u poslanici Hebrejima da Bog čini da glasnici njegovi budu hitri kao vjetar, a bogoslužbenici njegovi kao plamen ognjeni. Oltar se rasvjetljuje. Prvo svjetlo na oltaru i oko oltara. Krist je kazao o sebi: »Ja sam svjetlo svijeta«, a o svima nama: »Vi ste svjetlo svijeta.« Slušajmo njegovu riječ koji nas je opomenuo: »Neka svijetli svjetlost vaša pred ljudima«.

Na čelu procesije nošeno je Evandjelje po Ivanu

Oltar se svečano okiti svetim platnom, oltarnikom, cvijećem i na druge načine. Najljepši nakit oltara, kako je rekao papa Pijo XII, to su ljudi koji stoje oko oltara. Mi smo taj nakit. Oltar se posvećuje po ovim svetim zakonima, ali se još više posvećuje s onim što je Krist rekao, kako danas čitamo u Evanđelju: »Ja sam se proslavio u njima.« Neka ovaj sveti žrtvenik danas bude oltar na kome će se sveta Kristova žrtva obnoviti ono što je činio na veliki četvrtak navečer, što je činio na Veliki petak poslije podne da braća svećenici to i to vrše a da u ime svih vas, mjesto svih vas, da vi budete dionici svetoga stola u svetoj Pričesti. Ovo što vršimo, ovi sveti znakovi označuju da se sve to ostvaruje u svakodnevnom životu vaše župe. Lijepo pazite koliko god možete više, da možete vidjeti i pratiti ovaj sveti obred.

Neka Bog učini da svi vi budete posvećenici po posvećenju ovoga svetog oltara a da se ovaj oltar posveti još više nego ovim svetim znakovima, vašom vjerom, vašom ljubavlju i s vašim očekivanjem budućega života. Amen!

Prikazni darovi

KUMOVI OLTARA

Svojim novčanim prilogom omogućili su nabavku novoga mramornog oltara u crkvi Imena Isusova:

Dali su:

po 1.000 din: Ivan Skelin, Zagreb; Vlatko Skelin, Zagreb; Šime Skelin, Zagreb; Ante Perišić pok. Mile, Zagreb; Mate Dželalija pok. Mate; Petar Malenica-Maurić, Zagreb; Mate Ivić Ilijašev; Šime i Marija Skelin, umjesto vijenca na grob pok. Mariji Ferri, Split;

po 600 din: Šime Bačić-Džale, Frane Bačić Parunov, Frane Čipčić

po 500 din: Šime Bačić-Djuić, Mate-Džigo Malenica, Joso Pilić, Božo Ivić pok. Marka; Frane Samac pok. Ivana, Jakov Ivić pok. Jakova, Josip Ivić pok. Ivana, Ivan Stipandžija Antin, Joso-Djiša Malenica pok. Pavla, Dane Malenica pok. Ivana, Zora Kulušić pok. Jakova, Zadar; Paviša Dželalija pok. Ilije, Frane Ivić-Propalica, Mirko Ške-

ljo, Jakucija Bačić, Maćo Samac, Šime Malenica pok. Ante-Bigešin, Mijo Dželalija pok. Pavla, Pava Ivić-Čunjić »Brko«, Frane Šostera, Ante Malenica Brkonjin, Marija Skelin ud. Nike, Mate Kulušić pok. Martina, Pile Dželalija pok. Bariše, Jole Skelin Bićin, Dara Skelin ud. Jere, Paško Bačić Saščov, Frane Perišić pok. Jose, Ive Pletikosa-Bićara, Bogomir Šostera pok. Mate, Ivan-Čovo Vukorepa, Marko Čipčić, Maćo Bačić Saščov, Josip Borac Samodol, Pajo Ivić Pojanoc, Šime Skelin pok. Martina, Joso Kulušić pok. Jakova, Milka Malenica Jocinina, Jure Dželalija pok. Pavla, Mićuka Čipčić, Loko Bačić, Manda Dželalija ud. Pajana, Ivula Vlaić, Ante Ivić-Čunjić, Ivica Ivić, Split. Ante Pletikosa pok. Pile, Maćura Bačić pok. Marka, Markus Malenica — Ključ, MS, Mate Samac pok. Ivana, Ive Samac pok. Ante, Pajo Bačić-Dapar, Ana Malenica ud. Krste, Kata Kulušić ud. Ante, Petar-Petrić Ivić, Šime

Runjić Antin, Slavka Ivić, Kaočine; Stipe Višić, Boja Samac ud. Mate, Manda Malenica ud. Ante, Brištani; Šime-Šnicko Pletikosa, Anka Milek r. Skelin, Zagreb; Josak Samodol, Jaka Kulušić ud. Paške; Macan Deronja, Nikola Kulušić pok. Jakova; Kata Ivić ud. Šime;

po 400 din: Manda Malenica ud. Peše, Drinovci;

po 300 din: Ružica Malenica pok. Ivana, Joso Malenica pok. Mije, Filip Malenica-Tiše, Šime Malenica, Bjanko, Petrina Skelin, Ante Bačić-Lazo, Mate Bačić-Kostur, Paško Bačić pok. Mate, Drinovci; Jakov Bačić pok. Stipana; Željko Pavišić, Bjelovar, Joso Kozić;

po 250 din: Šime Kulušić pok. Ive,

po 200 din: Joso Skelin, Rupe; Šana Malenica, Filip Kulušić pok. Pavla, Jaka Bačić ud. Marka, Ana Bačić ud. Paške, Drinovci;

Jago Dželalija Vranjin, Hobart, 100 dol., Ante Dželalija Vranjin, Hobart, 100 dol., Ante Samac Josin 100 DM, Ot-

mar Butorac, Beč, 1.000 Aust. Šil., Töne Samodol, 40 Niz. guld, Ana Bačić ud. Paške, Drinovci, 50 DM, Boško Pilić, Derventa — München, 100 DM, Marko Kulušić pok. Ante, 100 DM SKS, 300 dol.

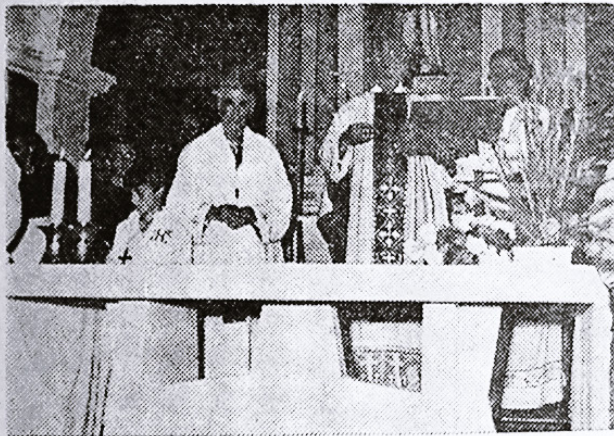
Maćurac Vladić, janje; Časne sestre iz Unešića, omot Misala; Časne sestre Franjevke iz Šibenika dvije tavaje za oltar i vrčice za vino i vodu.

Još su doprinijeli za klupe:

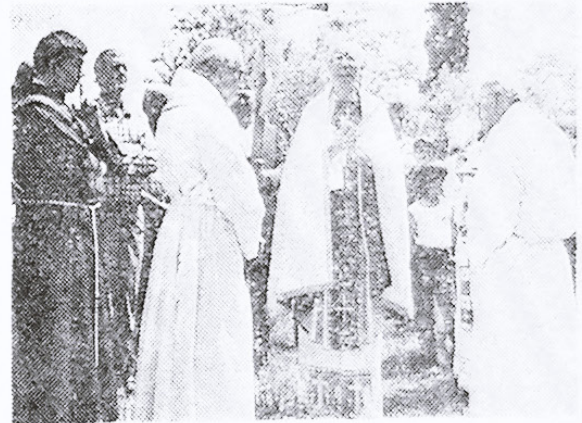
Vlatko Skelin, Zagreb, 1.000 din; Ivan Skelin, Zagreb, 1.000 din; Šime Skelin, Zagreb, 1000 din; Pile Dželalija pok. Bariše, 500 din; Manda Malenica ud. Ante, Brištani, 500 din; Marija Ivić ud. Šime, 500 din; Kaja Skelin, 50 dol; Šime Malenica pok. Ante-Bigešin, 300 din; Šimica Bačić i Mušulinka Bačić po 200 din.

»Ne daje onaj tko ima,
već onaj tko je naučio davati!«

(Pučka uzrečica)

Posvetna molitva

Molitve oko crkve

Neka se zna i hvala im

Marica Huljev ž. Bartula, rođena Grabić, nastanjena na Jelsi darovala je lijepi oltarnik (ručni rad) za crkvu sv. Pavla.

Domaćice donjih sela darovale su lijepi križ i dva svjećenjaka za oltar crkve Imena Isusova.

Domaćice gornjih sela uredile su prezbiteriju (sakristiju) crkve sv. Pavla.

Časne sestre (Franjevke) iz Šibenika darovale za oltar crkve Imena Isusova dva oltarnika i goštariće i goštariće (vrčice) za vino i vodu.

Časne sestre iz Unešića darovale lijep omot, ručni rad, za novi Misal.

Marko Bačić, poštar, dao je 10.000 za crkvu Imena Isusova želeći time podmiriti svoje dugovanje, a ostatak za novi oltar.

Olimpijada na Miljevcima

U sastavu proslave Euharistijskog kongresa i posvete oltara u poslijepodnevnom satima organiziran je uzvratni susret vjeronaučne Metropolijade 81. između vjeroučenika *Miljevaca i Tisnoga*.

Crkva je prije početka bila puna djece i odraslih. Prije početka stigao je i o. Biskup s generalnim vikarom šibenske biskupije. Oni su bili u sastavu tročlanog žirija. Voditelj natjecanja don Slobodan Štambuk stigao je na vrijeme dobrotom Jole Skelina, koji ga je čekao svojim autom na trajektu u Splitu i odmah doveo na Miljevce. Gosti iz Tisnoga došli su u dva puna autobusa. Do podne su sudjelovali na Euharistijskom kongresu u Vrpolju kod Šibenika, a poslije Mise produžili na Visovac i na natjecanje na Miljevce.

Ekipe su zauzele svoja mjesta. U svakoj ekipi bilo je po šest učenika. Nekoliko prvih upita postavljeno je za »ugrijavanje« ekipâ i publike. I počelo je... Natjecatelji su dobro znali. Bila su četiri kruga igre ali se nije moglo izdvojiti najbolju grupu. Sve su

bile dobre... Voditelj je bio na visini, a i žiri, jer nije bilo mnogo intervencija.

U pauzi smo pjevali kongresnu himnu, nekoliko recitacija, zatim je slijedio nastavak i pomalo se približavao konac... Sve je trajalo gotovo dva sata, ali se činilo kao hip. U igri je pobijedila ekipa s Miljevaca, a dva tjedna prije Miljevcani su također pobijedili u Tisnome. Tako su oni zastupnici šibenske biskupije na finalu Metropolijade u Vepricu.

Podjela darova: nekome pljesak (žiriju), nekome miljevačka kapa i ukoričeni svi brojevi lista »Miljevci« (voditelju don Slobodanu i župniku Tisnoga don Mirku Skorinu), a svakom članu ekipe iz Tisnoga strip »Brat Franjo«. Tišnjani nam zapjevaše svoju lijepu pjesmu »U malome mistu«. Još jedan pljesak ekipama, voditelju, žiriju i gostima. Tako se pjevajući kongresnu himnu rastadosmo. I sretno u Vepricu!

Ranato SKELIN

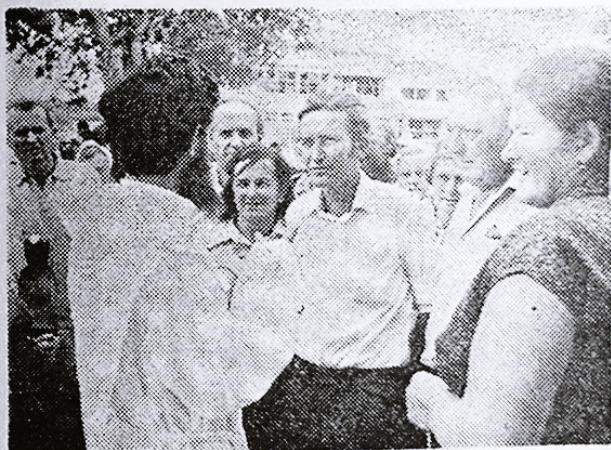
Miljevačku ekipu sačinjavali su: Joso Samac, Renato Skelin, Robert Skelin, Darinka Skelin, kapetan ekipe; Danira Skelin i Anka Malenica

Misionar iz Afrike

Fra Božo Čurčija, misionar u državi Zair, boravio je 26. srpnja t. g. na Miljevcima. Imao je dvije mise preko kojih nam je približio život i rad naših misionara među afrikancima. Svi smo slušali razne odgovore koje nam je davao na naše upite. Čudili smo se i divili tolikim našim misionarima koji idu širom svijeta da Kristovu nauku donesu svima do kojih nije došla.

Fra Božo je u Africi već osam godina. Djeluje nam dosta iscrpljen jer životni standard je neobično nizak, prehrambenih artikala se ne može nabaviti, voda je dosta loša, treba je kuhati, ako je želimo piti... Škole drže misionari, uživaju ugled kod državnih vlasti posebno kod seoskih kraljeva u čijim je rukama zemlja. Misionari su sve u svojim misijama: liječnici, učitelji, svećenici, graditelji i zanatlije... Struje nema, TV postaja ne postoji pa su često puta odijeljeni od svijeta.

Obećali smo u korizmi prikupljati novčane priloge za njegovu Misiju, ali njemu je najpotrebnija hrana koja može duže trajati. Sve je skopčano sa slanjem, jer paketi idu i do šest mjeseci. Poštanske veze su loše, avionske

Razgovor s misionarom fra Božom Čurčijom

Dječak iz misijskih zemalja

rijetke pa sve pomalo ometa da se oni bolje snabdijevaju.

Njemu i njegovim kolegama smo zaželjeli dobar rad, a mi ostajemo ovdje gdje jesmo s tim da ćemo ih se sjetiti svojim prilozima i pobožnim molitvama.

Anita SKELIN

Ako bi netko želio pisati Misionarima u Afriku evo im adrese:

**LUHWINJA B. P. 162 BUKAVU
Rep. Zaire — Afrika**

»Ne možete se naći uz takvu osobu kao što je Majka Terezija a da ne zaželite biti bolji. Ona ima toliko optimizma za budućnost čovječanstva i zaista nas je nadahnula«.

Preds. SAD Regan 4. lipnja 1981. nakon susreta s Majkom Terezijom

Finale u Vepricu

Imali smo tremu, pa počelo dosta loše... Već smo se počeli »dišperati«, ali uvijek je dobro ponovo krenuti kad ne ide. I, sredina i konac natjecanja je bio naš... Trema prošla od pustih biskupa (4) i pustih svećenika znatiželjnika... I pred zadnju igru sve tri ekipe su imale po 15 bodova... i malo znanje, malo spretnost i snalažljivost i spasi nas termin »Grgur Niniski«. Miljevčani prvaci Metropolitijade 81. te **pehar** i svakome natjecatelju Biblija mladih s potpisima biskupa... i kasnije župnika... Veselju nije bilo kraja... Bacali smo u zrak i svoje crvene kape... Mnogi nam čestitali i govorili da smo mi »zlatna dica«...

A mi njima: »Mi smo jeli ječimeni kruh i pili smrikovaču, pa zato pametni...«

Zajednička fotografija s našim biskupom Josipom Arnerićem, jer njegova je biskupija pobjednik... Pozdrav rastanak i neka nam natjecatelji Makarske (II. mjesto) i Nerežišća na Braču (III. mjesto) navrate kao gosti na Miljevce.

ANKA MALENICA,
natjecateljka

Ziri u Vepricu je bio sastavljen: Josip Arnerić, biskup; Celestin Bezmalinović, biskup; don Josip Delić, glavni organizator MEK-a, don Ilija Janjić i P. Vladimir Pribanić DI. Voditelj: don Slobodan Štambuk, a njegov pomoćnik don Ivan Čubelić Snimatelji: don Ante Čipčić i fra Ante Čavka.

NAGRADNI IZLET

Naši svećenici su nam često znali reći da ćemo ići na izlet kao nagradu što smo bili dobri i redoviti na svojim ministantskim dužnostima. Održali su riječ. Iz četiri župe naše okolice (Dračevo, Čeljevo, Gabela i Gabela polje, na donjem toku rijeke Neretve) iz svake župe po deset ministranata, po jedan svećenik i po jedan sjemeništarac, preko Splita i Solina stigli smo na obalu rijeke Krke kod Visovca.

I Visovac nam bi pjesma koju smo očekivali. Brod kojim je upravljao mladi fratar bi nam kao Nojeva lađa, jer smo u njemu osjetili sigurnost, idemo Gospi Visovačkoj, a kako pjeva naš pjesnik i zemljak fra Janko Bubalo »Gospi bosanskoj negorivoj!«

Misu su imali naši svećenici (don Damjan Raguž, don Mate Šola, don Josip Ančić i don Ivo Pavlović) s bivšim susjedom kapelanom iz Metkovića fra Vinkom Prličem koji je predvodio misu i održao propovijed. Sviranje i pjevanje s mladim fratrima (novacima) vodio je isto tako naš bivši susjed fra Draško Teklić.

Poslije lijepe mise, ugodnog pregleda Visovca i bratskog objeda skupa sa samostanskom obitelji, zaplovili smo kroz kanjon Krke do Roškog slapa. Uz pjesmu, sviranje na harmoniku Tihomira Tomića, polijevanje vodom više nego je potrebno, pregledali smo krajolik, a posebno smo pogled bacili na utvrde Kamička i Rogova. Na Stinicama rastanak, pjesma i mahanje...

Na Miljevce nas je pozvao fra Vinko koji je tu župnik. U crkvi smo se pomolili, zapjevali, pogledali lijepo obnovljenu crkvu te zajedničko fotografiranje pred crkvom. Počastio nas je osvježavajućim pićem u svojoj razrušenoj kući, koja se sada obnavlja. Darovao nam svoj list »Miljevci« kao i privjesak te uz pjesmu i raspoloženje u kasne večernje sate povratili smo se kući uz pjesmu:

*O Neretvo svoga roda diko,
Ti si zavjet svakog sina svoga!
Pregaziti ne može te nitko,
Dok imade jednog sina Tvog!*

SUDIONIK

GOSPA OD MILOSTI

*Dobra Gospe od milosti,
čuvaž svoje Miljevčane,
iza zemnog ovog žića
isprosi nam sretne dane.*

(Mirko Validžić)

Gospin kip u rukama miljevčankih

Miljevački blagdan koji najviše privuče svijeta oko župske crkve Imena Isusova jest Gospa od milosti. Tako je bilo i ove godine 13. rujna (u nedjelju po Maloj Gospi).

Procesija oko Braštine bila je splet miljevačkog svijeta i njihovih prijatelja koji su došli u goste. Pred crkvom trgovaca svih suvenirā više nego ikada. Gospin kip su u narodnim nošnjama nosile djevojke-srednjoškolke: *Davorka, Jadranka, Vesela i Zdravka Bačić.*

Na početku Mise župnik je pozdravio sve goste, a posebno je pozdravio ekipu Miljevaca koja je pobjednik na Vjeronaučnoj olimpijadi za Metropoliju 1981. Oni su tom prigodom donijeli na oltar pehar koji su osvojili u Ve-

pricu kod Makarske 5. rujna. Tada je pročitano pismo o. Biskupa i o. Provincijala koji su čestitali ekipi, jer su oni dio Biskupije i Provincije.

Misu je predvodio don *Marko Kozina*, župnik Njivica u Šibeniku. Vodio nas je svojim mislima kroz cijeli naš život, a posebno ovaj trenutak koji mi sada živimo. Propovijedao je 40 minuta, ali sve se pretvorilo u jedno uho, da na koncu sve to bude jedan pljesak.

Poslijepodnevni sajam je bio lijep. Divno je vidjeti prostor oko crkve poslije mise... Za dvadesetak minuta ne bude nitko pred ili oko crkve, osim onih koji nude suvenire, da se negdje oko 17 s. sve slije pred crkvu. To je fešta obiteljska. Svatko ide na objed

Procesija je išla oko Braštine

kući i poslije svečanog ručka dolazi se šetati, razgovarati pred crkvu. Mnogi sudjeluju u večernjoj misi, jer su do podne bili zauzeti u kući.

Lijep doživljaj i izvanredno osvježenje naše vjere.

Darinka SKELIN

»Posudom se ne može zahvatiti čitavo more, ali i ono što se zahvati i to je more.«

M. Selimović, Derviš i smrt

ZLATNI PIROVI

19. travnja t. g. proslavili su pedesetu obljetnicu zajedničkog života **Ilija i Tona Ivić**. Ilijaš je bio dugo godina sakristan crkve Imena Isusova pa je na Misi župnik zahvalio Ilijašu na brizi za crkvu. Svečanost se nastavila za obiteljskim stolom skupa s djecom, unučadi i prijateljima... Neka požive!

8. kolovoza t. g. proslavili su pedesetu obljetnicu skupa s krštenjem najmlađeg unučeta **Šime i Ana Skelin** u crkvi Imena Isusova na Miljevcima. Župnik je čestitao slavljenicima, zahvalio im na svemu što su činili za Župnika kroz cijeli svoj život, jer su slavljenici župnikovi susjedi. Veselje se nastavilo u obiteljskom krugu do u kasne sate. Neka nastave!

Slavljenici Šime i Ana Skelin pred crkvom Imena Isusova skupa sa svojom obitelji i najmlađom unukom, Josipom, koja se isti dan krstila

**Tko štuje oca, okajava grijehe svoje,
i tko časti majku svoju, sabire blago.**

**Tko štuje oca, radovat će se sa svoje djece,
i bit će uslišan u dan molitve svoje.**

**Tko časti oca svojeg, dugo će živjeti;
i sluša Gospodina tko čini radost majci svojoj.**

**Sine moj, pomози oca svoga u starosti,
i ne žalosti ga za života njegova.**

**Ako mu i razum klone, budi blag s njime
i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi.**

**Jer ne zaboravlja se milost prema ocu,
već se uračunava u oprost grijeha.**

Prvopričesnici 1981.

Mate Bačić, Drinovci
 Vjerica Bačić, Drinovci
 Anita Bašić, Kaočine
 Ivica Bašić, Kaočine
 Franka Čipčić, Ključ
 Božo Čoraš, Drinovci
 Davorka Dželalija, Ključ
 Jurica Dželalija, Ključ
 Rosa Ivić, Drinovci
 Željka Karlo, Karalić
 Damir Malenica, Kaočine
 Krešimir Malenica, Ključ

Svjetlana Mazalin, Bogatić
 Ante Petrović, Drinovci
 Branimir Skelin, Drinovci
 Branka Skelin, Drinovci
 Zvonimir Skelin, Drinovci
 Marica Vataavuk, Širitovci
 Radojka Vataavuk, Karalić
 Ante Višić, Ključ
 Jadranka Vlaić, Kaočine
 Miljenko Vlaić, Kaočine
 Vesela Vlaić, Kaočine
 Vesna Vlaić, Kaočine

Dobri Bože, daj mi ljubav za te, mržnju na me, revnost za blišnjega, prezir svijeta. Da se trudim biti poslušan pretpostavljenima služiti podložnicima, pomagati prijateljima, praštati neprijateljima.

Da požudu svladam strogošću, lakomost darežljivošću, srdžbu blagošću, mlakost revnošću.

Da u odluci budem mudar, u pogibiji postojan, u nevolji strpljiv, u sreći ponizan. Učini me, Gospodine, sabranim u molitvi, trijeznim u jelu i piću, marljivim u službi, ustrajnim u odluci.

Nadahni mi brigu za unutarnju neokaljanost, izvanjsku čednost, primjerno vladanje, uredan život.

Da ustrajno i budno krotimo svoju narav, gajim milost, opslužujem zakon, zaslužujem spasenje.

**Nauči me, kako je neznatno sve zemaljsko, uzvišeno sve božansko, kratko sve vre-
 menito, trajno sve vječno.**

**Daj da se pripravim na smrt, uplašim suda, izbjegnem pakao, postignem raj. Po
 Kristu Gospodinu našem. Amen.**

(Iz molitve poslije Pričesti pape Klementa XI.)

Maturanti 1981. god.

I ove šk. godine dobra grupa naših mladića i djevojaka završilo je Srednje školovanje pa je dobro pribilježiti ih. Neka po stare dane prebrojavaju svoje društvo.

Drago Bačić Brištani
Mira Bačić, Drinovci
Miroslav Bačić, Drinovci
Nada Bačić, Drinovci
Nediljka Bačić, Brištani
Vesna Bačić, Drinovci
Zdravko Bačić, Drinovci
Branko Benković, Brištani
Neda Benković, Brištani
Marko Duilo, Bogatić
Ante Galić, Bogatić
Ljiljana Galić, Bogatić
Branko Gverić, Brištani
Grozdana Ivić, Drinovci
Jere Ivić, Kaočine
Mara Ivić, Drinovci

Petar Ivić, Drinovci
Boro Kulušić, Kaočine
Joso Kulušić, Kaočine
Marica Kulušić, Ključ
Nena Kulušić, Ključ
Milka Kulušić, Kaočine
Sunčica Kulušić, Ključ
Željko Kulušić, Ključ
Ana Lovrić, Širitovci
Ivanka Lovrić, Kaočine
Ana Malenica, Brištani
Jagoda Malenica, Ključ
Vesna Mazalin, Bogatić
Željka Mazalin, Bogatić
Drago Pletikosa, Brištani
Ivica Samac, Brištani
Jadranka Skelin, Karalić
Mirjana Vataavuk, Karalić
Ante Vlaić (Donji), Kaočine
Ante Vlaić Ivanov, Kaočine
Ante Vlaić, Jokin, Kaočine

Četvrti „Miljevački dan u Zagrebu“

(Miljevčani u Zagrebu opet zajedno)

Stiže nam i 18. listopada 1981. g. i četvrti susret Miljevčana u crkvi Majke Božje Lurdske u Zagrebu i nakon toga razgovor u dvorištu samostana.

Misa je započela u 10 s. Misu i propovijed održao je miljevački župnik i organizator ovog susreta fra Vinko Prlić. S njim su koncelebrirali svećenici iz samostana, a čitanja i vjerničke molitve molili su i čitali Miljevčani nastanjeni u Zagrebu.

Divno je vidjeti da mi nekad siromašni i polupismeni Miljevčani koji doseliše sa sunčanoga i kršnog juga u preko 300 km udaljeni velegrad, kulturno i gospodarsko središte Hrvatske, nastavljamo njegovati lijepi običaj okupljanja daleko od zavičaja.

Lijepo nas je bilo vidjeti zajedno na svoj dan u Zagrebu! Može li se, ipak, postaviti pitanje: u kojoj smo mjeri i na koji način ostali i dalje i u srcu vezani za svoje porijeklo i za

sve ono što je ostalo iza nas ili kasnije učinjeno? Koliko smo svjesni toga, time se ponosimo, ili se toga stidimo?

Ideja o organiziranju redovitih godišnjih susreta u Zagrebu rođena je u župskom uredu na Miljevcima. Razrađena je i provedena u djelo zahvaljujući pojedincima koji su pokazali dobru volju.

Svjedoci smo da naši dragi Miljevci po broju stanovništva bivaju manji. Seljenje za boljom zaradom i sretnijom materijalnom budućnošću prisutno je i dalje. Ostaje međutim pitanje: Koliko pri tom čovjek kao ličnost i razumno biće, zaboravlja neke vrijednosti koje ga upravo i čine čovjekom? U kojoj mjeri te vrijednosti i to bogatstvo manje cijeni od tipa vozila, vikendice, ili namještaja, ili broja punih pletenki i pršuta koji s Miljevaca putuju diljem domovine i svijeta? Po-

znajemo li više osobine pojedinih vozila i modne novitete od svoje rodbine?

Koliko se, tko, kada i kako može pomoći onima koji bespomoćni ostadoše na Miljevcima a da se život ne bi gasio i dalje? Usporedimo li naš život s njihovim doći ćemo do razlike u korist nas koji smo spakirali kofere i otišli diljem Domovine, Europe i svijeta?

»Miljevačka obitelj« u Zagrebu skoro je ravna onoj koja živi u svih sedam miljevačkih sela. Ekonomska i intelektualna snaga je još jača. Iz toga proističe da je i životni standard veći, ali su i leđa odmorenija.

Nisu li baš ovakvi sastanci kao i naš list »Meljevci« jedan od putokaza koji upućuju: kojim putem i kako treba ići dalje da se neke negativne pojave uspore ili u potpunosti spriječe? Mogu li se neke stvari mijenjati na bolje? Dali smo u određenim momentima previše zaokupljeni sami sobom, a premalo pažnje posvećujemo ovim i sličnim pojavama? Postajemo li pomalo tuđi i izgubljeni u želji da nama i svima našim bude bolje? Sve su to pitanja koja traže odgovor!

Isključiva je namjera autora ovoga članka da podsjeti i upita: da li bi se o ovim i sličnim stvarima isplatilo makar razmišljati a da se pri tom ne zaboravi kraj iz kojeg smo potekli, kojeg se mnogi s nostalgijom sjećamo i njemu se rado vraćamo.

Iz više je razloga poznato da ova razmišljanja i mnogi neće do kraja niti pročitati s obzirom na sadržaj, stupanj obrazovanja, način odgoja, sredinu u kojoj rade, imovinsko stanje, općenito shvaćanje vremena u kojem žive i sl. Jedno je, ipak, sigurno, a to je da moramo biti više svoji, da još više moramo voljeti svoj kraj, da izbjegnemo bespotrebne međusobne nesporazume, da još više radimo i stalno učimo, da još više pomazemo jedni drugima i cijenimo mišljenje drugih, da još više poštujemo starije bez obzira na različito shvaćanje pojedinih životnih problema itd.

Na taj bi se način vjerojatno svi zajedno lakše snalazili u životu jer bi nam svima bile jasnije mnoge životne poteškoće i lakše bismo ih rješavali.

Ivan-Đani SAMODOL,
dipl. oec.

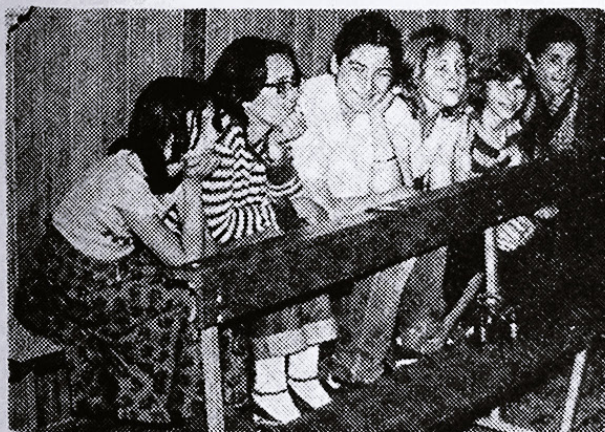
Ljetopis Miljevaca u 1981.

1. **siječnja** Nova godina i lijep dan privukao mnogo svijeta na sv. Misu. Misu i propovijed držao fra *Draško Teklić s Visovca*.
14. Ime Isusovo. Osvanuo snijeg i nevrijeme. Auti se ne mogu voziti bez lanaca. Misu predvodio fra *Petar Pletikosa*, župnik Šubičevca u Šibeniku.
25. Župnik pošao na svećenički Tečaj u Zagreb koji je trajao tjedan dana.
7. **veljače** postavljen novi kameni oltar u crkvi Imena Isusova i spomen ploča na grob fra *Paške Bačića*.
23. Početak adaptacije župske kuće.
28. **ožujka** radili na zatrpavanju uzemljenja kod crkve sv. Pavla: Ante *Mazalin Joldžanov*, *Rikardo Galić*, *Ante Sunko*, *Josip Galić Peričin*, a uzemljenje radio *Ivica Bačić pok. Ante*.
12. **travnja** Cvjetnica. Blagoslov maslinovih grančica. Pomagao ispovijedati fra *Josip Dodig*.
16. Veliki četvrtak. Poslije obreda pjevanje Gospina plača. Uloge pjevali: *Ive Pilić*, *Mate Malenica Maćin*, *Frane Bačić Francuzov*, a Gospine riječi: *Vesela Ivić*, *Slavka Sulje*, *Jadranka Bačić* i *Danica Perišić*.
23. jutros osvanula velika slana i mraz pa će vinogradi ove godine biti lošijeg roda.
— Isti dan u Rupama se slavio sv. *Jure*. Misu i propovijed držao miljevački župnik.
30. tri učenice s Miljevaca sudjelovale na Duhovnoj obnovi koje su organizirale Časne sestre *Franjevke* u Šibeniku, a vodio don *Božo Bulat*, prof. iz Splita.

2. **svibnja** na ministrantski sastanak u Sinju išla i trojica s Miljevaca. Misu i propovijed za ministrante u Sinju imao miljevački župnik.
3. oko deset sati okrenula silna tuča da se nije moglo voziti auto. Na mjestima je tuče bilo neotopljene do kasno poslije podne.
— Isti dan krštenje blizanaca: Roberta i Anite Sostera. Sretno!
4. nabavljen tapet za oltar crkve sv. Pavla 4 X 3 m.
13. nabavljene u Splitu orgulje za crkvu, marke Farfisa FK 50.
18. u Tisnom bili na vjeronaučnoj olimpijadi. Našuekipu sačinjavali: Joso Samac, Anka Malenica, Darinka, Danira, Renato i Robert Skelin, Miljevčani pobijedili.

22. Ivica Bačić, Ive Grabić i Grgo Bačić pomoću velikih skala uredili šiljak gromobrana na zvoniku crkve sv. Pavla.
26. hodočašće Gospi od Karavaja u Tisno.
28. Počela trodnevnica za Župski euharistijski kongres.
31. Posveta oltara i Župski euharistijski kongres. Poslije podne uzvratni susret vjeronaučnog natjecanja Miljevci — Tisno.
Predsjednik žirija bio *o. Biskup*, a voditelj don *Slobodan Štambuk*, pobijedili Miljevčani.

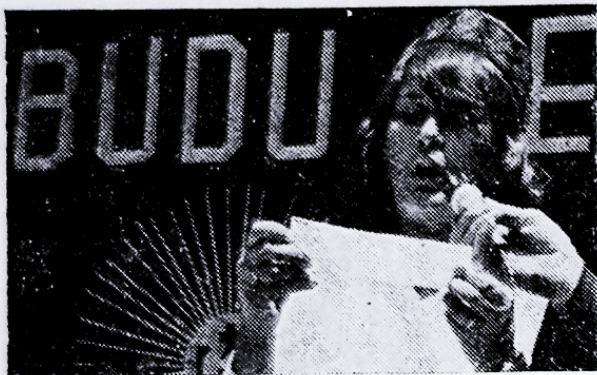

Vjeronaučna ekipa iz Tisnoga

Župnik Tisnoga don Mirko Skorin i voditelj don Slobodan Štambuk pred sami početak natjecanja

14. lipnja Proslava blagdana sv. Ante, blagoslov djece i blagoslov brašna, mekinja i soli za blago.
21. U Drnišu Dekanatski euharistijski kongres. Miljevčana je bilo stotinjak. Miljevci su na prikazanju pri-rijeli pršut koji je nosio *Šime Skelin*, a vjerničku molitvu molila u narodnoj nošnji *Slavka Sulje*.

Slavka Sulje čita vjerničku molitvu u Drnišu 21. lipnja

27. Postavljena izložba prvopričesničkih radova: I. nagrada Rosa Ivić (*Brat Franjo*), II. Branka Skelin (*Molitve iz korablje*) i III. Miljenko Vlaić (*Franjo iz Asiza*).

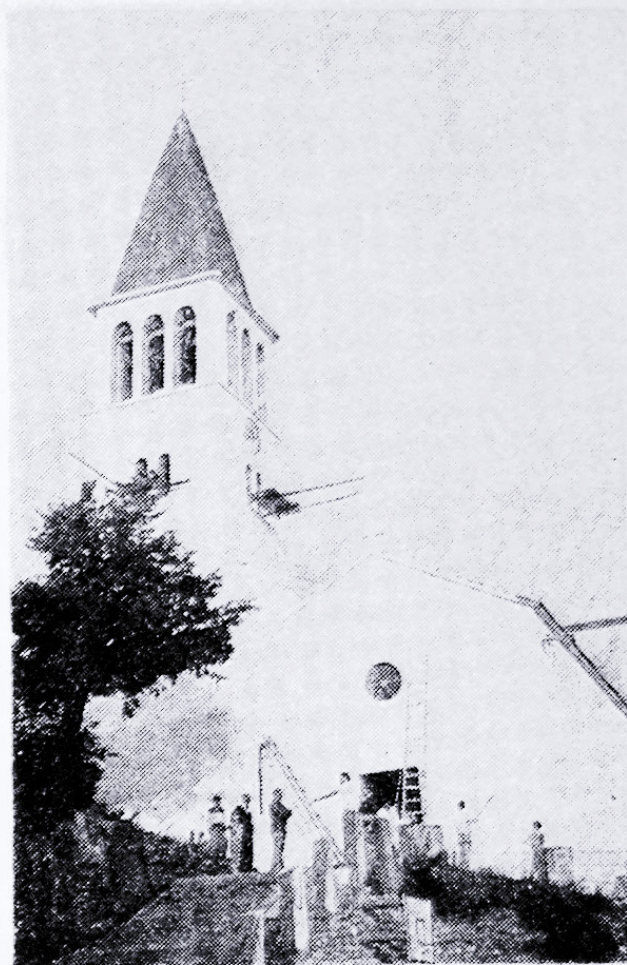
Prvopričesnik Marijan Skelin u Zagrebu

Na Krosu »Slobodne Dalmacije« u Sinju 21. ožujka od Miljevčana nastupili Ante Lovrić Zvonkov i Josip Vukorepa. Ante (na slici) je osvojio prvo, a Josip treće mjesto.

28. Prva Pričest u Miljevcima.
29. Na Širitovcima proslava sv. Petra i Pavla.
30. Počeo Pastoralni tečaj u Makarskoj na kojem je sudjelovao sva tri dana i naš Župnik.
26. srpnja — Preko mise govorio misionar iz Afrike fra Božo Čurčija.
29. Navratio na Miljevce autobus ministranata iz Neretve sa svojim svećenicima.
30. Na Miljevcima pokopana *Sanja Duilo* Markova (10 g.) koja je na povratku iz Njemačke poginula u Slavskom Brodu.
2. kolovoza — Gospa od Anđela na Visovcu, hodočasničko mjesto mnogih Miljevčana.
— Velike vrućine kakve se ne pamte. Mnogi se koriste vodom sa gusterne kod crkve Imena Isusova, a teško se odlučiti istu gusternu očistiti, podzidati i staviti vrata na krunu gusterne. Dobro je pripome-

- nuti da je župiik *fra Stanko Dirlić* početkom ovoga stoljeća isposlovao novac od carsko-kraljevske vlade u Beču za ovu gusternu.
12. Na Visovcu petnaestak Miljevčana pomagalo iskrcavati ciglu za samostan.
 13. Počelo se s kopanjem temelja za zgradu pošte, koja se nalazi do osnovne škole »Stjepan Radić« na Miljevcima.
 15. Na Visovcu se slavila Velika Gospa. Propovijedao miljevački Župnik.
 5. rujna — U Vepricu održano finalno natjecanje između ekipa iz Miljevaca, Makarske i Nerežišća na Braču. Prvo mjesto zauzela je miljevačka ekipa i odnijela *pehar* u svoju župu.
 13. Gospa od Milosti na Miljevcima (v. izvještaj).
 30. Počela berba grožđa koje je daleko lošije rodilo nego prošle godine.
 7. listopada — U Imotskome započela proslava 800-te obljetnice rođenja sv. Franje. Proslava je bila za našu Provinciju na kojoj je sudjelovao i o. *General* iz Rima.
 11. Izvlačenje brojeva za kopanje kanala za vodovod u selu Drinovci.
 18. Susret Miljevčana na Misi u Zagrebu kod crkve Majke Božje Lurdske (v. izvještaj).
 24. Na župskoj kući postavljen novi krov (mediteranka).
 25. U Rupama otvorio Misije u prigodi osamstote obljetnice rođenja sv. Franje miljevački Župnik.
 26. Dobra grupa Miljevčana se povratila s berbe kukuruza iz Bačke. Vele da su dobro zaradili, a da je ko-

Uređenje crkve i zvonika sv. Ante u Rupama, 5. lipnja t. g.

kuruz rodio daleko bolje od prošlih godina.

2. studenoga — Mrtvi dan kao i Svi Sveti neobično su privukli mnogo svijeta na naša groblja. Kako je divno vidjeti očišćene i nakićene grobove.

»Dobro je imati novaca i stvari koje se novcem mogu kupiti. No, dobro je također povremeno provjeriti nismo li možda izgubili stvari koje se novcem ne mogu kupiti«.

G. H. Lorimer

»Gdje su dvije struje ili stranke, nemojte se protiviti niti jednoj od njih, nego pokažite da ste u srednjem položaju i da ljubite obe strane«.

Sv. Ignacij

»Živ je samo onaj na ovoj zvijezdi tko čuje svoje misli u srcu drugih«.

Vesna Parun, GONG

Gospodine, volim Tvoj lijepi dom...

Volim ga u svečane čase,
Kada orgulja glase,
I drhtaj svijeća
Uz miris cvijeća
S oltara se molitva diže
K Tebi, Gospode, bliže.
Volim tvoj lijepi dan
U časove tajanstvenog mira,
Kada tvoj sveti lik
Sakriven koprenom kruha
Uz malen zvona cik
Ogrnut tamjana velom
Božanski blagoslov dijeli
Nad mojim čelom.
Volim u njemu sve
A oltar, slike i svijeće,
I gozbeni stol od mramora čista,

Gdje mi duša toliko puta
Primila cjelov Krista.
Gospode, volim ljepotu tvog hrama,
Kad sav pjeva pred jaslicama.
Uz pastirske pjesmice svete
Postanem i ja dijete.
S božanskim Čedom u jaslicama
Najdraža mi ljepota tvog hrama.
Gospode, volim ljepote Tvog doma,
kad je u njemu svjetlo,
I mir, tišina i mistična polutama.
U njemu mi duša zanosa puna
Pjesme ti sklada ko srebrena struna,
Šapuće tiho Bogu svom:
»Kako je mio srcu mom,
Gospode, Tvoj lijepi dom!«

DAVORKA LOVRIĆ

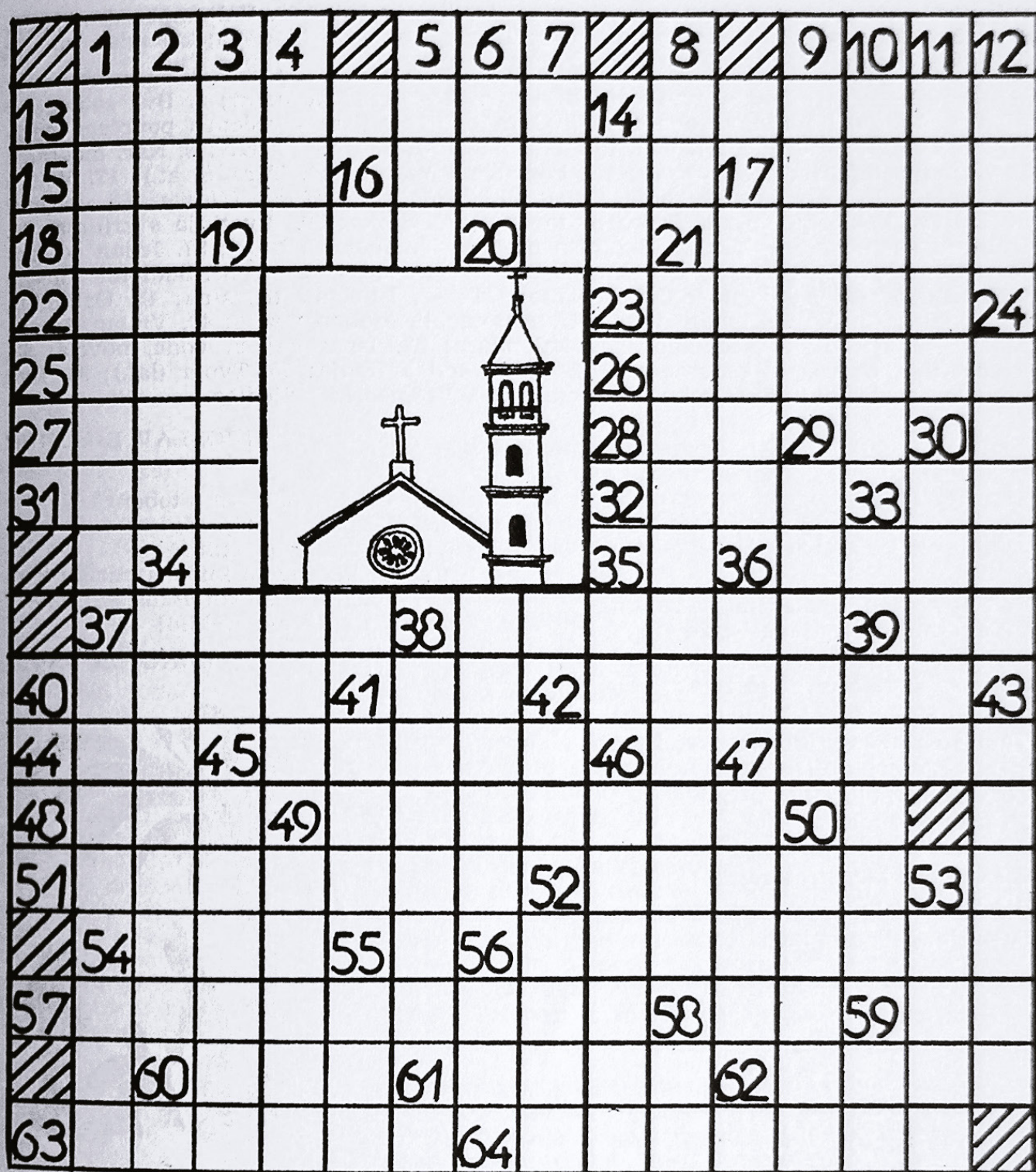
Gospi od milosti

Vesele se Miljevčani
u rujniu mjesecu,
Sa svih strana hrle
svom najdražem svecu.
Od milosti Gospe,
naša Majko mila,
čuvaj nas i štiti
od naših dušmana.
Čuvaj, Majko, svoju
djecu sa visine,
da nam vjera u te
nikada ne gine.
Mi ćemo te, Majko,
zato uvijek volit
klanjati se tebi,
tebe ćemo molit.
Čuvaj braću našu
na sve četiri strane,
da ognjište naše
pusto ne ostane.
Čuvaj, Majko, našu
ljubav i istinu,

»Republiku našu«,
lijepu Domovinu.
Miljevčani tebe
neka vječno štiju
i milosti tvojoj
uvijek zahvaljuju.

DALMA MALENICA

VODORAVNO 13. *Selo na Miljevcima* — sjedište župe (vidi sliku); 14. Šumska životinja; 15. Osnovna organizacija udruženog rada; 16. Zakonski prihod od imetka ili zemljišta; 17. Država u Aziji; 18. Dva ista suglasnika; 19. Morski sisavac; 20. »Abeceda« magarca; 21. Loše, naopako, zlo; 22. Obojica; 23. Puna soli, osoljena; 25. Domaća životinja; 26. Dio košulje (mn.) 27. Vrba — žensko ime; 28. Uzvik dozivanja; 31. Trak konca; 32. Tvornica automobila Maribor; 33. Plural (krat.); 36. Muško ime (... Padovanski); 37. Mala lopata, kopača; 38. Nosilac nečeg novog; vojnik čete koja kopa rovove; 39. Kemijski znak za itrij; 40. Rasulo, propast; 41. Rodno mjesto praoca Abrahama; 42. »Muško« stablo murve; 44. 23. i 2. slovo abecede; 45. Mali rep; 47. Oruđe, sprava; 48. Zrak, uzduh (engl.); 49. Vrsta kupusa; 51. Ostarjelost; 52. Žensko ime (»corona«); 54. Samuelova majka; 56. Koji pripada pastiru; 57. Mu-

ško ime (prema imenu Krist); 58. Osovina, središte vrtnje; 59. Voltamper (krat.); 60. Slovo grčkog alfabeta; 61. Pokrivalo kuće; 62. Šesti mjesec židovskog kalendara (a...); 63. Radnik u mlinu; 64. Mjesto u Francuskoj (zatočeništvo papa!).

OKOMITO: 1. Rodna zemlja, domaja; 2. Kosi kvadrat (mn.); 3. Dva samoglasnika; 4. 19. 23. i 15. slovo abecede; 5. Ograđeno zemljište s voćem i povrćem, perivoj; 6. Prvi ton ljestvice; 7. Oni, toliki (arhaizam); 8. Upišite: KA; 9. Nar. mogranj; 10. Rano ustajanje; 11. Onakav; 12. Pogodbeni veznik; 14. Tara (krat.); 17. Veliko nevrijeme; 19. Kobila riđe boje (tur.); 21. *Prigodna čestitka (Najvažniji događaj kršćanstva!)*; 24. Ekskurzija, kraće putovanje; 29. Stoka; 30. Životinja s krilima; 34. Izabrani sudac; posrednik; 35. Jedinica otpora; 36. Znak za iridij; 37. Jedan od trojice triumvira (Pompej, Cezar i...); 38. Doći na prepad, upadati; 39. Sudionik viteške igre (Sinj!); 41. Hercegovac; 42. Upišite: ČT; 43. Liječnik travama; 45. Ozlijediti, povrijediti; 46. Koji pripada Ikanu; 47. Automobil, osobno vozilo; 49. Vrstan, izvanredan; 50. Sedmi mjesec židovskog kalendara; 52. Isparavajuća voda, novčić; 53. Predvodnik ovaca, »rogonosac«; 54. Svjedok kod krštenja; 55. Tvoja (lat.); 56. Dva susjedna suglasnika; 58. Osobna zamjenica; 59. Vremenski prijedlog.

MIROSLAV BUSTRUC

Visovac

Dok te gledam pogled mi se zamuti,
i odlutam u prašnjave bajke
tražeći prizore slične.

Ruke se šire, prigrlit te žele,
a jesen se poigrava s tobom.

Valovi Krke zadirkuju te smjelo,
a ti se osmjehuješ nestalnom suncu.

Ti imaš lice okrenuto nebu
i vazda se zagledaš
u njegove beskrajne poljane.

Jesen ti jablanove pozlati.

Bijeli se zvonik, crven je krov,
Krka je srebrenoplava,

dok jesen se poigrava s tobom.

Noću ti zalutaju zvijezde
u visoke grane oleandra

a mjesec kao da se kupa u mirnoj vodi
Ja te gleda, a ti se smješkaš, smješkaš.
Uobražen si. Sram te bilo!

DRAGICA BAČIĆ

Badnjak

Spustio se mrak na veliki Badnjak
vesele se i dižu čaše u zrak,
sva su djeca vesela, dižu čaše u zrak
a najviše se vesele na veliki Badnjak.
Vesele se jer znaju da Bog je
među nama i on nas prati u svim teškoćama.

Branka Bašić

Zavljam se za riječ

MARIJANCI — Za hrvatsvo Jurja Utješinovića govori grb i natpis... *infans Croatiae*... što ga je on dao uklesati na dvorcu u *Szomosuivar-u* i oni stihovi gdje izričito piše »... *natus de stirpe Croata!*« iz istoga mjesta i dvorca... Pavlinski pisac P. Franciskus Orosz u svom djelu *Synopsis Annalium Eremiticorum*, Soproni 1747. str. 156. ima ovakav naslov: *Ex Natione Illyrica, quae Sclavonios, Dalmates, Croatas, et Istriotas complectitur* — pod tim naslovom na st. 158. i 159. donosi kratki životopis kardinala Utješinovića. Prvi dio XX. poglavlja nosi naslov *Ex Natione Hungarica*, treći pak, koji počinje na st. 203. *Ex Natione Polonica*. Orosz je bio magistar novaka mađarske pavlinske provincije i svoje djelo napisao je za novake kao informaciju iz povijesti reda. Ako je Kardinal pretežniji dio života bio u Mađarskoj, nije ga strpao među Mađzare, jer se Mađzarem nije ni osjećao... Koji je jezik Kardinal govorio? Plemstvo govori latinskim jezikom sve do svog nestanka! Svakako su plemići znali i Materinji jezik? Zašto je Kardinal stavljao u tuđini naglasak na ono: »*natus de stirpe Croata!*« ili »*infans Croatiae!*«? Sigurno zato, da, prema tadašnjoj modi, polatinjeno prezime njegove majke MARTINUSISUS (ili čak talijansko MARTINUZZI) ne bi bilo izvor nesporazuma! Ta tko bi od stranaca mogao odgonetnuti da se to radi o MARTINUŠEVIĆIMA, odnosno MARTINUŠIĆIMA!?!... Mi danas uopće nismo kadri razumjeti na čemu je zapravo počivalo društvo i država u feudalno doba, ta živimo u nacionalnim državama nastalim u XIX. st., nakon propasti feudalnog sistema. Mislim da samo neozbiljni sumnjaju u Kardinalovo hrvatstvo! A da je preko tumača razgovarao sa svojim kmetovima, u to ja ozbiljno sumnjam! Dr. Lissák u romanu ZLATNA ZMIJA navodi da je brat Juraj studirao na Jagelonskom sveučilištu u Krakovu a isti Pisac opisuje susret brata Jurja s Martinom Luterom u Wormsu i njegovu kritiku Lutherove Reformacije...

ILIJA MARTINOVIĆ

BUDIMPEŠTA — Zahvaljujem na divnoj knjizi Brat Franjo i na dva primjerka časopisa »Miljevci« u kojemu je objelodanjen moj članak o Bratu Jurju. Hrvatski, mađarski i poljski narod s dubokim štovanjem čuva spomen na junačkog državnika koji je za narodnu slobodu podnio mučeničku smrt. Uvjeren sam da će narod Podunavlja dogodine dostojno proslaviti petstotu obljetnicu rođenja brata Jurja. Živio je za narod i umro za njega!

Dr. JURAJ LISAK

ZAGREB — Na žalost, moram Vas upozoriti na jednu netočnost u rubrici »Znate li?« na 21. st. posljednjeg broja. I opet, na žalost, Juraj Utješinović nema ulicu u Zagrebu. Naime, Utješinovićeve ulice kod Kvaternikova trga, koju Vaš list spominje, odnosi se na hrvatskoga preporoditelja Ognjeslava Utješinovića-Ostrožinskoga (1817.—1890). Utješinovićeve ulice omeđuju ulice Antuna Nemčića-Gostovinskoga i Dragutina Rakovca, također hrvatskih preporoditelja, a paralelna je s njom ulica glazbenika, preporoditelja Ferde Livadića. U cijeloj četvrti su ulice preporoditelja, pa se u blizini nalaze Ožegovićeve, Babukićeve, Rusanova itd. Dakle, pitanje ulice Jurja Utješinovića trebalo bi u Zagrebu tek pokrenuti...

DUBRAVKO HORVATIĆ

HOBART — Mislim da je za nas Miljevčane najbolja stvar što ste pokrenuli list »Miljevci« u kojemu možemo prepoznati sebe i svoj kraj širom svijeta. Čuo sam da se pokreće akcija za novi oltar... Šaljem za oltar 100 dol. a neka me kod svečanosti zastupa moj djed Marko Vlaić iz Širitovaca. Sve pozdravljam i šaljem prilog za list.

ANTE DŽELALIJA VRANJIN

PAG — Čestitam ekipi koja je osvojila prvo mjesto u Splitskoj metropoliji. Posebna čestitka za posvetu novoga mramornog oltara lijepo uređene crkve na Miljevcima. Oltar neka bude neiscrpno vrelo za svakog člana župe. Ne zaboravite i unaprijed poslati »Miljevce«.

S. MILJENKA BIOČIĆ

ULCINJ — List zaslužuje svaku pohvalu. On je sa svojim sadržajem dostigao renome dobrih i poučnih listova. Ovo nije samo za puk, nego i za širu inteligenciju. Meni je u prvi mah pao u oči članak o šećernoj bolesti. Odmah sam ga pročitao, jer jezik leti na zub koji boli... Više je u ovome kratkom članku rečeno o dijabetisu nego u nekim knjigama. Odmah sam dao jednome Crnogorcu dijabetičaru pa obojica govorimo člankopiscu »halal vjera!«...

Don IVAN BUŠIĆ

Nives Badžin i Ana Bačić s Kamberškim nadbiskupom

KALEEN — Samo naprijed i list ne smije prestati izlaziti, moramo ga svi podržati. On nas povezuje s Domovinom... Djeci se tako usjekla u srce ona Ponoćka na Miljevcima (1979. da je ovdje u Australiji nikada zaboraviti neće. Violeta uvijek s radošću govori: »Mama, kako sam ono bila blatnjava i noge mokre kao nikada u životu«. Upravo onakva svečanost nas može povući da se nađemo skupa kod sv. Pavla u onoj razdraganoj miljevačkoj masi koja pjeva u crkvi, ojka kroz puteljke noseći na sebi aljke i crljene kape... Šaljem prilog za list...

MANDA BAČIĆ s djecom

PEKING — Kako je svijet malen. Našli smo se na drugoj strani svijeta... Sjetismo se Vas i našeg kraja. Divno je sve vidjeti i običi, ali je najdivnije doći na Miljevce, pa ovdje ne ostajemo, dolazimo uskoro i pozdravljamo.

MARKO I BISERKA DŽELALIJA

Biserka i Marko Dželalija na Kineskom zidu, 16. III. 1981.

Jela i Ante Kulušić u Vancouveru

VANCOUVER — Negdje sam čitao kako je lijepo rekao Drago Ivanišević: »Lutajući svijetom u potrazi za srećom, Hrvat je uvijek nosio sa sobom, duboko urezano u srcu, ljubav prema Bogu i ljubav prema Domovini.« I to je istina. Eto, mi razasuti diljem svijeta nismo zaboravili Boga i Domovinu. Naš dragi list pratim od prvog broja. List mi se sviđa. Više je nego izvanredan. Unutra se nađe za svakoga ponešto. Mislim da takvo mišljenje dijele i ostali Miljevčani izvan Domovine. To nas sve skupa nekako vraća u dane radosti i djetinjstva i ispunja ljubavlju i zahvalnošću prema rodnim ognjištima, miljevačkom »kamen moru« i prahu naših najmilijih. Šaljem novčani prilog za pomoć Listu, a na uspomenu mojih pokojnih roditelja.

Ante KULUŠIĆ

Miljevčani za svoj list

Dali su:

po 1.000 din: Mile Skelin Brankov, Zagreb; Marko i Zora Kovačević, Zagreb; Josip-Bujo Bačić, Hard; Šime i Nada Gverić, Hagen; Šime i Marija Badžim, Kambara; Petar Skelin, Šibenik; Paško Skelin, Zagreb; Ive Šarac, Zagreb; Paško Skelin Čakin, Zagreb; Vlatko Skelin, Zagreb; Šime Skelin, Zagreb; Ivan Skelin, Zagreb; Pešo Malenica, Zagreb; Šime Pilić, Drniš

po 1.500 din: Josip Lovrić, Zagreb; Obitelj pok. Alojza Grubišin iz Šibenika;

800 din: Mile Skelin pok. Jose, Šibenik

600 din: Anita Malenica Borčeva

po 500 din: Mirko Kulušić Markov, Mile Malenica, Zagreb; Ivan-Đani Samodol, Zagreb; Mate Skelin Čakin, Zagreb; Milan Perišić, Zagreb; Radojka Perišić, Zagreb; Milka Sukovljević, Zagreb; Josip Lovrić, Zagreb; Nikola Vukorepa Čovin, Anka Pokrovac, Zagreb; Mate Samac, Zagreb; Ivan Perišić, Zagreb; Ante-Niko Samac, Zagreb; Zorka Karlo, Zagreb; Mate Vataavuk, Zagreb; Jelka Duvančić, Zagreb; Marija Skelin ud. Miće, Šibenik; Anka Odak,

Šibenik; Milan Sulje, Marinko Bašić, Jere Bačić, Brištani; Anka Milek r. Skelin, Zagreb; Natalija Perišić, Murg; Ante Kisić, Marl; Paviša Ivić, Ante Malenica Džigin, Zagreb; Marko Bačić Ivanov; Mile Bačić Ivanov; Milka Pinter, Zagreb; Ivula Vlaić, Ante Kulušić Josin, Kaočine; č. s. Ana Samodol, Goran Ivić, Ante Sušić, Drago Skelin, Drniš; Joso Malenica Brkonjin, Ante Samac, Vinkovci; Mirjana Čurić, Zagreb; Ivo Kulušić, Dubrovnik; Mate Ivić pok. Ivule, Knin; Šime Kulušić Josipov, Šibenik; Kuzman Bačić, Biograd; Manda Brnić r. Malenica, Sisak; Jelka Capan r. Skelin, Zagreb;

po 400 din: Petar-Gojko Samac, Split; Mate Pilić, Ravna Gora;

350 din: Anđelka Čulina r. Dević

po 300 din: Nada Katalenić Kosturova, Marija Brajčić, Gornja Podstrana; Josip Šostera, Zagreb; Ivan Šostera, Zagreb; Pava-Brko Ivić, Jelica Bačić Đurina; Milca Bašić, Šime-Džale Bačić, Niko Vataavuk Babićev, Marica Gavran, Doboj; Ivan Pulić, Sl. Požega; Branko Samodol, Zagreb; Mirko Samodol, Zagreb; Katica Skelin, Zagreb; Jandre Vlaić, Zagreb; Manda Perišić,

Zagreb; Marko Višić, Zagreb; Niko Čipčić, Zagreb; Jole Skelin Bićin; Jole Samodol Joskov

po 250 din: Marko Karlo, Ante Bačić Kosturov,

po 200 din: Frane Deronja, Zagreb; Pajo Grabić, Zagreb; Mirko Kulušić Markov; Ana Duilo, Šibenik; Šime Bačić-Đuić, Jole Samodol Joskov, Josip Ivić Božin, Nikica Višić, Zagreb; Tomica Duilo, Zemunik Donji; Ante-Toni Mazalin, Hvar; č. s. Jozefina Perišić, Joso Skelin pok. Jere, Ante Samac pok. Petra, Zagreb; Slavka Vatauvuk, Zagreb; Franka Dželalija, Dubrovnik; Joso Ivić pok. Jose, Šibenik; Boja Juričin, Zagreb; Ana Ivić Bačvarova, Paško Škeljo, Split; Ante Perčin, Joso Skelin pok. Jere; Marko Skelin, Županja; Stipe Skelin pok. Jere; Milka Vlajić ž. Jakova, Milka Čorak, Sesvete; Velka Josić, Zagreb; Zdravko Vlajić, Zagreb; Mile Malenica pok. Paške, Zagreb; Mirko Samodol, Zagreb; Nikola Samac, Zagreb; Paško Benković, Zagreb; Josip Pulić, Zagreb; Ante Čipčić, Zagreb; Ive Šostera, Zagreb, Nikola Pletikosa, Županja; Marija Krajić, Zagreb, Ante Čipčić Milin.

po 150 din.: Josip Vranjković, Dubrovnik;

po 100 din.: Ante Malenica, sakristan; Tone Malenica Borčev, Davorka Galić Josina, Zagreb, Ines Galić Josina, Zagreb; Vesela Mihaljević r. Pletikosa, Zagreb; Frane Samodol, inž. Kata Galić, Split, Joso Grabić pok. Šime, Split; Nikica Višić, Zagreb; Anka Odak, Šibenik; Goran Skelin, Šimin, Zagreb; Mile Čipčić, Ante Malenica, Brkonjin, Manda Pletikosa, Davorka Galić, Zagreb; Ines Galić, Zagreb; Marijan Skelin, Zagreb; Goran Skelin, Zagreb; Ankica Grabarević, Slav. Brod;

po 50 din: Mate Galić Majorov, Nada Galić Antina, Robert Galić Antin, Ivica Galić Pajičinov, Neno Vatauvuk Babićev,

Ante-Tone Skelin, Essen, 100 DM; Jago Dželalija Vranjin, Hobart, 20 dol; Ante Deželalija, Vranjin, Hobart, 30 dol; Ante Kulušić, Vancouver, 50 dol; Tone Samodol, 85 guld. Niz; Boško Pilić, München, 100 DM; Mile Galić, Jandrin, 50 DM; Ekard Galić Mileškov, 10 DM; Jasminka Galić, Mileškova, 10 DM; Manda Bačić ud. Ante, Kambera, 50 dol; Hrvoje Lovrić Jolin, Essen, 100 DM; Kaja Skelin, 50 dol.

Prijatelji za naš list

Dali su:

po 1000 din.: Fra Ivan Vuka, Proložac; fra Gabrijel Tomić, Visovac; IM, FSM, Matija, Imotski; Ivan, Sovići; Jure, Imotski; FIB, Split;

po 500 din: Časne sestre, Visovac; Jozo Mujan, Reken; fra Josip Bebić, Etville; Andrija Repeša, Metković; č. s. Boženka Čevič, Niš; fra Ivan Bilušić, Šibenik; Časne sestre Franjevke, Šibenik; Don Damjan Raguz, Gabela polje;

po 300 din: Fra Jerko Grcić, Konjevrate; Božo Čugura, Jasensko; Alenka Prpa, Drniš; Mile Fabijan, Zemunik Donji; Niko Magzan, Metković; Anđelka Toplak, Metković; Ivo Popović, Metković; Dujo Mijić-Škiva, Metković; Marija Rajčić, Metković; Lucija Petrov, Metković; Mandica Volarević, Metković; Ankica Novaković, Metković; Ruža Koštan, Šibenik; Đurđa Bizjak, Zagreb;

po 250 din.: Marija Čupić, Drniš; Hrvoje Odak, Zagreb; Ivančica Fogadić, Karlovac;

po 200 din.: Katica Šakota, Metković; Jerko Čugura, Jasensko; NN, Lečevica; DŠ, Šibenik; Marija Marčinko, Zagreb; Miljenka Damić, Metković; Danica i Slavica Pogačić, Zagreb; Žup. ured Šuica; Mijota Todorić, Zmijavci; Željko Pavišić, Bjelovar; Nediljka Perandić, Split; Neda Pamuković r. Stojanović, Zagreb;

po 100 din.: Miranda Trogrlić, Drniš; Žup. ured Nevest; Mirko Validžić, Zagreb; o. Anđelko Šimić, Lovreć; Danica Jadreško, Metković; fra Ante Bilić, Labin; Pavica Marušić, Metković; Katica Vidačković, Drniš; Jole Bašić, veterinar, Drniš; Mirko Tišma, Novi Sad; Mate Klapež, Košute; Stipo Pipinić, Metković; Marija Koren, Zagreb; Anđela Sambunjak, Zagreb; Miro Sambunjak, Zagreb;

70 din.: Ivan Jaman, Žabno;

Za razonodu

»Izgubili ste dan kad se bar jednom niste nasmiјjali...«

(Chambort)

Ispravio 10 Božjih zapovijedi.

Osvježio Poncija Pilata.

Sluškinju velikog svećenika prebojao.

Nebo povećao, te nešto zvijezda dodao.

Paklensku vatru popravio. Đavlu načinio gadniji obraz.

30 Judinih srebrenjaka posrebrio.

Konac svijeta produžio jer je bio prekratak.

Crveno more očistio od muhinih mrlja.

Zadnju večeru uljepšao.

Svetom Ivanu popravio odjeću i načinio nove apostolke.

Adama prebojao, a zmiji jezik produžio i zaoštrio.

Smrt i đavla ponovno prebojao, smrti produljio kosu, a đavlu rep.

Kralju Davidu načinio nove žice na harfi.

Ukupno: 70.000 din.

(To je bio račun slikara koji je renovirao nekoliko starih slika. Dosta jeftino, zar ne?)

— Deva može sedam dana ići a da ništa ne pije, a neki ljudi mogu sedam dana piti, a da ništa ne rade.

— Zašto žene ne mogu biti nogometni spikeri? Zato što igrači ne mogu tako brzo igrati kako one govore.

— Mnogi su tako dobri pastiri ovaca da im janjetina nikad ne pobjegne s tanjura.

— Imao je hendnkepiranu glavu. Bio je, naime, ćelav.

— Samo je Adamaov grijeh originalan. Svi su ostali grijesi najobičnije kopije.

— Tata, pomoz mi, zamoli dijete oca. Još mi fali samo zadnja riječ.

— E, onda pitaj majku, ona je nadležna za to.

— Zdravo, Nikola! Kako si?

— Pa, tako. Oženio sam se.

— Oženio si se? E, pa to je velika sreća.

— Ma, kakva sreća, Bog me kaznio sa ženom.

— O, to je onda velika nesreća!

— Pa i nije baš nesreća, jer mi je donijela 20 milijuna.

— Na, to je već onda prilično utješna stvar.!

— Ma kakva utješna stvar? Kad sam za novce kupio ovce, a sve jedna za drugom pokrepale.

— Jadni moj Nikola, kako te žalim, kako si nesretan.

— Ne žali me, prijatelju, jer sam kožu od ovaca prodao, pa sam sav novac dobio natrag do posljednje pare.

— To znači, dakle, ti si ipak sretan.

— Naravno, bio bih sretan da za taj novac nisam kupio kuću koja je poslije potpuno izgorjela.

— E, pa to je zaista strašna nesreća!

— Ne zovi to, brate, nesrećom, jer mi je zajedno s kućom izgorjela i žena!...

Plače čovjek nad jednim grobom i šapuće: »Nisi smio umrijeti, ne, nisu smio!« Prolazi nepoznati namjernik i upita: »Da nije tu pokopan vaš sin?« — O ne! Tu leži prvi muž moje žene —!

U jednoj prometnoj nesreći poginu i neki šef za propagandu. Sveti Petar mu dade na izbor što želi: raj ili pakao, te ga vodi pred rajska vrata. Čuje se divna, klasična glazba. Pred paklenim vratima čuje bubnjeve i brzi ritam. — Hoću u pakao, tamo je veselo! Zgrabe ga dva đavla pa s njim u kipuće ulje. Jadnik zapomaže: Sveti Petre! Pakao nije ono što sam mislio, izvuci me odavde! — Nema više povratka, prijatelju! To je bila propaganda, a bar ti znaš što znači reklama.

U prvoj čaši čovjek pije vino,

u drugoj vino pije vino,

a u trećoj vino pije čovjeka.

Kineska poslovice

SADRŽAJ

Dragi Miljevčani (V. Prlić)	1
Uz Kristov božićni ležaj (M. Validžić)	2
Božić odbačenih (J. Brajša)	3
Zašto božićna svijeća (J. Radić)	4
Na Miljevcima — najstariji datum blagdana Imena Isusova (B. Vujica)	6
Mučenje fra Stjepana i đaka na Visovcu 1609. (A. Nikić)	9
Stablo s dubokim korjenima (T. J. H. MAR)	10
Na grobu kardinala Utješinevića (G. Lissák)	16
Velikani ne umiru (Rapsod)	21
Kako su Miljevci dobili ime?	23
Euharistija — sakrament prisutnosti (Z. Linić)	24
Tvoja baština (V. Prlić)	27
Krv i dobrovoljni davaoci (Dr Mislav)	28
Grecco — Novi Betlehem (prema knjizi <i>Brat Franjo</i> st. 100—101)	30
Krka — žila kucavica našega krša (R. Skelin)	32
S. Roža Luca Lovrić (Z. Gverić)	32
Sanja Duilo	34
Prvi euharistijski kongres na Miljevcima	35
Olimpijada na Miljevcima (R. Skelin)	40
Misionar iz Afrike (A. Skelin)	41
Finale u Vepricu (A. Malenica)	42
Nagrađni izlet	43
Gospa od Milosti (D. Skelin)	44
Prvopričesnici	46
Maturanti	47
Četvrti »Miljevački dan« u Zagrebu (I. Samodol)	47
Ljetopis Miljevaca 1981.	48
Križaljka (M. Bustruc)	54
Javljam se za riječ	55
Miljevčani za svoj list	57
Prijatelji za naš list	58
Za razonodu	59
Novi i stari oltar u crkvi Imena Isusova	2. str. omota
Pogled na kor i stajališta u crkvi Imena Isusova	3. str. omota
Franjevci splitske Provincije na zborovanju u Imotskom 7. listopada 1981.	4. str. omota

Fotografije u ovom broju: P. Jović, A. Samardžija i V. Prlić

MILJEVCI — župski list župe Miljevci, 59320 DRNIŠ, p. p. 61 — Uredio i odgovara: fra Vinko Marinko Prlić, župnik, Miljevci. Izdavač: Župski ured, Miljevci, 59320 DRNIŠ, p. p. 61. List izlazi povremeno, dopuštenjem crkvenih i redovničkih poglavara.

Naslovna stranica: akad. sl. Mladen Veža, Zagreb

Nadležnim republičkim rješenjem list »Miljevci« oslobođen je plaćanja osnovnog poreza na promet.

Devizni račun naših crkava: 34610-620-37-7271 IKB SPLIT, filijala Drniš, Marinko Prlić, Miljevci, 59320 Drniš p. p. 61.

Tisak: NITP »Slobodna Dalmacija« — Split

